

ONTWERPEN

VAN

STRAFWETTEN EN REGTSPLEGING

VOOR HET KRIJGSVOLK TE LANDE EN TE WATER,

VERVAARDIGD ONDER DE REGERING VAN KONING

LODEWYK NAPOLEON.

UITGEGEVEN DOOR

Mr. G. W. VREEDE,
Hoogleeraar in de Regten te Utrecht.

Eerste Stuk

Inhoudende het Rapport der Commissie van Militaire Wetgeving, gedagteekend 8 April (8 Julij) 1807, en het daarbij ingediend *Crimineel Wetboek en Reglement van Krijgstucht voor het Krijgsvolk van het Koningrijk Holland* (te Water en) *te Lande*.

Utrecht,
N. VAN DER MONDE.
1842.

VOORREDE.

Het schijnt eenige opheldering te behoeven, waarom deze Verzameling van ontwerpen, die nooit kracht van wet ontvingen en in het werkelijk leven traden, na verloop van ruim dertig jaren het licht ziet. Wegens de eerste aanleiding tot de uitgave, de schier algemeene onbekendheid met dien loffelijken arbeid der Regering van Koning LODEWYK, is reeds een en ander medegedeeld (1). Maar, ook de innerlijke waarde der stukken weert het verwijt af, als of wij oprakelden wat gerustelijk in het duister had kunnen blijven schuilen.

De namen alleen der Mannen, die de ontwerpen vervaardigden of beoordeelden, geven eenige waarborg. Ik erken althans gaarne, met gunstige vooringenomenheid het werk te beschouwen van hen, wier verdiensten, als Krijgsbevelhebbers te lande of ter zee, als Staatslieden, in velerlei takken van Bestuur grondig ervaren, als Regtsgeleerden, niemand ligt in twijfel trekt. Gewis waren de toenmalige Ministers van Oorlog en Marine, de Generaal D. VAN HOGENDORP en de Admiraal VERHUELL, beide door NAPOLEON zóó hoog gewaardeerd, zaakkundige leden der Commissie tot herziening der Militaire Strafwetgeving, en zal dit, in andere opzigten, wel evenzeer gelden van de Staatsraden WICHERS, APPELIUS en HULTMAN, een drietal van uitstekende bekwaamheid. QUEYSEN, den ver-

(1) *De Tijdgenoot*, (14 en 28 April 1842) bl. 202—205; 236—238.

lichten mede-ontwerper der Grondwet, noemt Raepsaet: (1) « une des têtes le mieux organisées que je connaisse, admirable pour saisir le vrai point de la question, homme à grands principes, totalement indépendant dans ses opinions, s'énonçant avec calme et modération, mais franchement;" Jacobson, wien én de herziening van het, op 8 Julij 1807 aan Koning Lodewyk aangeboden ontwerp van Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk *te Lande*, én de zamenstelling van een dergelijk Wetboek voor het Krijgsvolk *te Water* was opgedragen, werd door G. K. van Hogendorp (2) onder de « verstandige Mannen, beide in theorie en praktijk" bedreven, gerangschikt. — Ook de Kolonel-Generaal van 's Konings lijfwacht, Tarayre, die zoowel door heldenmoed en behendigheid, als in wetenschap moet hebben uitgeblonken, bleef aan de beöogde hervorming der Militaire Strafwetten niet vreemd (3). — Eindelijk pleit de keuze der Raadsheeren L. J. Vitringa en F. H. Moorrees door hunne mede-leden der Hooge Militaire Vierschaar voor het vermoeden, dat men hen boven anderen tot den taak der Wetgeving geschikt rekende; terwijl de aanstelling van den Heer Moorrees in 1814 tot President van het Hoog Militair Geregtshof, alsmede tot lid der Commissie ter ontwerping van een algemeen Wetboek van Burgerlijk en Lijfstraffelijk Regt, van Koophandel (4) enz., in 't bijzonder zijn aandeel in de bewerking der nog heerschende Militaire Wet-

(1) *Journal des séances de la commission chargée de rédiger un projet de constitution.* (*Oeuvres complètes de J. J. Raepsaet*, T. VI p. 40.)

(2) *Bijdragen tot de Huish. van Staat*, I. 66; 287—292.

(3) L. Bonaparte, *Docum. histor. sur le Gouv. de la Hollande*, I. 122. (Brusselsche uitg.) » Cet officier (Tarayre) s'était distingué au siège de St. Jean d'Acre par un trait de bravoure; il était instruit et adroit."

(4) Stuart, *Jaarboek van* 1814, bl. 370.

geving, die zóó snel tot stand kwam, een natuurlijk verband tusschen deze wetgeving en de ontwerpen van 1807 en 1808 aanduidt. — Hoeveel inderdaad in 1814 en 1815 uit die bron geput werd, zal bij aandachtige lezing en vergelijking overvloedig blijken. —

Misschien vindt men juist in die overeenkomst weinig grond tot aanbeveling. — Dan, uit het oogpunt beide der competentie van den Militairen Regter, en der wetenschap en geschiedenis van ons Staatsregt is de kennis van de ontwerpen van 1807 en 1808, met de daarbij gevoegde Rapporten, ongetwijfeld van gewigt. — De hoofdvraag, *wie* de misdaden van gewoon Strafregt, die door krijgslieden worden gepleegd, zoude beregten? besliste de Grondwet van 1814 (Art. 115) daarna die van 1815 (Art. 188) ten voordeele van den *militairen* Regter. Vanwaar die opmerkelijke afwijking van de voorvaderlijke regtsbeginselen? Het Rapport over de Grondwet van 13 Julij 1815 zegt, zonder meer, dat « zeer belangrijke bedenkingen" hadden doen besluiten, de kennisgeving van *alle* misdaden van het krijgsvolk aan de militaire Regtbanken op te dragen (1). Maar, welke zijn die bedenkingen, die regtsgronden, waarom men den gewonen Strafregter het oordeel over *commune delicten* onttrok?

Sedert de eerste uitgaaf der *Aanteekening op de Grondwet* verscheen het *Journal* van RAEPSAET, hetwelk, zoo als de Hoogleeraar THORBECKE het treffend uitdrukt (2), « een' blik in de werkplaats vergunt, waaruit de beschrijving der Grondwet van 1815 voortkwam." — In dat *Journal* nu vinden wij (p. 120) deze beknopte verklaring wegens de bepaling van Art. 115 der Grondwet van 1814: —

---

(1) THORBECKE, *Aanteeken. op de Grondwet* (1839) bl. 265; DEN TEX, *Militaire Strafwetgeving en Regtspleging*, bl. 10—12.

(2) Voorrede der tweede uitgaaf, bl. XI.

« On a demandé aux Hollandais, meldt RAEPSAET, le motif de la disposition de cet article, en ce qu'elle dévie des principes jusqu'ici suivis relativement aux délits purement militaires, ordinaires et mixtes.

Ils ont répondu, que l'expérience de tous les âges et de tous les pays a fait connaître les contestations interminables sur la compétence entre le civil et le militaire, dans quelle lutte le civil avait ordinairement le dessous; que pour déraciner une bonne fois cet abus, ils ont cru qu'il convenait d'attribuer aux tribunaux militaires la compétence exclusive de droit, attendu que d'une manière ou d'autre ils l'obtenaient de fait, mais qu'il fallait organiser les tribunaux militaires de telle manière, qu'ils présentassent une garantie réelle au civil; qu'en conséquence, ils avaient composé ces tribunaux militaires d'un président à vie, pris dans le civil; de trois jurisconsultes civils aussi à vie; de trois militaires de la marine et de trois de l'armée de terre.

Cette explication ayant été trouvée satisfaisante, l'article a été adopté et renvoyé pour la rédaction à la commission." Ziedaar vermoedelijk de *zeer belangrijke bedenkingen*, welke de Belgische leden der Commissie tot herziening der Grondwet overreedden, hunne stem aan den inhoud van Art. 188 der Grondwet van 1815 te geven. — RAEPSAET berigt niet, of onder de Hollanders, die Art. 115 der Grondwet van 1814 verdedigden, ook QUEYSEN was, die zich weleer zoo ernstig, als Staatsraad van Koning LODEWYK, met uitvoerige bestrijding der daarvoor aangevoerde redenen, tegen zoodanige uitbreiding der militaire regtsmagt had verzet. — *Hier* kan de overweging der, in 1807 vóór en tegen de opheffing der onderscheiding van *militaire* en *commune* misdrijven gewisselde stukken, van niet gering nut zijn. — De oorsprong toch der Artikelen 115 en 188 (Grondwetten van 1814 en 1815) ligt onmiskenbaar in het, aan het hoofd der tegenwoordige Ver-

zameling geplaatst Rapport van 8 April 1807. — Dáár vindt men in 't breede de gronden ontwikkeld, van welke Raepsaet kortelijk gewaagt. — Maar, in het Vertoog der Heeren Queysen en Jacobson, gedagteekend (8) September 1807, hetwelk wij in het Tweede Stuk zullen mededeelen, leest men de bezwaren der eerste en derde Sectie van den Staatsraad *tegen* de voorgeslagen uitbreiding van het militair regtsgebied. De zes hoofdredenen voor de uitbreiding worden, punt voor punt, betwist. — Al verder blijkt uit het Rapport van den Staatsraad Hultman (1), (8 Augustus 1808, den 11den dier maand ingediend;) dat evengemeld Vertoog ter tafel van den Staatsraad overgelegd zijnde, daarover binnen *Utrecht* in de maand December 1807 in bijzijn van Lodewyk is beraadslaagd; hebbende de Koning, na dit alles, beslist: « dat alle Militairen, in activen dienst zich bevindende, regulier en bij uitzondering zouden zijn onderworpen *aan de Jurisdictie der Militaire Regtbanken*, met betrekking tot *alle* de door hun gepleegd wordende delicten, 't zij Commune, 't zij Militaire; — en dat dien ten gevolge aan het Wetgevend Ligchaam eene voordragt zoude worden gedaan tot het daarstellen eener verandering in Artikel 70 der Staatsregeling." — In dien geest werd tevens, op last des Konings, door de eerste Sectie van den Staatsraad, met toevoeging van meergedachten Raadsheer Moorrees, eene nieuwe redactie van het eerste Hoofdstuk van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande vervaardigd en met enkele wijzigingen goedgekeurd, die in het later Ontwerp van 8 Augustus 1808 werden overgenomen. —

Naar hetgeen de Generaal van Hogendorp, bij wege van antwoord, aan zijne Medeleden te kennen gaf, was Lodewyk

---

(1) Ook dit geschrift zal in het Tweede Stuk van deze Verzameling volgen.

reeds vroeger van meening, « dat de Judicature der Militaire Regters gaan moest over *alle* delicten, door Militairen bedreven." (1) — Uit het *Précis des discussions et des déliberations du Conseil d'État sur le Code Criminel, (traduit de l'original Hollandois.* Amsterdam, 1810.) weet men, dat de Koning niet zelden in den Staatsraad een' heilzamen invloed uitoefende. Zeker was hij geen onverschillig, lijdelijk toehoorder (2). Jammer dus, dat wij niet ook *in druk* de processenverbaal der zittingen van dat Kollegie kunnen raadplegen, zooverre de beoordeeling der Ontwerpen van Strafregt en Regtspleging voor het Krijgsvolk te Lande en te Water betreft; inzonderheid aangaande het twistpunt der militaire regtspraak over *commune* delicten. Evenwel is het niet waarschijnlijk, dat de mondelinge beraadslaging veel vruchtbaarder geweest zij, dan de naauwgezette overdenking van het, destijds meer ingewikkeld onderwerp, wier slotsom schriftelijk, met veel zorg en orde, was opgemaakt. —

Toetst men de vraag, of het raadzaam zij, de *commune* misdrijven, door krijgslieden gepleegd, thans weder, als van ouds, door den gewonen Strafregter te doen beoordeelen, aan de, ten jare 1807 daartegen geopperde bezwaren, zoo bemerkt men dadelijk, dat het geschilpunt heden veel eenvoudiger is. « *De wetten,* zeide men, *zijn in alle Departementen niet de-*

(1) Rapport van 8 April (8 Julij) 1807 § 20, bl. 44.

(2) Dit blijkt insgelijks uit meer dan eene plaats der *Documens historiques.* Telkens drukt Lodewyk Napoleon den wensch uit, dat de doodstraf worde afgeschaft. — » Certes, zegt hij, (I. 118) si un pays pouvait réussir à s'en passer, ce ne pouvait être qu'un peuple comme celui-là. (De Hollanders). Le nom d'aucun condamné à mort n'est jamais parvenu à son oreille durant son règne." Zie ook het *Précis des discuss. et des delibér. du Conseil d'État sur le Code Criminel*, p. 41—43.

zelfde: dezelfde misdaden, door dezelfde Militairen gepleegd, zullen derhalve op eene verschillende wijze worden gestraft." Die ongelijkheid heeft door de werking van het Wetboek van Strafregt in de geheele uitgestrektheid van het Rijk opgehouden. « *De Officieren of Militairen*, dus ging men voort, *kunnen verpligt worden, van hunne Garnizoenen verwijderd te blijven. om getuigenis te geven in cas van commune delicten.*" Eene bepaling, gelijk aan die van Art. 72 en 73 *Wetboek van Strafv.* zoude veel van die moeijelijkheid wegnemen. — « *Het valt bezwaarlijk*, beweerde men verder, *de Jurisdictie der Civile Regtbanken omtrent Militaire Personen in cas van Commune Delicten, met de gronden eener Monarchie over te brengen.*" Voor die stelling werden geene redenen bijgebragt. En tot hiertoe is de Monarchie wel niet in gevaar geweest, als men Art. 14 van het *Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande* toepaste. — « *Al te moeijelijk ware het, tusschen de Commune en Militaire Delicten eene scheiding te maken.*" — Men leze, wat de eerste en derde Sectie van den Staatsraad uit de Napoleontische Militaire Strafregtspleging en uit eene wettelijke verordening der Provincie Gelderland van 22 Mei 1787 voor het tegenovergesteld gevoelen ontleenen, en men brenge dit in verband met de, onlangs verschenen geschriften der Heeren REIGER (1) en DEN TEX, in 't bijzonder met de, door laatstgenoemde aangehaalde woorden van den Franschen Keizer: « la justice est une en France, on est citoyen français *avant* d'être soldat: si dans l'intérieur un soldat assassine un autre, il a sans doute commis un crime militaire, mais il a

---

(1) *Proeve over de zamenstelling en de competentie der Regtbanken voor de Landmagt*, enz. (1842) vooral bl. 176 volgg. — Ik zwijg van de werken, die reeds vroeger wegens dit onderwerp veel licht hebben verspreid, van LEGRAVEREND, BOSCH en anderen; van de wenken, door MITTERMAIER gegeven, enz.

aussi commis un crime civil. Il faut donc que tous les délits soient d'abord soumis à la jurisdiction *commune*, toutes les fois qu'elle est présente." (1) — Men lette niet minder op hetgeen NAPOLEON den 22sten April 1815 bewilligde bij Art. 54 en 55 van het *Acte Additionnel aux Constitutions de l'Empire*: « Les délits militaires *seuls* sont du ressort des tribunaux militaires. *Tous les autres délits*, même commis par des militaires, sont de la compétence des tribunaux *civils*." (2) Dat gaf hij toe, de groote Krijgsman, in den magtigen Militairen Staat bij uitnemendheid, terwijl zijne Legers zich tot den oorlog tegen geheel Europa voorbereidden, en dagelijks werd geklaagd over het *régime de la moustache*. Hij, die als hoofdontwerper van het *Acte Additionnel* kan worden beschouwd, BENJAMIN-CONSTANT (3), teekent wegens dit Artikel aan: « Un article soigneusement rédigé écartait la possibilité de ces tribunaux militaires qui se réintroduisent avec une facilité si désastreuse, sous toutes les formes de gouvernement, et sont les instrumens favoris de toutes les tyrannies."

Men was voorts uiterst beducht voor « *menigvuldige Jurisdictie-questien tusschen de Burgerlijke en Militaire Magten.*" — Maar, thans is de wet op de regterlijke organisatie (Art. 88 N°. 4) dáár, en beslist de Hooge Raad zoodanige geschillen. (4) —

---

(1) Zie mede CHAUVEAU en HÉLIE FAUSTIN, *Théorie du Code pénal*, Chap. III.

(2) PAILLIET, *Droit public Français*, p. 1262 (uitg. van 1822.) BENJAMIN CONSTANT, *Cours de politique constitutionnelle* I. p. 288-291. (*des tribunaux militaires.*)

(3) *Mémoires sur les Cent Jours*, (1822) II. 66.

(4) Men raadplege hier den Hoogleeraar DE GREVE: *Over de cassatie van Militaire Vonnissen*, en een artikel (*K*) in *de Tijdgenoot* van 24 Februarij 1842: *Eenige denkbeelden over de organisatie der Militaire Regtspleging.* Wijders de artikelen: *Militaire Wetgeving* in het *Weekblad van het Regt* van 27 Januarij, 3 Februarij 1842.

Ten tijde van LODEWYK wist men niet, tot wien zich in zulk geval te wenden. — Men hield, vreemd genoeg, den Koning voor « *Chef* van alle de Regtbanken, wien zij alle rekenschap van hun gedrag en daden schuldig" waren.

Eindelijk stelde men: « *Men moet het vooroordeel in acht nemen, hetwelk alle Militairen, die eenmaal door de Officieren of Dienaren der Justitie zijn gearresteerd, als onteerd doet beschouwen.*" — Maar, is het den Wetgever waardig, *vooroordeelen* te huldigen? Bestaat wel nog heden zoodanige bekrompen denkwijze? En zoo ja, mag men haar aankweeken, en als wettigen? Maakt eene edele staatkunde de scheiding tusschen Burgers en Militairen nog grooter?

Zonderling is het, dat, terwijl in 1807 de Constitutie (Art. 70) de uitbreiding der militaire regtsmagt tot de *commune* misdrijven verbood, de tegenwoordige Grondwet (Art. 188) (1) der *beperking* van die regtsmagt in den weg staat. Toen was de verandering der Staatsregeling tot eene nieuwigheid noodig: nu is zij een vereischte, om tot het oude terug te keeren.

Een ander hoogstbelangrijk punt, waarin de, onder LODEWYK NAPOLEON ontworpen wetgeving zich gunstig onderscheidt van die der jaren 1814 en 1815, is dat der *Straffen*. — Men vergelijke den treurigen catalogus, en oordeele:

Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande. (8 Julij 1807)	Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande. (15 Maart 1815)
Tweede Kapittel. Art. 11.	Art. 26.
« De Militaire straffen — zijn de volgende, als:	« De straffen bij dit Wetboek — als Militaire straffen vastgesteld, zijn:
1°. De straffe des doods.	1°. De straf des doods met den kogel.

(1) Thans Art. 186.

2°. Die van gevangenis of confinement.

3°. Die van cassatie.

4°. Die van arrest of detentie.

(In Art. 14 komt nog *ontslag* en *suspensie* voor.)

2°. De kruiwagen.

3°. De cassatie.

4°. De slagen met het wegjagen uit den dienst als een eerloozen schelm.

5°. De slagen met het afnemen der kokarde en arrest of detentie.

6°. De slagen met het afnemen der kokarde.

7°. De slagen met arrest of detentie.

8°. De slagen.

9°. Het arrest of detentie.

Indien men acht geeft op den toestand, waarin LODEWYK de Landmagt vond, bij de Natie, van de krijgsdienst vrij algemeen afkeerig, in gering aanzien, en daarom meest uit de lagere standen der Maatschappij, of uit vreemdelingen zamengesteld, heeft het ontwerp van 1807, in overeenstemming met 's Konings standvastige verwerping van *alle* slagen, hetzij als *straf*, hetzij als maatregel van *krijgstucht*, dubbele aanspraak op onze erkentelijkheid. — Men leze, hoe Mannen, als HOGENDORP en VERHUELL van het onteerend gebruik van *stok* of *kling* spreken, en aandringen op de noodzakelijkheid, dat elk, die onder de vaderlandsche vanen dient, zijne waardij gevoele (1). - Ik wil niet ontveinzen, dat in het gewijzigd ontwerp van September 1807 het getal der in Art. 11 voorgestelde straffen in dezer voege vermeerderd werd:

(1) Rapport van 8 April (8 Julij) 1807, § 18. — Ibid. § 25. » De Armée van dit Land heeft ten allen tijde, en vooral in de laatste jaren, dit bijzondere gehad, dat dezelve niet, zoo als elders, bestond uit inboorlingen, maar grootendeels uit vreemdelingen."

« De straffen op delicten, ter cognitie van den militairen Regter staande, zijn de volgende, als:

1°. De straffe des doods.

2°. Schavotstraf.

3°. Gevangenis of confinement.

4°. Verbanning.

5°. Cassatie.

6°. Vervallen verklaren uit 's Konings Militairen dienst, en suspensie in den dienst.

7°. Arrest of detentie.

Gelijk de eerste en derde Sectie van den Staatsraad, wat de maatregelen van *krijgstucht* betreft, de toepassing van riet- of klingslagen niet onbepaaldelijk afkeurden. — Maar, men houde al weder in het oog, dat LODEWYK's raadslieden niet zoozeer Nederlanders, als wel *vreemdelingen*, van welke het Leger overvloeide, bedoelden. — « Wij denken te wel omtrent het Nationaal karakter, — dus luiden hunne woorden (1): — om niet overtuigd te zijn, dat, indien de bevolking van het Koningrijk genoegzaam ware, om de Armée altijd te recruteren, zonder tot de *minste* klasse der Maatschappij toevlugt te moeten nemen, en men tevens eene Armée konde hebben, welke alleen uit *Inlanders* bestond, *dezelve*

(1) Rapport van (8) Sept. 1807. — In de *Documens historiques sur le Gouvernement de la Hollande*, I. 98 zegt LODEWYK: » L'armée de terre était beaucoup moins considérée que la marine. Elle était forte d'environ vingt-quatre mille hommes à l'effectif; mais réellement on n'en pouvait réunir que huit à dix mille, non compris ce qui se trouvait à Batavia, consistant dans le cadre d'un bataillon du Wurtemberg et des insulaires. Il y avait un beau corps d'artillerie, des officiers de génie instruits; *le reste de l'armée consistait dans les régimens capitulaires de Saxe-Gotha et de Waldeck.* Les officiers étaient presque tous étrangers, *et en général les troupes accablées sous le dédain*, un habillement lourd et grossier," enz.

alsdan in allen opzigte op denzelfden voet zoude kunnen worden behandeld, als de Fransche Armëën, welke tot nu toe eene evenzeer vereerende, als schitterende uitzondering hebben gemaakt aan het bijna algemeene gebruik, om den soldaat met corporele straffen te bedwingen; — dan, wij zijn wel verre, Sire! van ons in dit geval te bevinden, daar onze bevolking, als handeldrijvende Natie, welke de voorkeur aan den zeedienst geeft, de recrutering van vreemdelingen meer dan elders noodzakelijk maakt, terwijl deze, aan eene andere behandeling gewoon, en zonder belang of liefde voor de eer der Natie, bij welke zij dienen, mogelijk niet wel, ingevolge de, door de Commissie geadopteerde gevoelens, tot hun pligt zullen kunnen worden gehouden.

De ondervinding zal deze zaak alleen kunnen beslissen; en, hoezeer wij er verre af zijn, van voor het oogenblik van hare idées, welke wij wenschten, dat in allen opzigte ter uitvoer zullen kunnen worden gebragt, af te wijken; zouden wij echter deze zaak niet gaarne *finaal en voor altijd* hebben beslist, omdat men zich in het vervolg in de onaangename noodzakelijkheid zoude kunnen bevinden, om toevlugt te moeten nemen tot die straffen, welke Uwe Majesteit met weldadige oogmerken heeft afgeschaft (1).

Wij zijn derhalve van oordeel, Sire! dat men, *zonder te spreken van klingslagen,* achter het Artikel, hetwelk over de straffen tot behoud der *discipline* handelt, de volgende woorden zoude kunnen voegen: « *of zoodanige andere, als Zijne*

(1) *Documens historiques*, II. 49. » Il avait supprimé les coups de bâton dans l'armée de terre dès le premier jour de son règne; et alors il ordonna dans la *marine* moins de sévérité et d'animosité dans les punitions. Il fit mettre en jugement un officier qui avait tellement fait battre un jeune matelot, que celui-ci avait la gangrène quand le Roi visita l'hôpital d'Enchuysen."

Majesteit zal goedvinden te bepalen," ten einde in het tegenwoordig systema zoodanige modificatien te kunnen maken, als de ondervinding noodzakelijk mogt doen oordeelen".

Men ziet het: de Staatsraad onthoudt zich, het *herstel* der slagen, als onmisbaar, voor te dragen. Ook in het nader ontwerp, in Augustus 1808 ingeleverd, bleven de slagen afgeschaft. — Art. 5 van het tweede Kapittel was van dezen inhoud: « De straffen op delicten, ter cognitie van den Militairen Regter staande, zijn de volgende, als:

1°. De straffe des doods.

2°. Schavotstraf.

3°. Straf in de ijzers, of de kruiwagen.

4°. Gevangenis of confinement.

5°. Verbanning zoo wel buiten het Rijk, als ook buiten deszelfs buitenlandsche Bezittingen.

6°. Cassatie met of zonder infamie.

7°. Vervallen verklaren uit 's Konings Militairen dienst en suspensie in den dienst.

8°. Arrest of detentie.

Schavotstraf zal echter nimmer kunnen worden geappliceerd, tenzij een Militair vooraf zij gedegradeerd, en aldus alle betrekkingen tot den Militairen staat verloren hebbe, waarna hij aan den Scherpregter ter executie zal worden overgegeven".

Van de slagen, als maatregel van *krijgstucht*, kon in laatstgemeld ontwerp de rede niet zijn, vermits men begreep, dat de « overtredingen der Militaire Discipline *niet* tot de Justitie behooren, en geen ingredient van het Crimineel Militair Wetboek konden uitmaken"; waarom men te dien aanzien verwees tot het Reglement voor de inwendige dienst van 1 Januarij 1807, of zoodanig ander, als de Koning mogt vaststellen. —

Ook *hier* neme men in aanmerking, dat, indien in 1807 en 1808, toen het Leger *grootendeels* uit vreemdelingen bestond, niemand het *herstel* der slagen duidelijk en onbewimpeld dorst

eischen, men zich in 1842 wel wachten zal, onze Nederlandsche Mannen en jongelingen aan zulk een schandjuk te onderwerpen. — Men zoude moeten verlevendigen, wat sints elf jaren *bijna* vergeten is. Immers, is bij Koninklijk Besluit van 27 Januarij 1831, N°. 17, de straf der slagen bij het leger te velde, de bezettingen in de vestingen en bij de mobile schutterijen afgeschaft (1): een eerste stap, naar men vertrouwen mag, om alle slagen en overal uit het Strafwetboek te wisschen. —

Neen: — heeft eindelijk de wet bij gewone misdaden geesel- en brandmerkstraf opgeheven, men zal onder de Regering van een' Nederlandschen Vorst en Veldheer den krijgsman niet noodeloos eene beleediging doen ondergaan, die zelfs een Koning van vreemde afkomst hem, onder min voordeelige omstandigheden, bespaarde. — Wij hebben eene Nationale Militie, hoedanige Lodewyk Napoleon nooit onder zijne banieren aanschouwde (2).

Bedriegen wij ons niet, zoo kan bij de herziening der bestaande wetgeving, de behartiging van hetgeen opzigtelijk de

(1) Mr. H. J. J. van Convent ten Oever en Mr. J. Versfelt, *Vlugtige bedenkingen op het Nederl. Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande*, bl. 27.

(2) *Documens histor.* I. 113. » Les régimens capitulaires de *Waldeck* et de *Saxe-Gotha* furent supprimés. On voulait rendre l'armée nationale *sans conscription:* — il (de Koning) encouragea le recrutement volontaire par tous les moyens possibles." Verg. ook Hogendorp, *Bijdragen*, I. 46, en Mr. R. Metelerkamp, *De toestand van Nederland in vergelijking gebragt met die van eenige andere Landen van Europa*, (1804) 4de Afdeel. bl. 222: » In geen Land is de stand des krijgsmans zoo zeer afgezonderd van de andere standen, dan in dit Gemenebest; hetwelk gevoegd bij de mindere achting, welke men over het algemeen voor dit beroep heeft, en mogelijk de vrees voor eene militaire Regering, het moeilijk maakt eene *landmilitie* in dit Land in te voeren," enz.

al, of niet uitbreiding der militaire regtsmagt, en het al of niet bezigen van riet- of klingslagen, in deze Verzameling voorkomt, niet onverschillig zijn. —

Maar, ook de zin en bedoeling van meer dan één Artikel, uit de ontwerpen van 1807 en 1808 in de wetboeken van 1814 en 1815 overgegaan, zullen niet zelden door onderlinge vergelijking licht ontvangen. — Zoo zijn « wegens alle misdaden en overtredingen, 's Lands lasten, middelen en impositien te water en te lande betreffende, de militaire personen aan den Burgerlijken Regter onderworpen." (Art. 13 Crimineel Wetboek van 1815.) Dezelfde bepaling leest men in het ontwerp van 8 April (8 Julij) 1807, Eerste Kapittel, Art. 4 (1), en in het nader ontwerp van 8 Augustus 1808, Eerste Kapittel, Art. 5. — Of nu onder den inhoud dier verordening de overtredingen van *jagt* en *visscherij* te begrijpen zijn, is, merkten nog onlangs de Heeren VAN CONVENT TEN OEVER en VERSFELT aan, door de Jurisprudentie niet volkomen uitgemaakt; men heeft arresten, welke deze vraag toestemmend, andere, welke dezelve ontkennend beantwoorden. « Wij voor ons, — dus vervolgen zij, — zouden vermeenen, dat het advies van den Franschen Staatsraad van den 4 Januarij 1806 — de ware beginselen huldigt, waarbij is beslist: « que les contraventions pour fait de chasse, intéressant la police générale et la conservation des forêts, la répression n'en peut appartenir aux tribunaux militaires, même à l'égard des militaires. — La poursuite en appartiendrait conformément au droit commun, aux tribunaux correctionnels." (2) — De woorden van den Staatsraad HULTMAN, aan het slot van zijn Verslag, heffen allen twijfel op. — « Bij dit rapport, zegt hij, is onbeslist gelaten al hetgeen relatif is tot het begaan

(1) Bladz. 60. Zie mede Art. 189 der Grondwet.

(2) *Vlugtige bedenkingen*, bl. 19. Verg. het daarmede strijdig gevoelen van BOSCH, *Droit pénal et discipline milit.*, I. 52.

***

van delicten met betrekking tot *de Jagt*, door Militairen gepleegd, — daar de Rapporteurs vermeend hebben, dat het daaromtrent genoegzaam ware, — te herinneren, dat in Frankrijk, op het advis van den Staatsraad van den 4 Januarij 1806, door zijne Keizerlijke Majesteit tenzelven dage goedgekeurd, onder anderen is gestatueerd, dat de contraventien en delicten met relatie tot de Jagt, als behoorende tot de algemeene maatregelen van Politie en de instandhouding der Wildernissen, nimmer onder de Militaire Jurisdictie konden worden gerangschikt, of door de Militaire Regtbanken, zelfs met relatie tot Militairen, gereprimeerd worden: — dat de beslissing van den 7 Fructidor van het XII[de] Jaar (waarbij de commune delicten, door in Garnizoen liggende, of bij derzelver Corpsen tegenwoordig zijnde Militairen gepleegd, aan de cognitie van de Militaire Regtbanken zijn onderworpen:) geenszins toepasselijk kan worden gemaakt op delicten, met betrekking tot *de Jagt* gepleegd, en dat overzulks, indien dusdanige delicten niet in de Garnizoenen worden voorgekomen door eene goede krijgstucht en het voorbeeld der Opperhoofden, de bestraffing van dien ontegenzeggelijk, overeenkomstig de gronden van het algemeene regt, aan de Burgerlijke Regtbanken zoude competeren."

Al verder trekt gewis den aandacht het veertiende Kapittel van het Ontwerp van 8 April (8 Julij) 1807: *Van de Krijgsraden in de Koloniën en buitenlandsche Bezittingen van het Rijk* In stede derhalve van het eenige Artikel 214 of 215, hetwelk op eene, hoogst zonderlinge wijze den Titel: *van het bewijs der Misdaden*, en tevens het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande van 15 Maart 1815 sluit (1), treft

(1) » Dit Wetboek zal ook van kracht zijn in de Oost- en West-Indische bezittingen van den Staat", enz. Men verg. hier] M[r]. P. Myer, *Bijdrage tot de Geschiedenis der Codificatie in Nederlandsch Indië, in de Nederl. Jaarb. voor Regtsgel. en Wetgeving*, — *uitg.* door M[r]. C. A. den Tex en M[r]. J. van Hall (1841), bl. 442.

men hier eene geheele reeks van voorschriften aan, in een eigen Hoofdstuk vervat. — Wel is waar, werd dit in het Ontwerp van Augustus 1808 niet ingelascht, dewijl de beide Sectien van den Staatsraad hadden geoordeeld, dat het Militair Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande zich *niet buiten Europa* moest uitstrekken. Maar toch, men prees daarin « verscheidene zeer goede denkbeelden," hoewel men dien arbeid niet voor volledig hield, en in het bijzonder meende, dat niet genoegzaam was in het oog gehouden de groote afstand, op welken vele Kantoren in de Oost-Indische bezittingen zich bevonden van het centraal Gouvernement, en dat almede misschien niet genoeg was gelet op de mindere West-Indische Volkplantingen, tot daartoe van elkander onafhankelijk. Men herinnerde daarom aan het, op dit stuk met veel zorg bewerkt Charter, door de personele Commissie voor de Oost-Indische Bezittingen van het Rijk ontworpen.

Het zoude eene al te uitvoerige ontvouwing vereischen, aan te toonen, waarin de zamenstelling der Militaire Regtbanken en de Regtspleging, gelijk die in de Ontwerpen van 1807 en 1808 beschreven worden, zoowel van elkander, als van de Wetgeving van 1814 verschillen. — Deze Voorrede overschrijdt reeds het gewoon bestek, en daarvoor zal voegzamer plaats zijn bij de uitgave van het Tweede Stuk, in hetwelk, behalve de meergenoemde Rapporten van 8 September 1807 en 8 Augustus 1808, die, uit de nalatenschap van den Heer Mr. G. J. Jacobson, toenmalig Lid van den Staatsraad, afkomstig, onder mijn geëerden Ambtgenoot, den Hoogleeraar den Tex, berustten, nog zullen verschijnen: 1. het mij, eveneens door zijn Hooggeleerde welwillend toegezonden *Concept-Crimineel Wetboek en Reglement van Krijgstucht voor het Krijgsvolk te Water*, met *Concept-Instructien* voor de Fiscaals bij de Krijgsraden, den Provoost-Generaal en de Provoosten-Geweldigen; 2. een afdruk der *Conceptwet op de Regterlijke Instel-*

lingen en Regtspleging voor het Volk van Oorlog te Lande en te Water (1).

Maar, bij hetgeen bereids zoo door mij, als door gemelden Hoogleeraar wegens al die pogingen tot hervorming der Militaire Strafwetgeving berigt werd, haast ik mij, de vrucht der onvermoeide nasporingen van mijn' hooggeschatten Vriend, den Heer J. P. Scheffer, Secretaris-Generaal bij het Departement van Oorlog, mede te deelen. — In weerwil van den zwakken staat zijner gezondheid, en van de eindelooze drukten zijner ambtsbetrekking, heb ik aan den ijver van dien zoo kundigen Staatsdienaar de volgende belangrijke ophelderingen te danken.

Het Rapport, aan het hoofd van deze Verzameling, voert de dagteekening van 8 April 1807, *exh.* 8 *Julij* 1807 *N°.* 2. Maar, in het Archief van het Departement van Oorlog is deze Missive van den Minister v. Hogendorp, in dato 10 Julij 1807 N°. 3 aanwezig, waarin van eene Kabinets-order (lettre) van Koning Lodewyk, gedagteekend 30 Junij bevorens, wordt gewag gemaakt:

« Au Roi.

— Conformément à l'ordre de V. M. contenu dans sa lettre du 30 Juin, j'ai proposé au Conseil des Ministres le nouveau Code pénal Militaire, pour être mis en activité.

Comme ce Code contient différens articles, qui changent les formes judiciaires, et la manière usitée encore de prononcer sur plusieurs délits des Militaires par les tribunaux civils, les Ministres ont été unanimement d'avis, que, d'après les lois fondamentales du Royaume, le Code pénal Militaire, avant d'être mis completement en activité, devait être présenté au Corps législatif, le Conseil d'État entendu.

C'est donc en vertu de cette opinion unanime, et pour

(1) Verg. mede het artikel van den Heer den Tex in *de Tijdgenoot* (28 April 1842).

exécuter dans le plus court délai possible les ordres de V. M., que l'assemblée des Ministres a remis au Conseil d'État ledit Code pénal, pour avoir un rapport.

Cependant, comme cette mesure doit naturellement retarder de quelque tems l'introduction de ce Code, et que V. M. désire apparemment le voir *immédiatement* en activité, *au moins en partie,* j'ai cru devoir prier V. M. de me vouloir faire parvenir ses ordres, afin qu'au cas qu'Elle juge nécessaire d'introduire tels points du Code pénal Militaire, qui, *sans toucher à la partie législative,* pourraient être utiles dans les circonstances présentes, principalement pour réprimer la désertion, je puisse, en attendant le rapport du Conseil d'État sur le travail entier, mettre en exécution les articles jugés les plus urgens par V. M."

Ook berust bij hetzelfde Departement een Extract uit het Register der Decreten en Besluiten van Z. M. den Koning van Holland, van den 24 Julij 1807, N°. 3, aldus luidende:

« Ontvangen eene missive van den Minister van Oorlog van den 10den dezer maand, daarbij kennisgevende, dat door hem het Militair Wetboek aan den Raad van Ministers was voorgedragen, om, overeenkomstig Zr. Mts. orders, in werking gebragt te worden, en dezelve eenparig van gevoelen waren geweest, dat die Wet, na gehoord rapport van den Staatsraad, aan het Wetgevend Ligchaam behoorde gepresenteerd te worden; verzoekende hij Minister, aangezien daardoor de invoering van het Wetboek eenige vertraging zoude lijden, van Zr. Mts. welmeenen geinformeerd te worden omtrent het dadelijk invoeren van eenige punten uit hetzelve, welke in de tegenwoordige omstandigheden, als nuttig en spoed vereischende beschouwd moesten worden;

Is besloten, den Minister van Oorlog te kennen te geven, zoo als geschiedt bij deze, *dat geen deel van het Wetboek afzonderlijk moet worden ingevoerd.*"

Zoo vond dan de Raad van Ministers, zoowel als later de

eerste en derde Sectie van den Staatsraad bezwaar in het ontwerp der Heeren VAN HOGENDORP, VERHUELL, WICHERS, VITRINGA en MOORBEES, met name op het stuk der uitbreiding van de Militaire regtsmagt tot de *commune* delicten. — Dat Concept-Wetboek zoowel, als het verslag van 8 April 1807, met het bewijs van ontvangst: « Exh. 8 Julij 1807, N°. 2," is nog heden *in originali* in het Kabinet des Konings, als de Staats-Secretarij vervangen hebbende, *in duplo* voorhanden: — te weten in het Hollandsch, en in het *Fransch*. — Het schijnt, dat men den tekst in de beide talen, als officieel of oorspronkelijk heeft willen waarmerken, daar de Rapporteurs het geschrift in de beide talen eigenhandig hebben onderteekend, en elk rapport dus een gelijken stempel draagt. — Zoo ook berusten in hetzelfde Kabinet, mede in het Hollandsch en in het *Fransch*, de *originelen* van het meergedacht verslag der eerste en derde Sectie van den Staatsraad, ter dagteekening van 8 September 1807. Het Hollandsch rapport, namens de eerste Sectie, is door den Heer W. QUEYSEN, dat in de Fransche taal door den Heer W. SIX (1) onderteekend; in *beide* talen, namens de derde Sectie, door den Heer JACOBSON. Bij die stukken is een afschrift van den Franschen tekst van het Concept-Wetboek der Heeren VAN HOGENDORP, VERHUELL enz. overgelegd; zijnde de kantteekeningen op de Artikelen van hetzelve gemaakt, alleen in het *Fransch*. Allereerst stellen de Sectien voor het Wetboek niet te noemen: *Code Pénal Militaire pour les troupes de Mer et de Terre*, maar de woorden: *de Mer*, als overbodig, weg te laten, vermits daarin over het Krijgsvolk te Water niet wordt gehandeld. Ten gevolge van hare bedenkingen tegen de uitbreiding der Militaire regtspraak tot *commune* delicten, voegen de Sectien daarbij, ook in het *Fransch*, het ontwerp van een, in het Wetboek

(1) Van dezen schreef LODEWYK NAPOLEON in de *Documens historiques*, I. 74: » C'est lui qui parlait le mieux le français. Il travaillait avec facilité."

op te nemen Hoofdstuk, hetwelk dit verschilpunt moest regelen. — Hiervoren is van die omstandigheid gewaagd. — Op het rapport is voorts gesteld: « Exh. 27 Sept. 1807, N°. 2," maar op dat in het Fransch staat bovendien: « Renvoyé à la 3ème Section du Conseil d'Etat, pour être lu en séance générale. Palais du Bois 27 Septembre 1807."

Al verder is in het Kabinet des Konings, beide in het Hollandsch en Fransch, het vroeger aangehaald verslag van den Heer HULTMAN (8 Augs. 1808) in *originali* aanwezig (1). Op de kantteekening van dat stuk leest men:

« Exh. 11 Augs. 1808, N°. 1.
Staatsraad
nader
Exh 18 Grasmaand 1809.
Exh. 12 van Bloeimaand 1809."

Eindelijk wordt dáár nog bewaard een Besluit van Koning LODEWYK van dezen inhoud:

» Den 12 van Bloeijmaand 1809.
12.
Rapport van den Minister Vice-President van den Staats-Raad, hiernevens gevoegd, in dato 18 van Grasmaand 1809, rakende de discussien over het Crimineel Militair Wetboek.

Decisie des Konings, gegeven te *Middelburg* den 12 van Bloeijmaand 1809.

Wij verlangen, dat de discussien in den Staatsraad over de beide Crimineele Wetboeken voor het Krijgsvolk te Lande en het Krijgsvolk te Water worden aangevangen en voortgezet, en dat onze Staatsraad REUVENS van deze discussie aanteekening houde, en zich met onzen Minister Vice-President over het bestieren en vervolgen derzelve concertere. — (get.) LODEWYK."

Wat hierop gevolgd zij, ligt in het duister. — Dan, gelijk

(1) Ook het ontwerp van Crimineel Wetboek daarbij ingediend, in handschrift.

men weet, is twee maanden daarna, den 14den van Hooimaand 1809, na goedkeuring van het Wetgevend Ligchaam, gearresteerd het *Wetboek op de Regterlijke Instellingen en Regtspleging in het Koningrijk Holland.* In het Tweede Hoofdstuk, Art. 8 wordt bepaald, dat « de cognitie over militaire delicten en excessen van militaire personen, omschreven in het reglement van krijgstucht, of militair wetboek; de cognitie over de misdaden en delicten begaan in 's lands dienst ter zee, — verblijven aan alle zoodanige vierscharen en regters, als waaraan die volgens bijzondere wetten zijn toevertrouwd." — Eene kennelijke overeenkomst in naam en inhoud met dat Wetboek heeft de, hiervoren vermelde, mij door den Hoogleeraar DEN TEX medegedeelde (Concept) *Wet op de regterlijke instellingen en regtspleging voor het Volk van Oorlog te Lande en te Water van het Koningrijk Holland*, vermoedelijk van latere dagteekening. Dat ontwerp is zeer uitvoerig; zoodat, gedurende den overigen, korten tijd der regering van Koning LODEWYK, die in het laatst van November 1809 naar Parijs vertrok, en aldaar tot in den aanvang der maand April 1810 in knellende zorgen, bijna in gevangenschap moest vertoeven, de gelegenheid tot vervulling van den, op 12 Mei 1809 gegeven last wel zal hebben ontbroken. —

Wij gelooven, hier te kunnen afbreken. — De zucht, met de uitgave van dit Eerste Stuk niet langer te dralen, noopt ons, andere aanmerkingen, in 't bijzonder op het Rapport van 8 April (8 Julij) 1807 terug te houden. — Gaarne kennen wij den Heer Mr. H. REIGER den lof toe, de eerste aanleiding tot onze navorschingen gegeven te hebben (1); aan de Heeren DEN TEX en SCHEFFER dien, van ons voornemen krachtdadig te hebben ondersteund. —

Utrecht, 10 Mei 1842.

(1) *Proeve over de zamenstelling en de competentie*, enz. bl. 120.

Exh. 8 Julij 1807
N°. 2.

AAN DEN KONING.

Sire!

Uwe Majesteit heeft bij Decreet van den 27sten September 1806 N°. 2, goedgevonden om te benoemen de Presidenten der Sectien van Oorlog en van Marine uit den Staatsraad, met adjunctie van den Heer Wichers, Lid van den Staatsraad, en van twee Leden uit de Hooge Militaire Vierschaar, ten einde deze Commissie Uwe Majesteit zoude dienen van berigt, consideratien en advis, omtrent de volgende poincten:

1°. Wat met betrekking tot de uitoefening der Militaire Judicature in andere Landen plaats heeft, en hoedanig dezelve daar geadministreerd wordt.

2°. Op hoedanige wijze de Militaire Judicature tot hiertoe in dit Land is geadministreerd geworden.

3°. Welke inrigtingen hieromtrent voor het vervolg zouden behooren te worden gemaakt, en speciaal of de Hooge Militaire Vierschaar noodzakelijk zij.

Om aan deze gerespecteerde last te voldoen, hebben de bovengenoemde Staatsraden, met de Heeren Vitringa en Moorrees, als Leden uit de Hooge Militaire Vierschaar, door dat Collegie benoemd, van stonden aan bezig geweest; dan hebben ook van den beginne af eene onzekerheid ondervonden, hoe verre zich Uwer Majesteits intentie uitstrekte, met de woorden van het Decreet:

3°. *Welke inrigtingen hieromtrent voor het vervolg zouden behooren te worden gemaakt.*

De grond van twijfeling wierd bij de Commissie daar uit geboren, dat dezelve meende geinformeerd te zijn, dat door Uwe Majesteit een andere anterieure Commissie was benoemd, tot het ontwerpen van een nieuw Militair Wetboek, en dus verseerden wij in de onzekerheid of onze last, in de boven aangehaalde woorden vervat, zich wel verder uitstrekte, als tot het ontwerpen, niet van een Wetboek zelve, maar van de *manier* van Regtspleging, en de *compositie der Regtbanken* in de Militaire zaken.

§ 1. De zaak uit dit oogpunt beschouwd, stelde ons echter daarom te meer in verlegenheid, omdat wij zoo veel overeenkomst in de principes van het eene gedeelte der materie, tot het andere gedeelte meenden te moeten opmerken, dat wij groote hindernissen in het etablisseren van principes voorzagen, indien de eene Commissie over het Militaire Wetboek zelve, en eene andere, over de wijze van Regtspleging, en de compositie der Militaire Regtbanken, zoude besoigneren.

Wij namen daarom de vrijheid, om door den eerst benoemden Gecommitteerden, den Heer VAN HOGENDORP, Uwe Majesteit te adiëren, en Hoogstdeszelfs welmeening ten dezen opzigte te vernemen.

Op den 21sten November hadden wij het genoegen bij een gedaan rapport te vernemen, dat het de wil Uwer Majesteit was, dat de werkzaamheden onzer Commissie zouden bestaan, niet alleen in het ontwerpen van eene nieuwe manier van procederen voor het Krijgsvolk te

Water en te Lande, maar ook in het herzien der Criminele Wetten voor het gemelde krijgsvolk, zoodat deze werkzaamheden een volledig geheel konden opleveren.

Wij hebben in dezen uitgebreiden kring, van dien tijd af onafgebroken werkzaam geweest, en zullen thans de eer hebben aan Uwe Majesteit bij dit ons rapport openteleggen, welke onze werkzaamheden in dezen zijn geweest, teffens met de resultaten van dien.

§ 2. Naar aanleiding van het decreet van Uwe Majesteit van den 27sten September 1806 N°. 2, zullen wij dit ons rapport in drie Hoofddeelen voorstellen, waarvan het eerste handelt over de Militaire Judicature, zoo als die in andere Landen plaats heeft;

Het tweede, over de wijze zoo als dezelve in dit Land tot hiertoe plaats had; en

Het derde, over den voet, zoo als wij denken, dat deze Militaire Judicature, met de Wetten daartoe betrekkelijk in dit Land over de Militie te Lande, voor het vervolg zoude dienen ingerigt te worden.

Wij zeggen over de Militie te *Lande*, omdat wij hier bij, daarover zullen handelen, en ons rapport over de Militie ter Zee aan Uwe Majesteit, als een tweede gedeelte onzer werkzaamheid, bij een afzonderlijk rapport zullen aanbieden.

§ 3. Wat de eerste vrage aangaat, die door Uwe Majesteit aan ons voorgesteld is, vermeenen wij genoegzaam aan Hoogstdeszelfs intentie ten dezen opzigte te voldoen, door op te geven, hetgeen door ons bevonden is, daar omtrent in Frankrijk, Pruissen, Oostenrijk, Portugal, Hanover en Engeland plaats te hebben,

zijnde bovendien de recherches naar hetgeen in meer andere Landen gebruikelijk is, door gebrek van inlichtingen voor het tegenwoordige voor ons ondoenlijk.

Over het generaal, ten opzigte van de hier vorengemelde Landen, kan men observeren, dat er eene algemeene distinctie plaats heeft tusschen de Krijgstucht en de Militaire Justitie, en dat het eerste bij allen is gedemandeerd aan de Chefs der Corpsen, Commanderende Officieren en soortgelijke, terwijl het tweede, als alleen betrekkelijk tot misdaden, ook generaal onder het bereik van eene Regterlijke beoordeeling is gebragt, edoch waarvan de instellingen, naar mate van de vigerende Wetten, verschillend zijn.

Met deze generale preliminaire reflectie overgaande ter behandeling van hetgeen in *Frankrijk* plaats heeft, met opzigt tot de Militaire Judicature, zoo is aan ons gebleken, dat in Frankrijk tweëderlei Regtbanken plaats vinden, als:

1°. Een, welke men zoude kunnen noemen Regtbank ter eerster instantie, en

2°. Een Regtbank van Appèl of Revisie.

Met betrekking tot het 1ste, in ieder Divisie van het Leger, en in ieder Divisie van Troepen binnen 's Lands gebruikt, bestaat, volgens de Wet van den 13 Brumaire, Jaar 5, een permanenten Krijgsraad, welke ter eerster instantie alle Soldaten, Onder-Officieren en Officieren van alle rangen tot den Kapitein ingesloten, vonnist; dezen Raad bestaat uit zeven Leden, te weten: een Chef de Brigade als permanenten President, een Chef de Battaillon of Eskadron, twee Kapiteins, een Luitenant, een tweede Luitenant en een Onder-

Officier; een Kapitein neemt den post waar van Fiscaal, en een Griffier dien van Secretaris, staande deze laatste altijd ter keuze van den Fiscaal.

Ingevalle echter een Generaal of Opper-Officier, Commissaris-Ordonnateur, of Krijgs-Commissaris, behoort te worden te regt gesteld, dan wordt er een zamenstelling van een Raad door den Minister geordonneerd, bestaande alleen uit Generaals of Opper-Officieren, met bijvoeging van twee Krijgs-Commissarissen. Het getal der Regters is gelijk aan den hier voren gemelden Raad: ook zijn zij aan dezelfde formen en verpligtingen onderhevig.

Het tweede is, de Raad van Revisie of Appèl; deze is permanent, en bij elke afdeeling der Armée en Militaire Divisie binnen 's Lands; dezelve is zamengesteld uit vijf Leden, te weten: eén Generaal als President, een Chef de Brigade, een Chef de Battaillon, twee Kapiteins en een Griffier, ter keuze van den President; de Fiscaal wordt genomen uit de Leden van den Raad; en door hun gekozen, een Commissaris-Ordonnateur of gewonen Krijgs-Commissaris van den eersten rang, neemt den post waar van Afgevaardigden der uitvoerende Magt.

Elk veroordeelde ter eerster instantie heeft regt, om van het tegen hem gewezen vonnis in Revisie, te komen in appèl binnen 24 uren, mits alleen over de volgende pointen, als het schenden of achterwege laten der formen, of de onwettigheid van den Krijgsraad: insgelijks heeft de Afgevaardigde van de uitvoerende Magt het regt om binnen 24 uren *ex officio* te komen in Revisie.

Deze Raad van Revisie heeft het regt het eerste

vonnis te vernietigen in alle gevallen van informaliteit, onwettigheid en onovereenkomst in de toepassing der straf, door de wet voorgeschreven, zonder zich echter in de zaak zelve in te laten. — Ingeval van onwettigheid, wordt het proces gezonden aan de Regtbank waar zulks behoort, en in alle andere gevallen wordt het met de bedenkingen aan den Krijgsraad terug gezonden, om dezelve te rectifiëren, en in cas van approbatie wordt hetzelve mede aan den Krijgsraad, ten fine van onverwijlde executie, gezonden. —

Behalve echter de hiervoren gemelde eerste Krijgsraad, bestaat er bij elke Militaire Divisie nog een tweede, alleenlijk bestemd, om in cas van vernietiging van het vonnis van den eersten, nader uitspraak te doen. — De zamenstelling, manier van Procederen, mitsgaders het point van Revisie zijn in dezen Raad even gelijk als in den eersten, met deze uitzondering echter, dat, als in cas van Revisie dit vonnis om hetzelve gebrek wordt vernietigd, als zulks te voren heeft plaats gehad, in dat geval den Raad van Revisie daar over niet verder mag oordeelen, maar deze questie dan gebragt wordt bij, en onderworpen is aan de beoordeeling van het Wetgevend Ligchaam.

Eindelijk bestaat er nog een Krijgsraad in Frankrijk, welke alleen over de misdaad van desertie en derzelver verzwarende omstandigheid oordeelt, en welke genoemd worden *speciale* Krijgsraden: deze wijzen bij arrest, en hunne vonnissen zijn aan geen appèl, vernietiging noch revisie onderworpen, maar kunnen dadelijk worden geexecuteerd.

Deze Krijgsraad wordt door den Plaats-Majoor, of

in het Leger door den Generaal de Brigade bijeengeroepen, onder wiens orders het Corps van den beschuldigden staat, en bestaat uit zeven Leden, een Opper-Officier als President, vier Kapiteins en twee Luitenants, een Officier van de Staf of der Gendarmes, of van het Garnisoen, ten minsten den rang van Luitenant bekleedende. De Plaats-Majoor neemt de werkzaamheden van Fiscaal en Afgevaardigde van het Gouvernement waar, en een Onder-Officier, ter zijner keuze, die van Griffier.

Aan den Minister van Oorlog moet van alle de voorschreve gewijsdens dadelijk na derzelver executie kennis gegeven worden.

§ 4. Met betrekking tot de Militaire Judicature in *Pruissen*, is het ons voorgekomen, dat dezelve veel uitgestrekter is dan wel in eenige andere Landen, zoo dat deszelfs Gouverneurs van versterkte Plaatsen, Burgers, uit hoofde van twist met de Militairen, voor den Militairen Regter kunnen arresteren en doen te regt stellen; overigens oefent elk Regiment en elk Garnizoen zijn eigen regt van Competentie uit, naar mate de bedrevene misdaden de Regiments- of Garnisoensdienst betreffen.

In gevalle van bedrevene misdaden, wordt de Krijgsraad gehouden bij de respective Corpsen, waarbij een publieken Aanklager, onder de benaming van Auditeur-Militair, geattacheerd is.

Deze neemt in de Krijgsraden tevens den post van Secretaris waar, even zoo als tot hiertoe in dit Land heeft plaats gehad en welke manier bij ons veel van de Pruissische inrigting, met eenige uitzondering, schijnt

overgenomen te zijn. Eer dat de zaak in Krijgsraad gebragt wordt, geschiedt het voorloopig onderzoek op order van den Chef door twee Officieren, gelijk of hooger in rang dan de beschuldigden, geadsisteerd met den Auditeur-Militair, en dit onderzoek wordt met de verhooren gezonden aan den Auditeur-Generaal ter verkrijging van decisie, of de zaak in een Krijgsraad al dan niet moet gebragt worden.

Déze Krijgsraad voor gewone zaken, bestaat uit 5 à 7 Leden, hooger of gelijk in rang aan den aangeklaagden; edoch, wanneer er questie is over het bepalen van doodstraf, is de President altijd een Officier van hooger rang, en het getal der Leden van den Krijgsraad bestaat in die gevallen uit elf personen, waaronder twee van gelijken rang als den beschuldigden. Deze Krijgsraden schijnen bij arrest te wijzen, want het is ons geenszins gebleken, dat er in Pruissen eenig appèl of revisie in Militaire Regtsgedingen is geadmitteerd.

Het schijnt wijders aan den Chef, in dringende omstandigheden, nog overgelaten te zijn, om het Standregt te ordonneren om de zaak dadelijk te beslissen en te doen executeren, doch in dat geval is het getal der Regters voor het Standregt op 11 Leden bepaald.

§ 5. Met opzigt tot de Militaire Regtspleging in *Oostenrijk,* moeten wij vooraf remarqueren, dat de afscheiding der Militaire en Burgerlijke Magten wederom eén zeer bijzondere en naar onze gedachten een meer reguliere en gemakkelijke bepaling hebben. — Ieder persoon, tot den Militairen stand behoorende, word aldaar door den Militairen Regter gestraft over allerlei soort van misdaden, welke hij mogt hebben bedreven,

en daarbij is dus weggenomen de anders zoo bekende distinctie tusschen *Militaire* en zoogenaamde *Commune* delicten: de Burger wordt aan den Burgerlijken, en de Militaire aan den Militairen Regter, ingeval van gepleegde misdaden overgeleverd, en door dezelve respectivelijk gestraft.

En met deze preliminaire remarque tot de Krijgsraden zelve overgaande, is ons gebleken:

Dat ieder Regiment een gewonen Krijgsraad heeft, welke zoo dikwijls vergadert, als de omstandigheden zulks vorderen, bij welken Krijgsraad gevoegd is een Auditeur-Militair, welke tevens voor Secretaris ageert, en een regtsgeleerde wezen moet. — Het voorloopig onderzoek geschiedt ten overstaan van vier, of op zijn meest zes Officieren, Onder-Officieren of Gemeenen, opgeroepen als Commissarissen van den Auditeur-Militair.

Een gewonen Krijgsraad bestaat uit tien Leden van verschillende rang, onder voorzitting van den Majoor of oudsten Kapitein, namelijk uit twee Kapiteins, twee Luitenants, twee Sergeanten, twee Adelborsten en twee Gemeenen, edoch bij gebrek van genoegzame Leden, of in dringende omstandigheden, is de helft toereikende.

Het vonnis van dezen Krijgsraad moet, alvorens te executeren, aan den Chef ter approbatie worden gezonden, welke 't zelve kan goed kennen of zijne bedenkingen aan den Krijgsraad mededeelen, edoch in cas van approbatie moet 't zelve dadelijk worden geexecuteerd.

Een Luitenant-Kolonel of Majoor moet te regt staan voor, en gevonnisd worden door zijne hoogere Officie-

ren uit andere Corpsen, daartoe opgeroepen, en de Chefs worden gevonnisd door een Hoogen of Stafskrijgsraad.

In criminele zaken schijnt in dit Land geen Appèl of Revisie te zijn geadmitteerd, dan alleen wanneer er questie is van Doodstraf, of als de Regters als suspect worden gerecuseert, in welk geval of aan den zoo evengemelden Staf-krijgsraad, of aan den onpartijdigen Raad wordt geappelleerd.

Dezen onpartijdigen Raad wordt gevraagd en geordonneerd in twijfelachtige of moeijelijke gevallen, en wordt te zamengesteld uit Officieren daartoe opgeroepen uit andere Corpsen, dan dat, waartoe de beschuldigde behoort.

§ 6. Eindelijk is ons voorgekomen, dat in Oostenrijk nog plaats heeft, een zoogenaamd Collegium Militare, Summarissimum of Standregt. — Hetwelk gehouden wordt onder den blooten Hemel, vier en twintig uren na het plegen van de Misdaad, zonder gebruik te maken van papier of pennen, maar alleen van 't potlood van den Auditeur, wordende alsdan twee trommels op elkanderen geplaatst, om te dienen voor Tafel, ten einde de Degen van den President, en de Staf van den Auditeur daarop kruislings over elkanderen te leggen: deze Regtbank word bijeen geroepen in de gevallen, wanneer het uitstellen van het geven van een oogenblikkelijk voorbeeld, nadeel zoude kunnen toebrengen. — In het Campement, op Marsch, in cas van Muiterij en door een Mandement Poenaal of Martiale wet, van Hoogerhand afgekondigd, dit judicium geconstitueerd zijnde, formeert het Corps een vierkant: de stemmen worden opgenomen na die van

den President, door het opsteken der handen, en na verzochte en bekomen goedkeuring, wordt het vonnis zonder uitstel ten uitvoer gebragt.

§ 7. En hiermede overgaande tot de Militaire Regtspleging van *Hanover*, is aan ons gebleken, dat het Krijgsregt alleen door twee soorten van ondergeschikte Raden wordt uitgeoefend, genaamd het Regiments-Gerigt of het Garnizoens-Gerigt, hetzij in 't Civile, naar mate de beschuldigde tot het een of ander behoort.

Bij ieder Regiment of Corps, en bij ieder Garnizoen is een Auditeur-Militair die een Regtsgeleerde is, en zorg dragen moet voor het in acht nemen der formes, de Regters moet voorlichten, en de Prothocollen houden; de voorloopige informatien worden gehouden op ordre van den Chef, ten overstaan van den Auditeur en twee Bijzitters, of Officieren-Commissarissen.

In gewigtige gevallen, moeten de Regiments- en Garnizoens-Krijgsraden hunne vonnissen aan het onderzoek van het Generaal Krijgs-gerigt of groote Krijgsraad onderwerpen, welke hetzelve of approbeert of het gebrekkige verbetert, of last geeft, dat er een nieuw en wijdloopiger berigt zal gemaakt worden voor den Krijgsraad in Revisie, welke insgelijks bij het Regiment gehouden wordt; dezen Raad van Revisie is zamengesteld uit een Hoofd-Officier als President en twaalf andere Leden met den Auditeur, mitsgaders een Advocaat voor den Beschuldigden.

Hunne vonnissen zijn niet executabel dan na approbatie van het Generaal Krijgsgerigt, representerende den Souverein.

In dat Land mag van alle vonnissen van Regiments-

en Garnizoens-Krijgsraden geappelleerd worden aan het Krijgsgerigt of grooten Krijgsraad, en welke decideert of er termen zijn voor het verlenen van het Appèl.

§ 8. Met betrekking tot *Portugal*, is ons gebleken, dat de Misdaden door Militairen begaan, eerstelijk gebragt worden ter Judicature van Subalterne Krijgsraden, welke hunne vonnissen ter approbatie moeten zenden aan den Hoogen Krijgsraad.

De Subalterne Krijgsraden worden door de Kolonels geordonneerd volgens den rang van de Individus, welke gevonnisd moeten worden.

Zoodanigen Krijgsraad bestaat uit een Kapitein President, twee Luitenants, twee 2[de] Luitenants, twee Sergeanten, twee Korporaals, twee Brigadiers en twee Soldaten, te zamen uitmakende dertien personen.

Indien het eene kapitale Misdaad is, dan moet een Officier van de Staf President zijn, en is de Raad zamengesteld uit drie Officieren, drie Onder-Officieren, en drie Soldaten, in plaats van twee uit ieder Rang en Klasse.

Wanneer er over een Officier Krijgsraad moet gehouden worden, wordt dezelve altijd gepresideerd door eenen Staf-Officier, vervolgéns twee of drie Kapiteins, twee of drie Luitenants, en twee of drie Onder-Luitenants, naar mate de Misdaad al of niet de Doodstraf medebrengt.

Dezen Raad wordt geadsisteerd door een Auditeur-Militair, welke te gelijk is Secretaris en Regter-Rapporteur, en moet wezen een gegradueerd persoon.

Na dat het vonnis bij meerderheid van stemmen

gewezen is, wordt hetzelve verzegeld gezonden aan den Koning, door middel van zijnen Hoogen Krijgsraad.

Nog staat te noteren, dat de Subalterne Krijgsraden alleen over de daad oordeelen of dezelve bedreven is, dan niet, en dat het de zaak van den Auditeur-Militair is, om in geval het factum voor bewezen wordt gehouden, dan de Wet er op toetepassen, of in geval van arbitraire Straf geeft hij een zoodanige op, als hij oordeelt, dat evenredig is aan de gepleegde Misdaad.

Dit Proces is bij de Wet op drie dagen bepaald, en mag niet dan om zeer dringende redenen worden verlengd, welke staan ter beoordeeling en ter verantwoording van den Kolonel.

Dit Vonnis met de Processale stukken wordt gezonden aan den Hoogen Krijgsraad, welke hetzelve wederom verzendt aan den Raad van Justitie, bestaande voor de helft uit Generale Officieren als Krijgsraden, en voor de wederhelft uit Leden van den Hoogen Krijgsraad, welke *ad illum actum* zijn benoemd, en slechts uit vier kunnen volstaan.

Deze Raad van Justitie is eigenlijk een Hoog Geregtshof van Revisie: hetzelve bekrachtigt of matigt het Vonnis van den Krijgsraad, verleent gratie, of verklaard het Proces te zijn tegen de formen en onregtvaardig, en zend de Stukken terug, om door een nieuwen Krijgsraad beoordeeld te worden.

§ 9. En hiermede ten besluite toetredende, blijft nog overig om te bepalen, wat in *Engeland* ten aanzien van de Militaire Judicature plaats heeft; edoch, wij kunnen niet ontveinzen dat dezelve weinig beduidend is, omdat het Leger in Engeland slechts een voorwerp

van minderen rang zijnde, jaarlijks geconsenteerd wordt, en bij gevolg ook de Militaire Regtspleging, als geheel van het bestaan van het Leger afhangende, niet duurzaam kan zijn, ten zij de Acte, genaamd *Mutiny Bill*, waarbij dezelve bepaald wordt, alle jaren wordt vernieuwd.

Hier is derhalve geen bepaald Militair Regt, dan zoodanig als hetzelve in de voorschreve Acte, *Mutiny Bill*, telkens wordt gedesigneerd.

Zoo vindt men onder anderen daarin bepaald, dat niemand mag geoordeeld worden, dan door zijns gelijken.

Wijders, dat ieder Officier of Soldaat, behoorende tot het Corps voor dat jaar toegestaan, in cas van Muiterij, Oproer, Desertie, verstandhouding met den Vijand of Geweld tegen hunne Meerderen, met den dood zullen worden gestraft.

De Krijgsraden zijn te zamengesteld uit dertien Leden, zijnde Officieren, gepresideerd door eenen Hoofd-Officier; edoch, zij kunnen geen Doodvonnis vellen, dan met meerderheid van 9 stemmen.

§ 10. De tweede Vrage, door Uwe Majesteit aan de Commissie ter beantwoording opgedragen, was:

Op hoedanige wijze de Militaire Judicature tot hiertoe in dit Land is geadministreerd geworden.

Het is aan ons voorgekomen dat deze vrage zich als van zelve in twee pointen doet splitsen, namelijk in:

De Administratie der Militaire Justitie over het Volk van Oorlog te Water,

En de Administratie der Militaire Justitie over het Volk van Oorlog te Lande.

Zoowel het regt tot deze respective Administratiën van Justitie, als de Administratiën zelve, zijn in dit Land altijd van zeer verschillenden aard geweest, en ook onderhevig aan zeer differente lotgevallen. — Wij vinden ons derhalve verpligt, om ten opzigte van beide afzonderlijk het een en ander te noteren, ten einde aan het oogmerk onzer Commissie te voldoen.

§ 11. Met betrekking tot de Administratie van de Militaire Justitie van het Volk van Oorlog te Water, is ons voorgekomen, dat het eerste Plakkaat, hetgeen over de bestiering en jurisdictie ter Zee in dit Land is geëmaneerd, is van 8 Januarij 1487, en uitgegeven door *Maximiliaan*, Roomsch Koning, die deze Landen bestierde, namens zijnen Zoon *Filips*. Bij dit Plakkaat werd de Jurisdictie over alle misdaden ter Zee of op de Vloot begaan, aan den Admiraal der Zee toegekend.

De Provintie van Holland heeft echter nimmer deze Jurisdictie van den Admiraal erkend, maar zich daar tegen zoo zeer verzet, dat dit Plakkaat nooit in deze voormalige Provintie is in werking geweest, maar wel in Zeeland.

Dit Plakkaat wierd door *Keizer* KAREL *den Vijfden* vernieuwd den 27 December 1540, doch had evenwel in Holland geen gevolg.

Holland sustineerde, dat haren *Stadhouder met zijne Raden* de zaken der Zee moesten bestieren, en deze hebben zich ook, met de Staten in het bestuur der Jurisdictie, en van alle andere Admiraliteits-zaken gemaintineerd.

Uit de Resolutie van Holland is verder te zien, dat de Staten zich, en hunnen Stadhouder, ten minsten

tot 1562, in het bezit der Jurisdictie gehandhaafd hebben.

Sedert kwamen de Spaansche troubles op, Willem den Eersten begon weldra Schepen uitterusten, en de Jurisdictie aan zich te trekken; hij liet dezelve door zijnen Luitenant–Admiraal en Raden uitoefenen.

Prins Maurits maakte in 1597 de Admiraliteits-Collegien, welke tot hiertoe Provintiaal geweest waren, tot Generaliteits–Collegiën.

De Staten–Generaal gaven aan dezelve, den 11 Julij 1597, eene Instructie, bij welker 3de Artikel de Instructie over hoogere misdaden aan die Admiraliteiten wierden opgedragen; zijnde Prins Maurits of den Luitenant–Admiraal, welke hij wilde stellen, altijd President van die Collegiën.

Deze schikking en Instructie van Prins Maurits, schoon provisioneel voor een jaar beraamd, inderdaad een uitmuntend stuk, is blijven bestaan tot den jare 1795, dus bijna 200 jaren.

Bij, of na de Revolutie van 1795, zijn de Admiraliteits–Collegiën afgeschaft, en in derzelver plaats een Collegie ingevoerd, onder den naam van het *Committé der Marine;* aan dit Collegie is in dat zelfde jaar weder uitdrukkelijk, bij Resolutie van Hun Hoog Mogenden van den 27 Februarij 1795, de Jurisdictie over de Militaire Misdaden ter Zee opgedragen.

Eindelijk is, na het vernietigen van dit Committé, de Jurisdictie over 's Lands Volk van Oorlog te Water voor een korten tijd opgedragen geweest aan het Collegie van 's Lands Advocaten, tot aan de oprigting van de Hooge Militaire Vierschaar.

Zoodra 'er nu door alle tijden heen Misdaden van belang ter Zee voorvielen, of in het generaal daden of verzuimenissen plaats hadden, waarover op eene Regterlijke wijze behoorde te worden gecognosceerd, dan heeft men de gewoonte gehad, om Zee-Krijgsraden te benoemen, welken op Texel, Hellevoetsluis of elders zitting namen, en men voegde daarbij een Fiscaal van wege het Admiraliteits-Collegie waaronder zulks ressorteerde; ook zijn er voorbeelden, dat de extraordinaire Zee-Krijgsraden hier in den Haag zitting gehouden hebben in Mauritshuis, waarbij wel als Fiscaal geageerd heeft de Fiscaal der Admiraliteit van het Ressort zelve: ook wel wierden de zaken dadelijk aan den Raad der Admiraliteit zelve gebragt, zoo als niet zeer lang geleden geschiedt is voor de Admiraliteit van Amsterdam, met de zaak van den Schout-bij-Nacht Rietvelt, en vervolgens van eenige Officieren, welke in 1787 op het Y en de Zuiderzee hadden gediend; en eindelijk heeft men, vooral in latere tijden, de gewoonte gehad, om Zee-Krijgsraden meest alhier in den Haag te benoemen, waarbij de een of ander Advocaat het Officie-Fiscaal heeft waargenomen, waarvan de voorbeelden zeer menigvuldig zijn.

Maar in alle gevallen kan men zeker stellen, dat gedurende het aanwezen der voormalige Republiek, de Militaire Judicature over het Volk van Oorlog te Water is geadministreerd bij de respective Admiraliteits-Collegien zelve, of bij Zee-Krijgsraden, welke door hun, of door den Stadhouder, als Luitenant-Admiraal, of naderhand door het Gouvernement *ad illum actum* wierden genomineerd, waarbij dan meest altijd

een extraordinair Fiscaal, ten koste van den Lande, als publiecken Aanklager wierdt aangesteld, en de Vonnissen, welke hier in werden geveld, moesten altijd aan den Stadhouder in der tijd, ter approbatie worden gezonden. — Terwijl met opzigt tot Eskaders, ja zelf, ten aanzien van enkele Schepen van Oorlog buiten 's Lands navigerende, altijd is geobserveerd, dat ingeval van voorkomende misdaden, den Commandant van het Eskader, of zelf den Commandant van een bijzonder Schip, een Zee-Krijgsraad, uit de Officieren van het Eskader of van het bijzonder Schip, respectivelijk commandeerde, welke over de misdaad cognosceerde, en de straf liet executeren naar behooren, zoo als actueel nog wordt geobserveerd.

§ 12. En als nu overgaande tot de beschouwing van de Militaire Judicature over 's Lands Volk van Oorlog te Lande:

Leeren ons de Geschiedenissen van dit Land, dat deze Jurisdictie, of liever het misbruik hetgeen er wel eens van gemaakt is, dikwerf verregaande onaangenaamheden heeft geoccasioneerd, doch dit alles is buiten ons bestek, en wij zullen ons derhalve, om aan de voorgestelde vraag direct te voldoen, alleenlijk wederom bepalen tot het Ligchaam, waaraan de Militaire Judicature van het Volk van Oorlog te Lande, is gedemandeerd geweest, en tot de Administratie zelve.

Het is buiten tegenspraak, dat de Administratie van deze Militaire Justitie reeds kort na de Unie van Utrecht, door de Bondgenooten aan den Raad van Staten is gedemandeerd geweest; want bij het 10[de]

Artikel van de Instructie van den Raad van Staten van 18 Augustus 1584, word denzelven Raad geautoriseerd, om over het Krijgsvolk, mitsgaders over alle generale en particuliere Oversten, Bevelhebberen, Commissarissen en Officieren van den Oorlog, te stellen en te onderhouden alle goede Orde en Discipline, ook mede daar over Straffen, Regt en Justitie te doen.

Hun Hoog Mogenden hebben ook den Raad altijd erkend voor den Oppersten Militairen Regter, en denzelven gehandhaafd in de oefening van hare Jurisdictie, blijkens een menigte van Resolutiën van Hun Hoog Mogenden, in welke geene melding van Hoogen Krijgsraad, of Krijgsraad in de Frontieren voorkomt.

De Heer van Slingeland zegt: « *dewijl echter zoo* « *wel aan de andere van ouds bekend zijn, kan* « *gevraagd worden naar den oorsprong en instelling* « *van die Krijgsraden, en na de relatie welke de-* « *zelve hadden tot den Raad van Staten.*"

En die Heer schijnt het regt tot het houden van Krijgsraden in de Garnizoenen, te deriveren uit eene delatie door den Raad van Staten bij den Artikelbrief en nadere Militaire Ordonnantiën daargesteld, en hij schijnt van begrip te zijn, dat de Hoogen Krijgsraad in deszelfs origine niet anders geweest is dan een Krijgsraad te Velde.

Prins Maurits schijnt de eerste geweest te zijn, welke de Hoogen Krijgsraad tot eene permanente Regtbank gemaakt heeft: en gelijk Slingeland zegt: om dat *hij wel begreep, hoe veel hem aan de directie over de Militaire Justitie gelegen was.*

Aan dezen Hoogen Krijgsraad wierd van de Vonnissen der Krijgsraden in de Frontieren geappelleerd,

en zulks niettegenstaande men ook appelleerde aan den Raad van Staten.

Dit schijnt zeker wanstaltig, maar het komt ons voor, dat de Raad van Staten in Stadhouderlijke tijden, de zaak maar zijn gang heeft laten gaan, om mogelijk niet alles te verliezen, en dat dezelve in Stadhouderlooze tijden weder haar Regt meer heeft gemaintineerd; want zonder eene formele afschaffing zegt VAN SLINGELAND, heeft de Hoogen Krijgsraad opgehouden een permanente Regtbank te zijn, te gelijk met het cesseren van het gezag der Prinsen van Orange, door het afsterven van Prins WILLEM in het jaar 1650; zijnde van 1650 tot 1672, het volkomen Regt wederom bij de Staten uitgeoefend.

In den jare 1672 is den Hoogen Krijgsraad door den toenmaligen Prins van Orange weder in aanwezen gebragt, welke dit stuk als toen zoo verre pousseerde, dat niet alleen niemand meer aan den Raad van Staten durfde appelleren; maar zelfs wegens de extensie der Jurisdictie menigvuldige questiën gerezen zijn, tot het jaar 1702, wanneer de gemelde Vorst overleden zijnde, de Raad van Staten zich wederom in de volkomene possessie van de Militaire Justitie gesteld heeft.

Zoodanig heeft bij continuatie de Militaire Justitie gefluctueerd, naar mate van het aanwezen en het credit der Stadhouders; in dit Land was er een Hoogen Krijgsraad, omdat de Stadhouders altijd de existentie van een Hoogen Krijgsraad, als een permanent Collegie, noodzakelijk hebben beschouwd voor den invloed, welke die Vorsten meenden te moeten hebben op de Administratie der Militaire Justitie; en naar mate men het credit van dezelve heeft zien verminderen, of wan-

neer 'er geheel geen Stadhouder aan het Hoofd der Regering was, was er ook geen Hoogen Krijgsraad, maar de Militaire Justitie wierd geheel en al bij den Raad van Staten geadministreerd.

En deze continuële afwisseling, geheel afhankelijk van de omstandigheden der tijden, heeft voortgeduurd tot onder den laatsten Stadhouder, wanneer de Hoogen Krijgsraad een object van levendige discussiën is geworden, ten dien effecte, dat dezelve in den jare 1782 finaalijk is afgeschaft, en den Raad van Staten wederom in de possessie der Militaire Jurisdictie gekomen, en tot de omwenteling van 1795 verbleven is, welken Raad van Staten door alle tijden heen geweest is een politiek Collegie.

In 1795 is het Collegie van de Raad van Staten vervangen door het zoogenaamd Committé tot de Zaken van het Bondgenootschap te Lande, en alzoo is op hetzelve de volkomene Administratie der Militaire Justitie overgegaan, tot den 22sten Januarij 1798, wanneer wederom dit Collegie is gemortificeerd en aangesteld een Agent van Oorlog.

Dan, vermits aan dezen* *als een eenig Persoon* zijnde, geen Administratie van Justitie kon worden gedemandeerd, zoo is de Administratie der Militaire Jurisdictie overgegaan op het Collegie van 's Lands Advocaten tot op den 23sten Augustus 1799, wanneer bij Decreet der Wetgevende Vergadering, is besloten tot het oprigten van een permanent Collegie, onder den naam van Hooge Militaire Vierschaar, alleen bestaande uit Hoofd-Officieren, en is aan dezelve de Militaire Justitie, wederom plenair gedemandeerd.

En dit laatste Collegie is eindelijk in den jare 1802 vervangen door de actuële Hooge Militaire Vierschaar, bestaande uit Politieke en Militaire Leden te zamen, aan welke het Oppertoezigt over de Militaire Justitie te Water en te Lande is gedefereerd.

Uit dit een en ander is dan evident, dat gedurende de existentie der voormalige Republiek, de Administratie der Militaire Justitie altijd is waargenomen, of door den Raad van Staten en derzelver Successeuren in Officio, of door de Hoogen Krijgsraad en Hooge Militaire Vierschaar, of ook naar mate van de omstandigheden der tijden, door een dier beide eerstgemelde Collegien alleen.

Wat nu de Administratie zelve betreft, deze is nagenoeg op denzelven voet gebleven, als zich die nog bevindt; de zaken vau Subalterne Officieren en Gemeenen wierden bij de Garnizoens-Krijgsraden behandeld, waarbij een Auditeur als publieke Aanklager fungeerde.

Deze Vonnissen wierden eertijds aan den Raad van Staten ter approbatie gezonden: ook appelleerde men daarvan aan denzelve Raad. Naderhand, bij het aanwezen van den Hoogen Krijgsraad, wierden de Vonnissen aan den Stadhouder ter approbatie gezonden, en men appelleerde aan den Hoogen Krijgsraad, ofte ook wel met voorbijgaan van den Hoogen Krijgsraad, aan den Raad van Staten.

Hoogere Officieren hebben daar en tegen altijd te regt gestaan ter eerster instantie voor den Raad van Staten, en naderhand voor den Hoogen Krijgsraad of promiscue naar mate van de tijdsomstandigheden.

En na de omwenteling van 1795, is dezelve Cyno-

sure ten aanzien van de approbatie der Vonnissen van de Garnizoens–Krijgsraden, de appellen van dezelve, of de Actien ter eerster instantie, gevolgd, als bij de vorige Collegiën van de Raad van Staten of Hooge Krijgsraden heeft plaats gehad, en zulks tot op de oprigting der tegenwoordige Hooge Militaire Vierschaar, aan welke privatif, met uitsluiting van alle andere Collegiën, het Oppertoeverzigt over de Administratie der Militaire Justitie is gedemandeerd, en aan welke alle Vonnissen van Garnizoens–Krijgsraden ter approbatie worden gezonden, en voor welke de Hoogere Officieren ter eerster instantie worden te regt gesteld.

§ 13. Met opzigt tot het derde Hoofddeel wordt ons advis bepaald tot twee zaken.

a. Tot een onderzoek, of het aanwezen van eene Hooge Militaire Vierschaar noodzakelijk zij.

b. Tot het onderzoek *welke inrigtingen omtrent de Militaire Judicature voor het vervolg in dit Land zouden behooren te worden gemaakt; en hoedanig het Militaire Wetboek in tegenstelling van een Civil Wetboek zoude behooren ingerigt te zijn.*

§ 14. Wat de vrage aangaat, of wij oordeelen, dat *het aanwezen van de Hooge Militaire Vierschaar noodzakelijk zij:* — Hebben wij gemeend, dezelve affirmatif te moeten beantwoorden, en wel in diervoegen dat wij denken, dat deszelfs compositie uit bekwame Regtsgeleerden, Zee–Officieren en Land–Officieren, met een vasten President, zoo als dezelve thans is zamen gesteld, allezins gronden van aanprijzing

oplevert. En zulks om de navolgende consideratiën.

§ 15. De inrigting der Hooge Militaire Vierschaar voor $^1/_3$ bestaande uit Regtsgeleerden, voor $^1/_3$ uit Zee-Officieren, en voor $^1/_3$ uit Land-Officieren, prijst zich aan:

1°. Door de betere wijze, waar op de Militaire Justitie met volkomene kennis van zaken op dien voet wordt geadministreerd, dan te voren.

2°. Door den spoed en mindere omslag, waar mede de zaken ingevolge van dezelve behandeld worden.

3°. Zonder dat de kosten hooger te calculeren zijn, dan vóór dat de inrigting plaats had.

Het eerste schijnt ons speciaal waar te zijn, ten aanzien van twee voorname pointen, als:

1°. Met opzigt tot de Vonnissen van de Garnizoens- en Zee-Krijgsraden.

2°. Met opzigt tot de Procedures tegen zoodanige hoogere Officieren, welke in extraordinaire Krijgsraden plegen beslist te worden.

Te voren plegen zoodanige Vonnissen aan den Stadhouder, aan den Raad van Staten of aan Gecommitteerde Raden, en na de Revolutie van 1795, eerst aan de Committés van de Marine en het Bondgenootschap te Lande, en vervolgens aan 's Lands Advocaten ter approbatie gezonden te worden.

Het waren dus altijd Regtsgeleerden (want ook de Stadhouder had ten dien aanzien geene Militaire Raadslieden) op wier oordeel het in dezen aankwam. — En nogtans zal niemand ligt ontkennen, dat in *Regtsgeleerden* dikwijls die kennis niet kan ondersteld worden, welke 'er noodig is om over eene Militaire zaak te oordéelen, even gelijk het van Militaire Personen

niet te vergen is, dat zij ervaren zijn in dikwijls moeijelijke explicatien en applicatien der Wet, waarom dan ook de inrigting welke in 1782 afgeschaft is, en uit krachte waar van het Volk van Oorlog te Lande, door een vasten Krijgsraad, uit alleen Militaire Personen bestaande, wierd te regt gesteld, in latere tijden niet weder in stand is gebragt. En dit is ook het geval met opzigt tot de extraordinaire Krijgsraden, waarin de procedures tegen de Hoogere Militairen plegen geventileerd te worden.

Het zijn hier niet alleen dikwerf de uitleggingen en toepassingen der Wet, welke de moeijelijkheid eener rigtige decisie uitmaken, maar nu en dan ook de exceptive defensiën welke de beschuldigden inroepen, en meest altijd is de form van het Crimineel Proces zelve bijzonder in ordinaire Procedures, van dat belang, dat de zaken alleen door Militairen niet voeglijk beslist kunnen worden.

Want een ieder zal het gereedelijk voor zeer gevaarlijk houden, dat, zoo als het geval was, bij den voormaligen vasten Krijgsraad in 1782 of 1783 afgeschaft, zoodanige questien waarin eenige Regtsgeleerde kennis wordt vereischt, zoo niet alleen, ten minsten voornamelijk gedecideerd wierden door den Griffier, of, dat nog erger was, somwijlen door of op advis van den Fiscaal zelve.

In de extraordinaire Krijgsraden, welke zoo wel vóór als na 1795, ten aanzien van Zee-Officieren hebben plaats gehad, hadden althans in zaken tot welken eenige meerdere juridique kennis wierdt vereischt, dan in Militairen kan verwacht worden, de Secretarissen, zoo

al niet de Fiscaals, daarin eenen meerderen invloed, dan in hunne respective betrekkingen voegzaam was, en welke zoo zij al geen kwaad veroorzakt mag hebben, gewisselijk aanleiding tot grove misbruiken konden gegeven hebben.

Even als Militaire Personen doorgaans van Juridique kundigheden ontbloot zijn, even zoo mangelt het den *Politieken*, al zijn zij anders bekwame Regtsgeleerden, dikwijls aan het Militaire oogpunt, waaruit de te beoordeelen zaak moet worden beschouwd. Hoe zullen menschen, die bij het metier niet zijn opgevoed, Militaire operatien en manoeuvres, bijzonder wel in scheepsgevechten en gevaarlijke positiën op Zee, maar ook ten aanzien van attaques en defensiën te Lande, waartoe dikwijls de gecompliqueerdste Militaire kennis noodig is, met genoegzame zekerheid en volkomen gerustheid kunnen beslissen?

Zoo als de Hooge Militaire Vierschaar is ingerigt, schikt zich alles wel: hetgeen den Regtsgeleerden ontbreekt, vullen de Militairen aan, en hetgene de Militair doorgaans mist, bezit de Regtsgeleerde: de zaken worden op die wijze behoorlijk onderzocht, de Justitie rigtig geadministreerd, en niemand vrijgesproken of veroordeeld dan door Lieden, die de questieuse pointen grondig kennen; terwijl de dikwijls zoo gevaarlijke ministeriële invloed geen plaats vindt, en de publieken Aanklager juist binnen de palen van zijn Officie gehouden wordt.

Het is waar, dat het welligt op die wijze in sommige gevallen zou kunnen gebeuren, dat critique questien rakende *den Militair te Lande*, voornamelijk beslist worden door de Regtsgeleerde en die Leden van de

Vierschaar, die uit de Armee te Lande gekozen zijn, en dat insgelijks zware pointen het Volk van Oorlog te Water betreffende, voornamelijk gedecideerd worden door de Regtsgeleerden en die Leden van de Vierschaar, welke tot de Marine behooren.

Maar behalve dat dit alleen zal plaats vinden in questien, in welke privativelijk een diepe kunde en een buitengewoon fijn doorzigt in een der twee vakken vereischt wordt, zoo is die zwarigheid op zich zelf van weinig of geen aanbelang, speciaal zoo de primitive instelling der Vierschaar door 12 Leden bewaard wordt, nadien er dan altijd een genoegzaam getal Leden voor elk vak overblijft, om het Gouvernement gerust te stellen, dat de zaken niet dan na behoorlijk en genoegzaam onderzoek worden afgedaan.

Behalve de twee voorname opgegevene nuttigheden uit de tegenwoordige inrigting der Hooge Vierschaar resulterende, zijn er nog andere, welke aanmerking verdienen, als:

a. Dat zoodanige vaste Leden van een Militair Collegie van Justitie door den tijd en onder het gedurig behandelen van allerlei soort van Zaken, meerdere bekwaamheid en geschiktheid voor 't werk bekomen, dan met eenige mogelijkheid kan ondersteld worden in Militaire personen, welke bij extraordinaire gelegenheden worden zaamgeroepen; gelijk dit ook het geval is met de Regtsgeleerde Leden, die, gedurig met dit soort van werk onledig, meerdere geschiktheid daartoe krijgen dan andere, die bij zekere buitengewone omstandigheden uit hun ordinair werk geroepen

worden, om te adviseren of te oordeelen over Militaire Zaken.

b. Dat men dikwerf bij 't formeren van extraordinaire Krijgsraden verlegen is, speciaal wanneer er questie is omtrent zaken der Marine, hoe een genoegzaam getal Leden bij een te krijgen, die uit den dienst kunnen worden gemist, of van eenig aan hun betrouwd Commandement ontlast.

In eenen permanenten Krijgsraad kiest men veelal zulke personen, die uit hoofde van hunne jaren, bekomene kwetsuren en ongemakken, of andere redenen, minder geschikt geworden zijn voor den activen dienst, etc.

c. Dat in Krijgsraden, welke alleen bij extraordinaire gelegenheden worden bijeengeroepen, met geene mogelijkheid eene vaste en geregelde manier van Procederen, voor de Justitie van zoo veel belang, kan worden achtervolgd.

d. Dat de Koning door zoodanig eene vaste en permanente Vierschaar, altijd is voorzien van eenen geschikten en kundigen Adviseur in Zaken, de Militaire Justitie concernerende.

Betreffende de *meerder spoed en minder omslag*, dit komt ook weder hoofdzakelijk te pas in twee zaken.

1°. In de herziening, approbatie of improbatie der Vonnissen van de Garnizoens en Zee-Krijgsraden, en

2°. In het bij een roepen van extraordinaire Krijgsraden in buitengewonë gevallen.

Met opzigt tot deze herziening, zoo men daartoe geene permanente Vierschaar heeft, is men genoodzaakt,

daartoe 's Lands Advocaten te emploijeren, of een ander Collegie aan te stellen.

Zoo men een Collegie *ad hoc* benoemt, komt de zaak weer op hetzelfde neêr, en wanneer men de examinatie dier Vonnissen aan Advocaten overlaat, moet het dikwijls grootere vertraging geven, dan dat zulks geschiedt door de Vierschaar, welke expresselijk daartoe vaceert; niet alleen, omdat zij veeltijds met ander werk geobrueerd zijn, maar ook met geene mogelijkheid die habiliteit kunnen hebben in zulk soort van zaken als Personen, die hun geheel leven en hunnen geheelen tijd daar aan toewijden.

Maar veel erger is het, wanneer het geval van eenen extraordinairen Krijgsraad existeert. De daartoe benoemde Leden moeten van ginds en her zamen komen, hebben vóór hun vertrek huisselijke arrangementen te maken: ten minsten de ondervinding heeft geleerd, dat er weken noodig zijn geweest, eer zoodanige Krijgsraden geconstitueerd waren. — Integendeel, gaat eene permanente Vierschaar dadelijk aan 't werk zonder verzuim van een enkelden dag; terwijl ook de Leden van eenen extraordinairen Krijgsraad nimmer dit pouvoir kunnen uitoefenen over de Ministers en den Fiscaal tot bespoediging der zaken, als eene vaste en blijvende Vierschaar.

Eindelijk, wanneer men nagaat, welke exorbitante kosten er te voren zijn aangewend geweest met de adviesgelden der Advocaten, de reiskosten en vacatien der Leden der extraordinaire Krijgsraden, de appointementen der Ministers, en speciaal de importante declaratien der Heeren Fiscaals, welke daarin het regt der Hooge Overheid waarnamen, zal men geredelijk

overtuigd zijn, dat de kosten eener permanente Vierschaar dezelve niet, of niet noemenwaardig te boven gaan.

Er hebben zoo men is onderrigt, gevallen plaats gehad, waarin bij zulke gelegenheden de Fiscaals alleen grootere declaratien hebben geformeerd, dan de appointementen van alle de Leden des Krijgsraads zamen bedroegen.

De tegenwoordigé Fiscaal fungeert op een vast salaris even als de Leden, en formeert geene declaratien dan in gevallen, waarin de beschuldigde in de kosten gecondemneerd is, en zich in staat bevind die te voldoen. Zoodad wij ons, om deze en nog natemeldene redenen verpligt vinden, aan Uwe Majesteit te adviseren, dat de continuatie der Hooge Militaire Vierschaar nuttig is voor de administratie der Justitie.

§ 16. En hiermede tot het laatste en belangrijkste point gevorderd zijnde, zullen wij ons de eer geven, om aan Uwe Majesteit open te leggen de gronden van ons geadviseerde over de vrage: *hoe voor het vervolg van tijd een Militair Wetboek zoude behooren ingerigt te zijn, en hoe de zamenstelling der Militaire Regtbanken zoude behooren te wezen?*

Deze vrage bevat twee hoofdpoincten, namelijk over het Wetboek zelve, en over de Militaire Regtbanken, derzelver getal, orde van werken en inrigting.

Belangende het Wetboek zelve, zullen wij bij dezen openleggen de gronden van de voornaamste poincten in dat Wetboek vervat; en door ons geadviseerd in deze navolgende orde:

1°. Dat het Wetboek alleen gaat over Militairen, die

de gestelde Wetten overtreden, of daar tegen misdoen, zonder dat het eenige relatie heeft tot Civile Zaken, of tot overtredingen der Gemeene Lands Middelen, of Impositien.

2°. Dat de overtredingen onderscheiden zijn in zoodanige, die tegen de Militaire discipline, en andere, die tegen de Militaire Justitie bedreven worden: beide onderscheiden ook daar in, dat zij door verschillende Regters, en op eéne verschillende wijze beoordeeld en gecorrigeerd worden; zoodanig echter, dat in beide geene straffen van *slagen* geappliceerd worden.

3°. *Dat tot de overtredingen tegen de Justitie*, door ons gebragt zijn *alle* misdaden, door Militairen begaan, en dus het onderscheid is weggenomen tusschen *Militaire* en *Commune delicten.*

Met opzigt tot de Regters en Regtspleging, hebben wij vooral dit onderscheid, afwijkende van de tegenwoordige order van zaken voorgesteld, dat de Krijgsraden, die thans in de Guarnizoenen plaats vinden, en op dertien plaatsen in het Koningrijk door Auditeurs of Fiscaals-Militair bediend worden, zoodanig wierden verminderd, dat slechts in ieder Militaire divisie, een Krijgsraad aangesteld zoude worden.

Wij zullen de vrijheid nemen in deze orde, de redenen van ons geadviseerde over deze pointen aan Uwe Majesteit mede te deelen, daar de overige details, of uit deze gronden van zelve volgen, of hare opheldering in zich zelve schijnen te vinden.

§ 17. Wij hebben gemeend, dat een Militair Wetboek alleen moest handelen over *Misdaden* door Mili-

tairen begaan, omdat wij van oordeel zijn, dat Militaire Personen, in alle andere opzigten van handel en bedrijf, en dus, in alle beoordeeling van Regten of verpligtingen naar de Civile Wetten, en door de gewone Burgerlijke Regters moeten beoordeeld worden.

De grond van dit geadviseerde hebben wij gevonden in het principe, dat Militaire Personen in hunne oorspronkelijke relatie tot de Maatschappij, even als andere Ingezetenen Burgers zijn, en welker Pligten en Regten door het overgaan in den Militairen stand noch ophouden, noch verminderen, zoodat dit principe, hetwelk omtrent poenale Wetten (om straks te meldene redenen:) niet voeglijk bij den Militairen stand kan voortduren, omtrent Civile Wetten zonder hindernissen van applicatie kan blijven. En dit te meer, daar en het voorschrift der Constitutie zulks mede brengt, en het belang der zaak zulks vordert.

Omtrent het voorschrift der Constitutie vinden wij in Art. 10 der Wet van den 7 Augustus 1806 bepaald, dat alleen de oefening der *Criminele Justitie* in Militaire zaken, door eene bijzondere Wet nader zoude bepaald worden; en hierdoor heeft het ons toegeschenen, dat het voorschrift, vervat in Art. 70 der Constitutie, waarbij het *Krijgsvolk te Water en te Lande, met betrekking tot alle Civile zaken aan den Burgerlijken Regter onderworpen blijft*, in zijne volle kracht van werkzaamheid en van bedoeling moest beschouwd worden, zonder door het Art. 79 van die zelfde Constitutie eenigzins verminderd te zijn.

En wat het belang der zaak aangaat, zoo is het ons voorgekomen, dat dit niet anders zijn kan, omdat Mi–

litaire personen, als Regters gesteld tot het vak der Civile Regten geoordeeld moeten worden, minder opgeleid en bekwaam te zijn, dan wel Civile Regters, die in de Wetten omtrent Contracten, omtrent Personen en Zaken onderwezen zijn.

De ondervinding heeft in dit Land, zoo dikmaals men van dit principe hier of daar met de daad is afgeweken, ook aangetoond, dat de Militaire Regters de Burgerlijke Zaken en Regtsgedingen niet ten einde konden brengen, omdat bijzondere wetten bepaalden, op welke wijze de transporten van Vaste Goederen, derzelver opdragten en regterlijke verkoop gedaan moesten worden, zouden die wettig zijn.

§ 18. Wij hebben ons Concept tot een Militair Wetboek aldus alleen bepaald tot een *Crimineel Wetboek*, handelende van overtredingen en misdaden, en de Militaire Personen in alle andere opzigten van Regten en Pligten, gelaten aan de Burgerlijke Wet en den Burgerlijken Regter.

In het Object van overtredingen in het algemeen, hebben wij eene hoofddistinctie blijven in acht nemen, namelijk of dezelve tot de Correctien, en dus tot de Militaire Discipline, dan wel dadelijk tot de Militaire Justitie behoorden.

Wij hebben gemeend, dit onderscheid te moeten behouden, en zelfs, zooveel de aard der zake toeliet, uittebreiden, omdat wij de overtredingen tegen de Militaire discipline meer beschouwen als vatbaar voor Correctien, gelijk een Vader ter verbetering aan zijne kinderen doet, dan wel voor Straffen in den eigenlijken zin, door welke de handhaving van het regt en de

bescherming van de rust en goede orde in de Maatschappij wordt bedoeld; uit dat oogpunt beschouwd, gelijk wij oordeelen, dat de zaak beschouwd moet worden, hebben wij de cognitie wegens de overtredingen tegen de Militaire discipline ook alleen overgelaten aan de Kommandanten der Garnizoenen, of der Corpsen, naar mate van den aard der overtredingen zelve, en zonder dat daarbij eenige regtspleging, eenige form van handeling wierd voorgeschreven, anders als dat aan de gecorrigeerde Personen bleef vrijgelaten, klagten tegen zijne Superieuren in te brengen, zoo hij meende onverdiend of te zwaar gecorrigeerd te zijn.

Wij hebben omtrent de wijze dezer Correctien, gelijk mede omtrent de wijze van Straffen, het anders plaats hebbend gebruik bij de Armée, om dit mede met *stokslagen* en *klingslagen* te doen, geheel weggelaten, en deze Correctiën wegens overtredingen tegen de discipline, alleen bepaald tot Gevangenis, Arresten, ontslag uit den dienst en dergelijken. De redenen, waarom wij alle Correctiën door *slagen* hebben achtergelaten, bestaan gedeeltelijk in de aan ons gemanifesteerde intentie van Uwe Majesteit, om die ignominieuse straffen bij Uwer Majesteits Armée te abandonneren; en gedeeltelijk in onze eigene overtuiging, dat het tot vermeerdering van het gevoel van éér, van roem en van moed, (in den Militairen stand zoo onontbeerlijk:) strekken kan, indien allen, die onder de Vaandelen van Uwe Majesteit dienen, hunne waardij gevoelen; zoo dat die eer en roem, zelfs voor een Soldaat te teder is, dan dat dezelve immer door de ignominieuse Straffen van Stokslagen gedeshonoreerd zoude kunnen worden.

Wij mogen echter niet ontveinzen, dat deze principes, hoe nuttig dezelve ons ook toeschijnen voor het Volk van Oorlog te Lande, voor het Volk van Oorlog te Water ons niet hebben toegeschenen, van die volkomene applicatie te zijn. En zulks om reden niet alleen, dat het Volk van Oorlog te Water bij alle Volkeren, en door alle tijden heen daaraan gewoon is, maar voornamelijk, omdat een Officier aan boord van de Oorlogschepen eene oogenblikkelijke gehoorzaamheid, door Correctiën, die in het moment werken, moet kunnen vorderen: en omdat hij dikmaals zijne manschappen niet uit hunne bezigheden missen kan, om die door Arresten te corrigeren; — terwijl ook de locale beperktheid van het Scheepsboord, ons niet schijnt toetelaten, om buiten slagen, eene gradatie van Correctiën aldaar te bepalen, hoedanig de gradatiën der overtredingen, misgrepen of ongehoorzaamheden schijnen te eischen.

§ 19. En hiermede zijn wij gevorderd tot dat gedéelte van ons rapport, hetwelk handelt over het straffen der misdaden door de Justitie, onderscheiden van de discipline.

De voorwerpen dezer Justitie zijn de overtredingen der Wetten, of de delicten: en met opzigt tot deze delicten, door Militaire Personen bedreven, hebben wij in ons Ontwerp van Wetboek geoordeeld, dat *alle* delicten onder de Judicature van den Militairen Regter behoorden gebragt te worden, en zulks zonder onderscheid, of dezelve van dien aard waren, dat zij alleen door Militairen konden bedreven worden als Militairen, dan wel, of dezelve meer overhelden tot misdrijven van eenen algemeenen aard, zoo dat zij ook door Burgers

en in den kring van het dagelijksche leven uitgevoerd wierden.

Daar nu dit ons gevoelen afwijkt van de sedert eenigen tijd in dit Land gekoesterde opinie, waarbij men geloofde, dat *Militairen alleen in Militaire misdrijven en delicten aan den Militairen Regter onderworpen behoorden te zijn,* — Zoo verwachten wij ook, dat zich eenige zwarigheden tegen deze onze gevoelens zullen opdoen, te meer, omdat Art. 70 van de Constitutie tegen die gevoelens schijnt in te loopen, en het tot nog toe vigerend Crimineel Wetboek Artikel 1 er van bepaalt: *Aan de Militaire Jurisdictie zullen alleen onderworpen zijn Militaire Personen, en die alleen in* Militaire *delicten.*

Uwe Majesteit zal ons dus wel willen veroorloven, dat wij de gronden van deze onze afwijkende opinie openleggen, en met zoodanige redenen staven, als welke ons hebben gepermoveerd aldus te oordeelen.

§ 20. Wanneer wij deze zaak met aandacht in zijn oorsprong hier te Lande hebben nagegaan, hebben wij bevonden, dat de Misdaden, door Militairen in Garnizoenen bedreven, na de Unie van Utrecht door Militaire Regters beoordeeld zijn, zonder dat er onderscheid tusschen het soort van misdrijven gemaakt wierde. En dit naar onze gedachten te regt, omdat van alle tijden vele Vreemdelingen tot 's Lands Armée behoorden, die hier geen domiciliairen Regter hadden; omdat de onderscheidene Wetten in verschillende Provintiën en gedeelten van dien, op dezelfde Misdrijven eene zeer verschillende straffe bepaalden; en omdat het met de Militaire discipline niet overeen te brengen is, dat

Burgerlijke Regters over Misdaden, door Militairen begaan, cognosceren, als waardoor het Gouvernement bij het verleggen der Garnizoenen als anderzins, dikwijls in het geval gebragt moest worden, om Commandanten en Officieren achter te laten, en van dezelve geen gebruik te kunnen maken.

Sedert langen tijd heeft men echter in dit Land onderscheid gemaakt of zoeken te maken, tusschen de Misdaden, door Militairen bedreven: of dezelve namenlijk tot *militaire* dan wel tot *commune* delicten behoorden, en in het laatste geval, dezelve zoeken te bepalen tot de Judicature van den ordinairen Burgerlijken Regter.

Dit onderwerp heeft echter, door de verschillende tijden heen, tot eene gedurige bron van tweedragt en dissentie verstrekt tusschen de Burgerlijke en Militaire Magt, en heeft een zeer ongelijk lot gehad, naar mate van den invloed der Stadhouders of Erf-Stadhouders: en hetwelk meest altoos van wederzijde met te veel hevigheid gevoerd is, dan het onderwerp op zich zelve genomen verdiende.

De grond van dit geschil lag voornamelijk in het gevoel van Souvereiniteit bij de onderscheidene Staten der Provintiën of Steden, die uit dien hoofde node toegaven, dat op hun territoir over eenige Burgerlijke misdaden, door wien ook begaan, anders geoordeeld wierd, als door Regters, die hun gezag en regtsdwang van hun ontleenden. De Raden van Staat daarentegen, aan wien onwedersprekelijk het beleid over de Militie, ook in het regt van Straffen was opgedragen, hielden daarentegen hun gevoelen staande, en dreven met de

Stadhouders aan het hoofd, hetzelve in sommige tijden zoodanig buiten de palen van hun gezag, dat ook de Militaire Regters over Civile Actiën en Contracten, door Militairen ingegaan, oordéelden en vonnis velden, tot groot nadeel van de administratie der Justitie, en onder gedurige tegenkantingen van de Staten der Provintiën of de groote Steden.

Deze staat van zaken duurde genoegzaam tot het jaar 1795, wanneer men in eene meer populaire regeringsvorm, vermeende dit onderwerp tot een Object van Constitutie te moeten maken, en de Militairen aan den regtsdwang der Burgerlijke Regters te moeten stellen in alle misdaden, die niet van eenen Militairen aard waren, maar door dezelve als Commune delicten bedreven wierden.

Zoo hebben wij deze zaak gesteld gevonden bij het aanvangen onzer werkzaamheden, en het volbrengen onzer Commissie tot een Ontwerp van een Militair Wetboek, waarmede Uwe Majesteit ons heeft gelieven te vereeren.

Wij hebben van den beginne af ons de vrage voorgesteld, en rijpelijk overwogen, of het voor het belang van het Koningrijk nuttig zoude zijn, en met de *tegenwoordige Principes der Monarchale Regering overeen te brengen was, om de Militaire Personen aan de Judicature der Burgerlijke Regters te onderwerpen, ingeval die Militaire delicten begingen, die niet van eenen Militairen aard waren, maar als Commune delicten, ook door Burgers konden bedreven worden.*

Vele en gewigtige zwarigheden zijn ons ontmoet in deze vragen toe te stemmen. In de eerste plaats, heb-

ben wij nergens eene algemeene en klare bepaling of principe kunnen vinden, hetwelk in alle gevallen onderscheiden konde worden, welke misdaden in de Militairen als *commune* delicten, en welke als *Militaire* moesten beschouwd worden.

Aan dit gebrek, of aan deze moeijelijkheid hebben wij ook gemeend, dat toegeschreven moest worden, dat alle vorige Wetten, en ook het thans plaats hebbend Militair Wetboek, terwijl zij het onderscheid tusschen Militaire en Commune delicten bepaalden en vaststelden, zoo vele uitzonderingen hebben daargesteld in faveur van de Militaire Jurisdictie, en van het principe afwijkende: zoo als in Commune delicten van Militairen tegen Militairen, of van Militairen op marsch, en te velde plaats heeft, en waardoor zelfs het Wetboek een zeer onzeker principe in zijne applicatie heeft moeten aannemen, *dat misdaden bij Militairen bedreven, die in hunnen aard met Commune delicten overeen komen, doch uit hoofde der omstandigheden en betrekkingen voor Militaire delicten moeten worden gerekend, door den Militairen Regter moeten beoordeeld worden.*

Dit een en ander overwegende, hebben wij ons overtuigd gehouden, dat deze onderscheiding van misdaden in zijn aard een principe was, dat bij de applicatie moest vacilleren, en hetwelk bovendien eene bron zoude opleveren van eindelooze disputen tusschen de Collegien van Justitie in de onderscheidene Departementen en Steden, en den Militairen Regter: met dat gevolg, dat Uwe Majesteit onafgebroken en gedurig ingeroepen zoude worden tot scheidsman van zoodanige oneenigheden, en daardoor in de noodzakelijkheid zijn

gebragt, om telkens tusschen Collegien van Justitie te moeten decideren.

Wij hebben bovendien in aanmerking genomen, dat de grond- en beweegredenen van deze onderscheiding, de Souvereiniteit der verschillende Gewesten namelijk, thans niet alleen was weggenomen, maar ook, dat de oefening der Justitie zelve over het geheele Koningrijk uit een algemeen point wierdt verzorgt, en overal in naam van Uwe Majesteit wierde uitgeoefend, zoo dat alle territoriale distinctie ophoudende, de Militaire Regter evenzeer over *alle* delicten, door Militairen begaan, konde oordeelen, als de Burgerlijke Regter over de commune delicten geoordeeld hadde, en hetwelk bovendien nog dit voordeel onder anderen hadde, dat daardoor menig Militair bij het bedrijven van geringe misdaden, behouden konde worden in den Militairen stand, daar de delicatesse van het Militair *point d'honneur* anders waande, dat iedere Soldaat gedeshonoreerd was, zoodra hij in handen van de Burgerlijke Bedienden der Justitie geraakt was.

Deze zijn de gronden geweest, Sire! op welke wij gemeend hebben, dat het belang, en der Maatschappij en van de Armée vorderde, dat men tot de oorspronkelijke instelling moest teruggekeeren, en in een Militair Wetboek moest verordenen, dat *alle* delicten, door Militairen begaan, bij den Militairen Regter moeten gevonnist worden.

Wij zijn tot dit Principe echter niet genaderd, dan schoorvoetende, omdat, hoezeer het algemeen belang dit principe naar ons inzien vorderde, de Constitutie echter in het 70ste Art. voorschreef:

Het Krijgsvolk te Water en te Lande blijft met betrekking tot alle Civile zaken EN COMMUNE DELICTEN, *onderworpen aan den Burgerlijken Regter.*

Deze Constitutionele verordening scheen aan ons wel klaar op zich zelve, maar teffens van dien aard, dat zij in verband moest beschouwd worden met het volgende 79ste Art. waar in voorkomt: *Met betrekking tot alles wat tot de Regterlijke Magt behoort, het getal en de organisatie der Geregtshoven en Regtbanken, hetzij Burgerlijke, hetzij Militaire, wordt aan den Koning overgelaten, om daaromtrent aan de Vergadering van Hun Hoog Mogenden, zoodanige veranderingen en verbeteringen voortedragen, als in vervolg van tijd wenschelijk zullen bevonden werden.*

Dit laatste Artikel der Constitutie overwegende, hebben wij ons zelve afgevraagd, of de daarbij overgelatene magt aan Uwe Majesteit, alleen betrekking hadde tot het doen voordragen van veranderingen en verbeteringen omtrent de *Organisatie* en het *getal* der Burgerlijke en Militaire Regtbanken; dan wel, of zulks veel verder ging, en ook betrekking hadde tot alles wat tot de Regterlijke Magt behoort, zoodat die twee voorkomende uitdrukkingen verschillende zaken behelsden, en te kennen gaven, dat Uwe Majesteit geregtigd was, om aan het Wetgevend Ligchaam niet alleen veranderingen omtrent het getal en de Organisatie der Regtbanken voor te stellen, maar ook *omtrent alles wat tot die Regterlijke Magt behoort.* — Wij hebben ons niet kunnen dispenseren, het 79ste Art. in dezen laatsten zin te moeten opvatten, zoo uit hoofde van de duidelijke letter zelve, als uit hoofde der gevolgen, die

anders ook voor de *Burgerlijke* Regtbanken zouden resulteren, uit eene anders beperkte opvatting.

Immers vinden wij in Art. 77 der Constitutie, dat aan het Nationaal Geregtshof hooger beroep valt van alle gewijsden in zaken, welke ter *eerster instantie* gediend hebben voor de Departementale Geregtshoven.

Zal nu immer eene algemeene manier van Regtspléging in dit Koningrijk plaats vinden; zal het Nationaal Geregtshof voor alle Ingezetenen in de onderscheidene Departementen dat gene zijn, wat hetzelve voor sommige is, dan is het volstrekt noodzakelijk, dat Uwe Majesteit, met betrekking tot dit Object van de Regterlijke Magt, de appellen namelijk aan het Nationaal Geregtshof, zoodanige veranderingen uit kracht van het 79ste Art. der Constitutie kan voorstellen, waardoor van alle gelijksoortige zaken in alle Departementen hooger beroep aan het Nationaal Geregtshof kan worden ingesteld, omdat de nog voortdurende inrigtingen der onderscheidene Departementale Geregtshoven zoodanig zijn, dat aan sommige Departementale Geregtshoven vele, of de meeste zaken *ter eerster instantie* worden gebragt, en aan andere weinige aldaar, *ter eerster instantie* gebragt kunnen worden. Een verschil, hetwelk zekerlijk bij een *algemeen* Burgerlijk Wetboek niet voortduren kan.

Is dit zoo, gelijk het ons toeschijnt, dan moet volgen, dat aan Uwe Majesteit ingevolge het 79ste Art. der Constitutie overgelaten is, om ten nutte van het Algemeen, ook zoodanige veranderingen in de Regterlijke Magt voor te dragen, uit welken hoofde mede sommige Objecten aan de Judicature van Burgerlijke of

Militaire Regtbanken onderworpen worden, die aan dezelve na de laatst voorgaande order van zaken niet onderworpen zijn. En hieruit moet, naar onze gedachten volgen, dat het 70ste Art. der Constitutie, evenzeer als het 77ste Art. den loop der Justitie alleen vaststelden zoo als die was, en tot dat ingevolge het 79ste Art. 'er andere bepalingen omtrent de Regterlijke Magt en de Objecten, tot derzelver onderscheidene Judicature behoorende, bij Hun Hoog Mogenden door Uwe Majesteit waren voorgesteld.

De uitdrukking dus in *Art.* 70 voorkomende,' waarbij *de Commune delicten door Militairen begaan, aan den Burgerlijken Regter zijn onderworpen*, heeft ons niet weêrhouden, om hieromtrent eene heilzame verandering aan Uwe Majesteit te adviseren, en op de gemelde gronden te kunnen adviseren: te meer, omdat het 10de Artikel van de *Wet van den 7den Augustus* 1806, bij herhaling vaststelt:

Alles wat betrekking heeft tot de uitoefening van de Criminele Justitie in Militaire Zaken, zal door eene bijzondere Wet nader worden bepaald. Hier is het onderwerp eeniglijk de Criminele Justitie over Militaire Personen. Hier wordt van geene *Militaire delicten* in tegenoverstelling van *Commune delicten* gewaagd, maar van *Militaire zaken*, ingeval van overtredingen en misdaden, en hetwelk wij in geenen anderen gezonden zin hebben kunnen opvatten, als dat door eene bijzondere Wet zoude bepaald worden, hoedanig de uitoefening der Criminele Justitie over alle misdaden, door Militairen begaan, zoude worden uitgeoefend.

Om echter alle twijfelingen bij ons weg te nemen, hebben wij het noodig geoordeeld, Uwer Majesteits gedachten ten dezen opzigte te vernemen. En het was ons tot geen gering genoegen, door een onzer Medeleden, de Heer van Hogendorp, bij wege van antwoord te vernemen: onder anderen, dat Uwe Majesteit oordeelde, dat de Judicature der Militaire Regters gaan moest over alle delicten, door Militairen bedreven.

§ 21. Zoo zeer nu als de bovengemelde redenen ons hebben bepaald, om *alle* delicten door Militairen begaan, aan het oordeel van den Militairen Regter te onderwerpen, even zoo zeer hebben die zelfde, en andere redenen ons gepermoveerd, om alle Civile Actien tegen Militaire Personen, en alle derzelver overtredingen tegen 's Lands Gemeene Middelen te Water en te Lande, te laten en te doen verblijven bij den Burgerlijken competenten Regter, bevoegd, om over die zaken te cognosceren. — Wij hebben dit geoordeeld te moeten doen, en uit hoofde van het voorschrift der Wet, en uit hoofde van het belang der Zaken. — Uit hoofde van het voorschrift der Wet, omdat het 10de *Artikel der Wet van den 7^den^ Augustus* 1806, bepaalt, dat alleen de uitoefening der *Criminele* Justitie in Militaire Zaken, door eene bijzondere Wet nader zoude bepaald worden: en waardoor het aan ons toescheen, dat het voorschrift, vervat in *Art.* 70 der Constitutie, waarbij het Krijgsvolk te Water en te Lande, met betrekking tot alle Civile Zaken, aan den Burgerlijken Regter onderworpen bleef, in zijne volle kracht van bedoeling moest beschouwd worden. Uit hoofde van het belang der Zaken, omdat Militaire Regters, als tot de kennis der Civile

Regtsplegingen en Wetten niet opgeleid, moeten beschouwd worden als min bedreven in dat vak, dan wel Burgerlijke Regters, zoo als wij boven reeds met meerdere redenen hebben opgemerkt. — En uit deze twee hoofdpunten hebben wij gemeend, dat de Militaire Jurisdictie moest beschouwd worden, omtrent de Judicature over Personen en Zaken; zoo dat onder dezelve alleen behoorden de overtredingen tegen de Militaire discipline, en de Misdaden tegen de Militaire of Burgerlijke Wetten bedreven, en welke beide overtredingen in eene opklimmende orde naar ons inzien, beoordeeld en gecorrigeerd moesten worden door Officieren, wegens de discipline verantwoordelijk, door Krijgsraden en door de Hooge Militaire Vierschaar.

§ 22. En hiermede zijn wij gevorderd, om aan Uwe Majesteit open te leggen de gronden van ons geadviseerde, omtrent de Militaire *Regters* en *Regtbanken*.

In de eerste plaats, komen ons hier in voor de Correctien wegens de overtredingen tegen de *Militaire discipline*.

Deze hebben wij geoordeeld, dat zonder eenige form van proces, alleen moesten blijven uitgeoefend worden bij de superieure Officieren van het Corps, of in het Guarnizoen. De redenen daartoe, zijn door ons reeds boven opgegeven in § 19, en dezelve zijn ons te convincant voorgekomen, dan dat wij deswegens eenige verandering aan Uwe Majesteit zouden adviseren.

Wij zullen dus overgaan tot de korte opgaaf der redenen van ons geadviseerde omtrent de Compositie en het getal der Militaire Krijgsraden in dit Koningrijk, gelijk mede van de Hooge Militaire Vierschaar.

§ 23. Met opzigt tot de Krijgsraden, hebben wij in de eerste plaats geoordeeld, dat derzelver getal aanzienlijk konde, en naar de tegenwoordige staat van Zaken, behoorde verminderd te worden, en dat dezelve behoorden bediend te worden door Fiscaals, (thans Auditeurs genoemd) die en in de Burgerlijke en in de Militaire Wetten en Regten bedreven waren; die in hunne functiën dependeerden van de Krijgsraden, en wegens hunne verrigtingen in alle opzigten verantwoordelijk waren aan de Hooge Militaire Vierschaar.

Met opzigt tot deze Hooge Militaire Vierschaar hebben wij gemeend, dat die als eene blijvende Regtbank diende gecontinueerd te worden, en mede behoorde gecomposeerd te zijn uit eenige Burgerlijke Personen, in 's Lands Wetten en Regten ervaren.

§ 24. Wat het eerste, het *getal* der Krijgsraden betreft, hebben wij gevonden, dat er thans zooveel Krijgsraden, als Garnizoenen zijn, en dat op dertien plaatsen van dit Koningrijk Arrondissementen bestaan, die door dertien Fiscaals tot de Krijgsraden bediend worden.

De order, vervat in de *Resolutie van het Committé te Lande* van den 6[den] April 1796, heeft de Residentiën daarvan bepaald te *Nijmegen*, *Doesburg*, *'s Hage*, *Alkmaar*, *Brielle*, *Middelburg*, *Utrecht*, *Leeuwarden*, *Campen*, *Groningen*, *Bergen op Zoom*, *'s Bosch* en *Breda:* in diervoegen, dat aan ieder van deze Plaatsen een Arrondissement is aangewezen, en de aldaar residerende Fiscaals verpligt zijn, de Militaire Justitie te bedienen op een vast Tractement van een duizend Guldens jaarlijks, en twee honderd Gulden voor Reiskosten, op declaratie te valideren.

Eene bij die *Resolutie* gevoegde *Instructie*, bepaalt de werkzaamheden van deze Auditeurs kortelijk in dezer voegen:

« Dat hij in zijn Arrondissement gehouden is te « zorgen voor de handhaving ven de Militaire Disci- « pline en Justitie, en verpligt is, ingeval van over- « treding daarvan kennis te geven aan den Comman- « derenden Officier van het Garnizoen."

« Dat hij alle Criminele Procedures moet instrueren « bij den Krijgsraad, en die Krijgsraad mede als Se- « cretaris bedienen."

« Dat hij opzigt moet hebben op de Gevangen-hui- « zen, en op de behoorlijke registratie en het uitgeven « der verlofpassen."

« Dat hij boven zijn tractement, ten laste van Gecon- « demneerden als Advocaat zal mogen declareren, indien » de Gecondemneerden daartoe in staat is."

Deze orde van zaken heeft ons om meer dan eene reden toegeschenen, voor verbetering vatbaar te zijn, vooral in de tegenwoordige gesteldheid van de Armée en de daarbij gemaakte verdeeling der Militaire Divisien.

Vooreerst, is het ons voorgekomen, ingevolge de deswegens gedane informatiën, dat deze Fiscaals thans meerendeels bestonden uit minkundige en mingeschikte Ministers, en dat zulks welligt toe te schrijven was aan derzelver te geringe beloning van twaalf honderd Guldens, waarvoor zij de Justitie in hun Arrondissement met Onkosten en Reisgelden moeten bedienen.

En dan nog, en wel voornamentlijk, omdat dezelve te weinig verantwoordelijk aan de Garnizoens-Krijgsraden en Kommandanten waren, en dat de Hooge Mi-

litaire Vierschaar op dezelve en op derzelver bedrijf niet zoodanigen invloed hadde, en kracht van directie konde oefenen, als behoorde, en waardoor de zaken en procedures al veel in de lengte wierden gerekt en omslagtig behandeld.

Bij deze bedenkingen hebben wij nog gereflecteerd op Uwer Majesteits Decreten van 4 Julij 1806 N°. 16 en 13 December N°. 1 waarbij het Koningrijk in vier Militaire Divisien is verdeeld, welker Hoofdkwartieren zijn in *'s Hage*, te *Bergen op Zoom*, *Groningen* en *Deventer*. Deze inrigting heeft ons toegeschenen, onder anderen, deze heilzame strekking en bedoeling te hebben, dat uit het Hoofdkwartier van iedere Divisie, de Divisie zelve, als uit een middelpunt, door de Commandant konde geregeerd worden; zoodat deze Commandanten beschouwd moesten worden als de Organe tusschen de Armée en de Minister van Oorlog, namens Uwe Majesteit zelve.

Deze zaak uit dit oogpunt beschouwd zijnde, is het ons voorgekomen, dat in de Hoofdkwartieren dezer Divisien, mede voor zoo veel de details van de Administratie der Militaire Justitie betrof, zooveel kracht van werkzaamheid behoorde gebragt te worden, als waarvoor dezelve vatbaar waren, en waardoor de Commandanten der Divisien alles van nabij konden zien, om voor de goede orde in alles verantwoordelijk te kunnen zijn.

Deze redenen, Sire! hebben ons gepermoveerd, aan Uwe Majesteit te adviseren, om slechts in de Hoofdkwartieren van iedere Divisie een Krijgsraad te etablisseren, in welke alle Militaire overtredingen, die boven

het bereik der Militaire discipline in de Garnizoenen waren, beoordeeld wierden en gestraft konden worden.

In de overweging van deze verandering, waardoor het getal der Krijgsraads–Arrondissementen van dertien op vier stond gebragt te worden, en die uit zijnen aard zoo vele voordeelen aanbood, zijn ons slechts twee bedenkingen voorgekomen, die invloed op deze bepaling hadden.

Ten eersten, dat door deze verordening de Delinquanten dikmaals zeer verre van de plaats van het Garnizoen, tot in het Hoofdkwartier der Divisie stonden overgebragt te worden, hetwelk en kosten, en vooral in de Winter–saizoenen moeijelijkheden zoude te wege kunnen brengen.

Dan hier tegen hebben wij geconsidereerd, dat deze zwarigheden, schoon in eene mindere mate, tegenwoordig met de dertien Arrondissementen dezelve waren, en dat alle zwarigheden door eene geregelde orde in het transporteren van het eene Garnizoen tot het andere, konden weggenomen worden: of anderzins, zoo de delinquant in eenig geschikt Provoost–huis bewaard bleef.

Ten tweeden, scheen op deze bepaling invloed te hebben de meerdere kostbaarheid der inrigting, door het meerder salarieren der Fiscaals en Adjunct-Fiscaals, wegens de uitgestrektere kring hunner werkzaamheden, en de noodzakelijkheid, dat vooral de eerste zich tot dezen post geheel afzonderde van andere bezigheden of eenig ander beroep.

Dan ook deze bedenkingen hebben ons niet kunnen teruggehouden; deels, omdat wij niet gelooven, dat

deze kosten van Transport naar het Hoofdkwartier, door Detachementen van het eene Garnizoen naar het andere, zoo kostbaar behoeft te zijn bij eene reguliere orde; en deels, omdat het ons voorkomt, dat door deze inrigting van Fiscaals en Adjunct-Fiscaals, zoo als wij dezelve hebben voorgedragen, zelfs onkosten bespaard zouden worden.

§ 25. Wij hebben namelijk geadviseerd, om bij iederen Krijgsraad in het Hoofdkwartier der Divisien te plaatsen een Fiscaal en een Adjunct-Fiscaal, ervaren in Regten, Wetten en Regtszaken, en ondergeschikt in de eerste plaats aan de orders van den Commandant der Divisie. — Dit ons geadviseerde is zeker niet overeenkomstig met de wijze, op welke zulks in andere Landen plaats heeft, waar de Krijgsraden door Militaire Auditeurs, die tevens Officieren zijn, bediend worden.

Wij oordeelen het daarom niet ongeschikt, de redenen van dit ons advis aan Uwe Majesteit openteleggen.

De Armée van dit Land heeft ten allen tijde, en vooral in de laatste jaren, dit bijzondere gehad, dat dezelve niet, zoo als elders, bestond uit inboorlingen, maar grootendeels uit Vreemdelingen, en mede door Uitlandsche Officieren van hoogeren of lageren rang gecommandeerd wierd. Deze waren niet bedréven in de taal en zeden van het Land, zoo onontbeerlijk voor de kennis der Regten, en zij konden nog minder geacht worden de Wetten te kennen, naar welke geoordeeld moest worden.

Het was dus bezwaarlijk voor deze Officieren in de Krijgsraden, om over de misdrijven te oordeelen, en

dat oordeel naar geregelde Voorschriften te doen afloopen, zonder dat die Krijgsraden bediend wierden door iemand, die Wetten, Talen en Regtspleging kende, en die verantwoordelijk was door zijne Instructie, voor de afloop en behandeling der Vonnissen en Procedures.

Hetgeen de prudentie hieromtrent bevorens schijnt aangeraden te hebben, schijnt de billijkheid nog aan te raden, en eenen genoegzamen grond op te leveren voor ons advis, waarbij wij bij iederen Krijgsraad een politiek Persoon, de Regten kundig, als Rapporteur geplaatst hebben, geadsisteerd door een Substitut-Rapporteur, uithoofde van de menigvuldigheid der bezigheden, en de distantie der Plaatsen in iedere Militaire Divisie.

§ 26. Wat nu de kostbaarheid zelve aangaat, adviseren wij, om bij iederen Krijgsraad een Fiscaal te plaatsen, op een Tractement van twee duizend Guldens, behalve in *'s Hage*, waar wij zouden oordeelen, dat aan dezelve, uit hoofde der kostbaarheid, drie duizend Guldens zoude behooren toegelegd te worden. Dit zoude voor de vier Fiscaals negen duizend Guldens bedragen, en wij zouden oordeelen, dat zoodanige verhooging van Tractement noodzakelijk was, om daardoor bekwame en kundige Personen, en die hunne geheele bezigheid en tijd aan dit werk besteden wilden, te kunnen erlangen.

Wij hebben hierbij geadviseerd, dat aan deze Fiscaals, zoo wegens hunne meerdere bezigheden, als om bij het inwinnen der noodige informatien buiten het Hoofdkwartier, in de Residentie present te kunnen

blijven, Adjunct-Fiscaals met een Tractement voor ieder, van een duizend Guldens, zouden behooren te worden toegevoegd, en dat aan ieder der Fiscaals en Adjunct-Fiscaals te zamen, in ieder Hoofdkwartier voor reiskosten en vertering op declaratie eene Somma van ten hoogsten vijf honderd Guldens zoude behooren toegelegd te worden. En hieruit volgt, dat deze geheele kostbaarheid zoude bedragen vijftien duizend Guldens.

Hier tegen hebben wij gecomputeerd, dat de onkosten voor dertien Auditeurs, ieder tot twaalf honderd Guldens, thans beloopen *f* 15600;— en, wanneer wij hierbij in aanmerking nemen, dat door de plaatsing der vier Krijgsraden in de Hoofdkwartieren der Divisiën, vele thans bestaande geweldige Provoosten en Bedienden, gelijk mede Provoosthuizen zullen kunnen gemist worden, dan is het niet meer twijfelachtig, dat onze voorgedragene verandering min kostbaar zal kunnen worden ingerigt, als de gene die thans bestaat.

§ 27. In opzigt tot de Hooge Militaire Vierschaar, welker nuttigheid en voortduring wij boven § 15. meenen aangetoond te hebben, zouden ligtelijk twee vragen geopperd kunnen worden, welke wij noodig oordeelen te beantwoorden.

Ten eersten, waarom wij geoordeeld hebben, dat daartoe een President en eenige Leden uit den *Politieken stand*, en die in de Regten en Wetten van het Land bedreven waren, moesten behooren.

Ten tweeden, waarom wij voor de Hooge Militaire Vierschaar als een *blijvend Ligchaam*, geadviseerd hebben.

Wat het eerste betreft, zoo schijnen ons alle bovengemelde, en § 26 bijgebragte redenen, ten bewijze aangevoerd, om Fiscaals bij de Krijgsraden te plaatsen, die de Wetten, Regten en form van Regtspleging kenden, ook hier van volkomene applicatie te zijn, om aan te toonen, dat het nuttig is, dat in de Hooge Militaire Vierschaar, alwaar de Vonnissen herzien en definitief beslist worden, ook Regters geplaatst zijn, die alle Lands Criminele Wetten kennen, en uit die verkregene kennis een Collegie kunnen voorlichten met hunne gevoelens.

En dit thans te meer, naar mate het vak hunner beoordeeling uitgebreider is, en thans ook bevat alle commune Misdaden, die naar Burgerlijke Wetten beoordeeld en gevonnist worden; en in welker somtijds epineuse behandeling het ons voorkomt nuttig te zijn, dat Militairen van den hoogsten tot den laagsten rang beoordeeld worden, mede door Lieden, op welker kunde ook in dat vak Uwe Majesteit zich volkomen verlaten konde.

§ 28. Belangende de voortduring van deze Regtbank zij het ons nog geoorloofd, te observeren dit volgende:

Eertijds, wel is waar, plagt men hier te Lande eene zoodanige aanblijvende Hooge Militaire Vierschaar bij voortduring niet altoos te kennen; maar men hadde de gewoonte, om dezelve voor buitengewone gevallen of voor Officieren van hoogeren rang, hoezeer meerendeels wegens het Volk van Oorlog ter Zee te benoemen, om een bepaald Misdrijf te beoordeelen, en te doen straffen. Deze gewoonte schijnt, buiten

sommige politieke redenen, op die tijden toepasselijk, toegeschreven te moeten worden aan een zucht tot besparing van voortdurende Tractementen voor de Leden en Ministers van zoodanig Collegie.

Maar, hiertegen hebben wij nagegaan, of de onkosten van deze permanente Vierschaar, met de onkosten voor de Militaire Justitie, jaarlijks hooger loopen, dan de buitengewone Hooge Krijgsraden, eenige jaren door elkanderen gerekend, jaarlijks geloopen hebben, met dezelfde Uitgaven voor de Administratie der Justitie; en dit onderzoek heeft ons overtuigd, dat de voortduring dezer Regtbank niet kostbaarder is; vooral, indien men daarbij in aanmerking neemt, dat door de plaatsing der Officieren van jaren, ondervinding en verdiensten in dezelve, aanzienlijke Pensioenen worden bespaard, waarvan dezelve anders welligt zouden jouisseren.

§ 29. En wat de voordeelen der voortduring aangaat, mogen wij niet ontveinzen, dat wij die in de voortduring zelve meenen gevonden te hebben.

Niet alleen, om daardoor Regters te erlangen, die door de gedurige behandeling van het object meer ervarenis konden verkrijgen. Maar vooral, omdat wij het als eene der wezenlijkste attributiën voor de veiligheid der personele Regten in een Land beschouwen, dat ieder Onderdaan zijne Regters in alle gevallen kent, zoo als dezelve hem door de Wet zijn gegeven, en dat hij gevolgelijk géen gevaar loopt, in eenige omstandigheden door aan hem speciaal toegevoegde, of gedelegeerde Regters beoordeeld te worden, hoedanig eene Hooge Militaire Vierschaar, ter beoordeeling

van eenig *bijzonder* misdrijf benoemd, ons zeker toeschijnt.

§ 30. Wij hebben naar den aard der zake, de Judicature dezer Hooge Militaire Vierschaar over alle Delicten en Misdrijven, door Militairen van den hoogsten tot den laagsten rang begaan, gemeend te moeten fixeren, zonder daaromtrent eenige uitzondering te maken. Wij moeten teffens voor Uwe Majesteit niet verbergen, dat deswegens bij Ons, in opzigt tot de eminente Charges van Rijks-Maarschalken, wel eenige bedenkingen zijn gerezen, voornamelijk gegrond op hetgene in die gevallen bij andere Volkeren was gerecipieerd. Dan, wij hebben op ons niet durven nemen, voor de gestelde Charges tot eenige geprivilegeerde Regtbank te adviseren; deels, omdat het ons toescheen, dat de Wetgever voor eene Regtbank in het hoogste of laagste Ressort, geene personele qualiteiten altoos konde admitteren, om die met den personelen rang der Leden van die Regtbank in computatie te brengen; deels, omdat ook de Personen, met den hoogsten Militairen rang bekleed, in alle Civile Zaken, in welke men zoodanige onderscheiding van rangen hier te Lande althans, niet kende, aan hunnen dagelijkschen Regter gesubjecteerd bleven. — Wij hebben echter geoordeeld hiervan melding bij dezen te moeten maken, aan Uwer Majesteits wijsheid overlatende, om deswegens eenige verandering daartestellen; in welk geval het ons niet ongeraden zoude voorkomen, dat eenige andere Regters aan de Hooge Militaire Vierschaar door Uwe Majesteit zouden kunnen worden toegevoegd, om de misdrijven van Personen, met de qualiteit van Rijks-Maarschalk be-

kleed, te beoordeelen, en waaromtrent alsdan bij deze Wet en het getal en de wijze van Regtspleging zoude behooren bepaald te worden.

§ 31. Hoezeer wij nu aan de Hooge Militaire Vierschaar het attribut hebben toegekend, om over Delicten bij Militairen begaan, in het hoogste Ressort te oordeelen, zoo hebben wij teffens niet gehæsiteerd in deze Wet te bepalen, dat geene van derzelver Vonnissen, ten definitiven geveld, gepronuntieerd of geëxecuteerd konden worden, zonder dat Uwe Majesteit daartoe Hoogstdeszelfs goedkeuring hadde verleend, door de toegezondene Vonnissen met *fiat executio* te apostilleren.

Wij hebben gemeend, dat de constante gewoonte in andere Landen, en mede het onafgebroken gebruik in dit Land daartoe niet alleen aanleiding gaven, maar ook, dat die gewoonten gegrond waren op het principe, dat de hoogste Magt in Militaire Zaken kennis moest dragen van, en eene bepaalde directie oefenen over alles wat in dien stand voorviel, en zijne goedkeuring gevolgelijk moest verlenen aan Vonnissen over Personen, bijzonder aan Hoogstdeszelfs dienst in het Militaire verbonden.

Wij hebben aan de andere kant geoordeeld, dat, om aan dit principe te voldoen, hetzelve convenabel en sufficient uitgevoerd wierde, doordien Uwe Majesteit op ieder definitif Vonnis van de Hooge Militaire Vierschaar, het *fiat executio* apostilleerde, om deze navolgende redenen:

Vooreerst: om dat Uwe Majesteit alle Leden, die de Hooge Militaire Vierschaar uitmaken, onmiddelijk aanstelt, en wij dus moesten oordeelen, dat dezelve alle met Uwer Majesteits vertrouwen op derzelver kunde,

braafheid en integriteit zijn vereerd, zoodat deze Vierschaar in de *tweede plaatse*, die uit naam van Uwe Majesteit regt spreekt en de zaken onderzoekt, geoordeeld moest worden, de Feiten en misdrijven uit naam van Uwe Majesteit onderzocht te hebben, en op dezelve de toepassing der Wetten te hebben beoordeeld en bepaald. Hieruit scheen het ons toe, dat 'er in de zaak zelve geen eigenlijk verder onderzoek te passe kwam, maar, dat Uwe Majesteit de zaak daartoe gedisponeerd vindende, Hoogstdeszelfs regt van Gratie en Pardon konde appliceren, daar en waar Uwe Majesteit daartoe geadieerd, zulks voor 's Lands belangen geraden mogt oordeelen.

§ 32. Met relatie tot de Krijgsraden te Velde, hebben wij het eenvoudig principe op dezelve geappliceerd, dat eene Armée van meerdere of mindere extensie te Velde zijnde, of ook gecampeerd of gecantonneerd zijnde, beschouwd konde worden als eene mobile Militaire Divisie, en dat gevolgelijk aan zoodanige Divisie een gelijke Krijgsraad, geschikt naar de omstandigheden, zoude toegevoegd moeten worden, als waarmede de andere Militaire Divisiën van het Rijk voorzien worden. — En wat de oefening der Militaire Justitie in de *Kolonien* aangaat, hebben wij gemeend, dat dezelve even als in het Vaderland behoorde te geschieden, opdat de Militairen in de Koloniën geëmploijeerd, aldaar dezelfde orders ook voor de form der Militaire Discipline en Justitie mogten vinden, aan welke zij hier gewoon waren, en waarin geen ander verschil was vastgesteld, als hetwelk en de verre afstand der Plaatsen, en het klimaat noodzakelijk maakte.

Om eindelijk, aan deze onzé werkzaamheid zoo veel accomplissement toetevoegen, als in ons vermogen was, hebben wij alle Instructiën van Ambtenarén en Bedienden, die tot de oefening der Militaire Justitie bij de Krijgsraden in de Divisiën geëmploijeerd worden, hierbij gevoegd en die geschoeid naar de orde van zaken, als in dit Rapport voorkomen.

Deze Instructiën zijn voor de Fiscaals en Adjunct–Fiscaals bij de Militaire Divisiën, alsmede voor de Provoosten–Geweldige, welke beide noodig waren, na deze voorgeslagene orde van zaken te veranderen, en zoo te organiseren, dat deze met de form van Regtspleging bij dit Ontwerp van een Militair Wetboek voorgedragen, in volkomen verband en harmonie stonden.

Wij onthouden ons, om niet langer van de pretieuse momenten van Uwe Majesteit te abuseren, van min gewigtige reflectiën; ons ten dien einde tot het Concept–Wetboek zelve refererende, en vertrouwen, door deze onzé werkzaamheid aan Uwer Majesteits intentie, vervat in Hoogstdeszelfs Decreet van den 27sten September 1806 N°. 2, voldaan te hebben.

Wij onderwerpen deze onze consideratiën aan Uwer Majesteits meer verlicht oordeel, en hebben de eer, ons met den diepsten eerbied te noemen:

Sire! Uwer Majesteits zeer gehoorzame Dienaren en getrouwe Onderdanen.

Den Haag,
8 April 1807.

De Commissie voornoemd:
D. van Hogendorp.
C. H. Verhuell.
H. L. Wichers.
L. J. Vitringa.
F. H. Moorrees.

CRIMINEEL WETBOEK

EN REGLEMENT VAN KRIJGSTUCHT VOOR HET KRIJGSVOLK VAN HET KONINGRIJK HOLLAND, TE WATER EN TE LANDE.

EERSTE HOOFDVERDEELING.

Over het Krijgsvolk te Lande.

EERSTE KAPITTEL.

Van de Militaire Jurisdictie en de Regterlijke Magt in het algemeen.

Art. 1. Aan de Militaire Jurisdictie zullen onderworpen zijn *alleen* Militaire Personen, en *die* in ALLE *excessen en delicten, door dezelve geperpetreerd*, welke hier na niet uitdrukkelijk zijn uitgezonderd.

Art. 2. Insgelijks zullen aan de Militaire Jurisdictie onderworpen zijn, alle Fiscaals en Substitut-Fiscaals bij de onderscheidene Militaire Divisiën, Commissarissen van Oorlog, Commisen van 's Lands Magazijnen, Provoosten-Generaal van 's Lands Volk van Oorlog te Lande, de geweldige Provoosten, en andere soortgelijke waarnemende Bedieningen of Functiën, welke betrekking hebben tot 's Konings Militairen dienst te Lande, respectivelijk in zaken hunlieder Officiën concernerende.

Art. 3. Voor Militaire Personen zullen worden gehouden alle hooge en lage Officieren, onder-Officieren en Gemeenen, aan 's Konings Militairen dienst verbon-

den, de Doctoren, Chirurgijns en Muzijkanten daar—onder begrepen.

Art. 4. De Militaire Personen zullen echter wegens alle Misdaden en Overtredingen, 's Lands Lasten, Middelen en Impositiën te Water en te Lande betreffende, mitsgaders in alle Civile Zaken, onderworpen zijn aan den Burgerlijken Regter des competent.

Art. 5. De Militaire Personen zullen in alle excessen en delicten door den Militairen Regter beoordeeld, en gestraft worden naar dit Wetboek, of, indien bij het—zelve daarop geene bepaalde straffe is gesteld, en de excessen of delicten den Militairen dienst niet betreffen, naar de Burgerlijke Wetten.

Art. 6. De Burgerlijke Regter zal de Militaire Personen, die op de daad betrapt worden bij het plegen van excessen of delicten, waardoor de Rust, Veiligheid of goede Orde in de Maatschappij zoude worden geschonden, mogen doen apprehenderen, om dezelve aan den Militairen Regter over te geven.

Art. 7. Indien zoodanige excessen of delicten door Verlofgangers of andere Militaire Personen bedreven worden op Plaatsen, alwaar geen Garnizoen is, zal de Burgerlijke Regter degenen, die op de daad bevonden worden, niet alleen mogen apprehenderen, maar ook straffen, wanneer de Militaire Regter van het naaste Garnizoen den Delinquant hem aangeboden zijnde, niet overneemt.

Art. 8. Wanneer de Burgerlijke Regter op Plaatsen alwaar Garnizoen is, mogt oordeelen, dat eenige ex-

céssen of delicten vermoedelijk door Militaire Personen zijn begaan, zal dezelve daarvan aan den Commanderenden Officier kennis geven, ten einde dezelve door den Militairen Regter gearresteerd, en gevonnisd worden.

Art. 9. Wanneer de Burgerlijke Regter, in cas van 's Lands gemeene Middelen competent, zich verpligt oordeelt, een Militair Persoon in zijn Garnizoen, of gedetacheerd, of wel op Marsch zijnde, wegens eenig misdrijf tot deszelfs cognitie staande, in hechtenis te nemen, zal dezelve daartoe requisitie doen aan den Commanderenden Officier, welke daarop verpligt zal zijn, dusdanigen Persoon zonder tijdverzuim te arresteren, en zoodra mogelijk aan den Regter, die hem gerequireerd heeft, over te geven.

Art. 10. Indien echter een Militair Persoon bij het begaan der misdrijven in het naast voorgaande Artikel bedoeld, op de daad bevonden wordt, of, wanneer hij, (schoon niet op heter daad betrapt) bij het perpetreren van dezelve Misdaden, zich mogt bevinden buiten zijn Garnizoen of Detachement, zonder op marsch te zijn, zal de Burgerlijke Regter in cas van overtreding der Ordonnantiën van 's Lands Middelen competent, denzelven aanstonds in hechtenis kunnen nemen, ten einde tegens hem te procederen, overeenkomstig de Wetten van den Lande, mits daarvan aan den Commanderenden Officier van het Corps of Regiment, waaronder dezelve behoort, de noodige kennis gevende.

Art. 11. Wanneer de Militaire Regter eenige Burgerlijke Personen tot het geven van getuigenis der waarheid noodig heeft, zal hij dezelven, indien zij vrijwillig

genegen zijn om voor hem te compareren, mogen hooren, mitsgaders ook des vereischt wordende, dezelven tegen den Militairen Beschuldigden doen confronteren.

Art. 12. Maar, wanneer Burgerlijke Personen ongenegen, of buiten staat mogten zijn, om voor den Militairen Regter tot een van de hiervoren gemelde einden te verschijnen, zal dezelve tot het hooren van zoodanige Burgerlijke Personen de vereischte letteren requisitoir, met bijvoeging der Artikelen of Interrogatoriën, doen afvaardigen aan de Burgerlijke Regtbanken, waaronder die Personen ressorteren: welke Regtbanken alsdan zullen gehouden zijn, om aan de Militaire Regters daarin, ten dienste der Justitie, de vereischte hulp en adsistentie te verleenen.

Art. 13. Indien de Militaire Regter oordeelt, dat 'er eene confrontatie van de Getuigen tegen den Beschuldigden vereischt wordt, en tot dat einde noodig is, dat de Burgerlijke Getuigen voor den Militairen Regter compareren, zoo zal hij dezelve daartoe bij requisitoriën door den Burgerlijken Regter doen citeren, en zal de Burgerlijke Regter in dat geval die citatiën moeten doen exploicteren niet alleen, maar ook de Personen, die onwillig zijn mogten om te compareren, daartoe moeten constringeren, indien zij tot de Comparitie in staat zijn.

Art. 14. De Militairen, welke als Getuigen voor den Burgerlijken Regter geciteerd zijn, zullen voor denzelven moeten compareren, doch verpligt wezen, om alvorens van de aan hun gedane citatie kennis te geven

aan den commanderenden Officier, waaronder zij behooren.

Art. 15. De Militaire Regters zullen hunne Delinquanten buiten 't Koningrijk en de Volkplantingen, of Buitenlandsche bezittingen van 't Rijk mogen bannen.

Art. 16. Wanneer zich in tijd van Oorlog een Veldleger in, of buiten het Koningrijk bevindt, zullen gedurende dien tijd ook aan de Militaire Justitie onderworpen worden allen die het Leger volgen, als Vrouwen, Marketenters, Ambachts- en Werklieden, de Knechts en andere Domestieken van Officieren, mitsgaders dezulken, die wel geene betrekking tot het Leger hebben, maar bevonden zullen zijn te wezen *Spions*, of zich aan het debaucheren der Militie, of aan eenige andere Misdaad ten nadeele van het Rijk omtrent dat Leger, en hetgeen daartoe behoort, te hebben schuldig gemaakt.

Art. 17. In dien tijd zal ook de commanderende Generaal van de Armée, daartoe door Zijne Majesteit den Koning geautoriseerd, bevoegd wezen, naar vereisch der omstandigheden, te doen uitgaan zoodanige ordres of bevelen, als hij tot voorkoming van desordres en ongeregeldheden, en ter onderhouding van eene goede Krijgstucht in 't Leger, noodig en dienstig zal oordeelen: zoo nogtans, dat dezelven zoo veel mogelijk met den zin en bedoeling der Wetten, in dit Wetboek en Reglement vervat, overeenkomstig zijn: en zal de Krijgsraad te Velde verpligt wezen, zulke ordres te respecteren, en daarop in voorkomende gevallen regt te doen.

Art. 18. Ingevalle eenig buitenlandsch Territoir door 's Konings Wapenen bemagtigd en bezet is, zullen insgelijks bij den Militairen Regter van 's Konings Troepen te regt worden gesteld alle zoodanige Personen aldaar gevonden wordende, die zich tegen de Militaire autoriteit zouden mogen verzetten, of zich veroorloven, om 's Konings Troepen op eenigerhande wijze te beledigen of te molesteren.

TWEEDE KAPITTEL.

Van de Misdaden en Straffen in het algemeen.

Art. 1. Alle overtredingen van de Wet zijn misdadig, en overzulks strafbaar.

Art. 2. De straffe of correctie van zoodanige overtredingen, welke met geen eigenlijk gezegd boos opzet zijn gepaard geweest, doch uit losbandigheid, of onachtzaamheid zijn voortgesproten, behoort echter niet tot de Militaire Justitie, maar tot de Krijgstucht.

Art. 3. De Militaire Justitie en de Krijgstucht komen hierin overeen, dat in de uitoefening van beiden eené gelijke voorzigtigheid, onpartijdigheid en billijkheid moet plaats hebben.

Art. 4. De Militaire Regter zal, zoo veel hem doenlijk is, aan de eene zijde moeten zorgen, dat er geene Onschuldigen gestraft worden, en aan den anderen kant ook, dat de overtreding en misdaad, daar ze gevonden wordt, niet ongestraft blijve.

Art. 5. Alle Militairen van den hoogsten tot den laagsten in rang, zullen verpligt zijn, zich in alle opzigten naar de Wetten, in dit Wetboek en Reglement vervat, en voorts naar de Wetten van den Lande, zoo verre dezelve hun eenigzins aangaan, stiptelijk te gedragen, daaraan bij alle gelegenheden de hand te houden, en de naarkoming van dezelve zoo veel mogelijk te bevorderen.

Art. 6. Insgelijks zullen alle Militairen van den hoogsten tot den laagsten toe, ingevalle van overtreding der Wetten, de Straffen daartegen gestatueerd, moeten ondergaan, ten ware zij eenige wettige redenen van verschoning of verontschuldiging zouden kunnen inbrengen, waarop de Regter reguard zal moeten nemen, in zooverre zulks in goede Justitie bevonden zal worden te behooren.

Art. 7. Daar de dronkenschap inzonderheid in een Militair ten hoogste strafwaardig is, zal dezelve geenszins als eene wettige reden van verschoning of verontschuldiging ten aanzien van gepleegde misdaden of overtredingen mogen aangenomen worden.

Art. 8. Ten einde echter alle aanleiding tot misdaden of excessen van Militairen, die zich door Drank hebben onbekwaam gemaakt, zooveel mogelijk worde voorgekomen, zoo zullen alle Officieren en Onder-Officieren dezelve in dat geval met alle mogelijke voorzigtigheid moeten behandelen, en wordende hun mitsdien wel expresselijk verboden, zelfs op poene van ter contrarie doende, deswegens naar bevind van zaken

te worden gecorrigeerd, om zich met zoodanige Personen in woordenstrijd in te laten, veel min hun te slaan of te mishandelen; maar zullende zij gehouden zijn, om de beschonkenen met goede woorden, of anders met dwangmiddelen naar de naastgelegene Wacht of andere geschikte Plaats te brengen of te doen brengen, ten einde ter bekwamer tijd zoo wegens hunne dronkenschap, als ter zake van de misdaden of excessen, die dezelven mogten begaan hebben, naar exigentie van omstandigheden te worden gestraft.

Art. 9. Niet alleen zullen de principale Overtreders of Misdadigers, maar ook derzelver Medepligtigen, mitsgaders de zoodanigen, die in het een of ander opzigt in het plegen van misdaden en excessen behulpzaam geweest zijn, naar bevind van zaken gestraft worden.

Art. 10. Allen, die belast zijn met de uitvoering der Wetten, betreffende het volk van Oorlog te Lande, zullen in het toepassen der straffen nimmer door eenig aanzien van Personen, of van hoogeren of lageren rang, noch ook door vrees, gunst, haat, medelijden, of om eenige andere reden, zich van de stipte handhaving der Justitie laten aftrekken.

Art. 11. De Militaire straffen op delicten, die in dit Wetboek voorkomen, zullen zijn de volgende, als:

1°. De straffe des Doods.

2°. Die van gevangenis of confinement.

3°. Die van cassatie.

4°. Die van arrest of detentie.

Art. 12. Op zoodanige delicten, die in dit Wetboek niet speciaal genoemd zijn, en naar de Burgerlijke Wetten moeten worden gecorrigeerd, zullen de straffen worden bepaald conform het gestatueerde bij Art. 5 van het eerste Kapittel van dit Wetboek.

Art. 13. Zoo dikwijls bij de volgende Wetten de straffe des doods, zonder eenige nadere bepalingen, op eene misdaad gesteld is, zal daardoor moeten worden verstaan de straf met den Kogel, dat er de dood op volgt.

Art. 14. De straffe van cassatie zal ten opzigte van de Officieren, naar vereisch van zaken en omstandigheden, bestaan:

1°. In eéne Cassatie, met verklaring van te zijn eerloos en infaam, en mitsdien inhabiel, om in het vervolg in eenige Militaire qualiteit den Koning te kunnen dienen.

2°. In eene Cassatie, met verklaring van *inhabiliteit*, om in het vervolg in eenige Militaire qualiteit den Koning te kunnen dienen.

3°. In eene simpele Cassatie van derzelver Militaire Charges of Qualiteiten, zonder eenige bijvoeging.

Zullende het dien onverminderd aan den Regter vrijstaan, om, wanneer hij vermeent, dat daartoe gepaste termen voorhanden zijn, bij deszelfs Vonnis of Sententie eenen Officier alleenlijk te verklaren vervallen van zijne Militaire Charges, of hem eenvoudig uit 's Konings dienst te ontslaan of te dimitteren, of ook wel voor eenigen tijd in zijne Charge te suspenderen.

Art. 15. De Onder-Officieren en Gemeenen zullen naar exigentie van zaken uit 's Konings dienst worden gecasseerd, zonder eenige bijvoeging, of met verklaring, dat dezelven met een briefje van ontslag uit 's Konings dienst weggezonden, of voor Schelm zullen weggejaagd worden.

Art. 16. De straffe van Arrest of Detentie, zal met opzigt tot de Officieren, naarmate van de verschillende omstandigheden, bestaan in een arrest bij den Provoost, met of zonder acces voor eenige dagen, weken, maanden of langer, of in een arrest in hunne Huizen of Kamers.

Art. 17. Met opzigt tot de Wachtmeesters, Sergeanten en degenen, die met dezelven in gelijken rang staan, zal de straffe van arrest of detentie naar exigentie van zaken worden uitgeoefend, door hen voor zekeren tijd te plaatsen bij den Geweldigen Provoost, met of zonder acces, met of zonder sluiting aan handen en voeten, of aan de eene hand en voet.

Art. 18. Ten aanzien van de Korporaals en de Gemeenen, zal de straf van Arrest of Detentie bestaan in geplaatst te worden op de Hoofdwacht, of bij den Provoost in de ordinaris Gevangenis, of in een Gat op de gewone Kost, of te Water en te Brood, gesloten of ongesloten, mede naarmate der verschillende omstandigheden.

Art. 19. Nogtans zal ingevalle van overtredingen der Militaire Discipline, welke, schoon van minder belang zijnde, niet ongemerkt mogen worden gepasseerd, de

correctie kunnen bestaan in het opleggen van Straf-wachten of Straf-schilderen, het werken in de Wachten of Casernen voor andere Militairen, het weigeren van Poort-passen en soortgelijken.

Art. 20. De Militaire Regters, mitsgaders de Commanderende Officieren en degenen dien het verder aangaat, zullen zich niet alleenlijk in de soorten van straffen, maar ook in betrekking tot den tijd, plaats, trap en wijze van derzelver applicatie, zooverre zulks bij de Wet bepaald is, naar dezelve moeten reguleren, zonder daarvan in het geringste te mogen afgaan.

Art. 21. Daar het echter, inzonderheid ten aanzien der straffen van Arrest of Detentie, niet mogelijk is, om in de menigvuldige gevallen, waarin dezelven moeten geappliceerd worden, en welke in de omstandigheden zeer merkelijk van elkander verschillen, de tijd, plaats, trap en wijze van derzelver uitoefening te bepalen; zoo zal in alle die gevallen, waarin het een of ander daaromtrent onbepaald is gebleven, zulks naarmate der verzwarende of verligtende omstandigheden, geregeld worden door den Commanderenden Officier dien het aangaat, indien de straffe buiten een Krijgsraad, of zonder voorafgaand Regterlijk Vonnis wordt opgelegd; doch, wanneer dat geschiedt bij een Vonnis of Sententie, zal daarbij moeten worden uitgedrukt de tijd, plaats en wijze van het Arrest of Detentie.

Art. 22. De Militaire Regters en Commanderende Officieren zullen in alles, wat de executie der straffen betreft, met de meest mogelijke omzigtigheid moeten te

werk gaan, en ten aanzien van het Arrest of Detentie wel toezien, dat het sluiten niet te naauw, of te langdurig zij, en dat ook het zetten te Water en te Brood voor een langen tijd, niet dan met behoorlijke intermissie geschiede, opdat des gecondemneerden gezondheid daardoor aan geen gevaar worde blootgesteld.

Art. 23. Indien er eenige fouten of misdaden moggen voorkomen, die in deze Wetten niet bij namen bekend staan, zal men zich in het beoordeelen en straffen van dezelven zooveel doenlijk moeten schikken naar de Wetten, waarin gesproken wordt van zulke fouten of misdrijven, die met de voorgekomene ten aanzien van het misdadige de meeste overeenkomst hebben, en vervat zijn in dit Wetboek, of naar de Burgerlijke Wetten, in zooverre de laatstgemelde, volgens het gestatueerde bij Art. 5 van het eerste Kapittel van dit Wetboek, in aanmerking moeten komen; terwijl men voor het overige in alles de regtvaardigheid, billijkheid en menschlievendheid, gepaard met eene gepaste gestrengheid, nooit uit het oog zal moeten verliezen.

Art. 24. Alle de straffen, bij dit Wetboek vastgesteld, mitsgaders de verdere bepalingen, daarbij gemaakt, zullen zoowel voor de Troepen van den Koning, zich bevindende in, of gedestineerd naar de Buitenlandsche Volkplantingen of Bezittingen van het Rijk, als voor die, welke hier te Lande verblijven, van eene verbindende kracht zijn, en zullen dienvolgende alle delinquanten, tot de eerstgemelde Troepen behoorende, mede op zoodanigen voet behandeld en gestraft

worden, als hierna bij dit Wetboek zal worden bepaald: met dien verstande nogtans, dat in de voorschreve Koloniën en Bezittingen, omtrent de executie der straffen zulke precautien zullen moeten in het werk gesteld worden, als uithoofde der luchtsgesteldheid of bijzondere plaatselijke omstandigheden, dienstig of noodig zullen mogen bevonden worden.

DERDE KAPITTEL.

Van overtredingen tegen de Militaire Discipline.

Art. 1. De overtredingen der Militaire discipline zijn van verschillenden aard, en worden onder anderen begaan door alle Militairen, die uit losheid of onachtzaamheid verzuimen uittevoeren datgene, waartoe zij gecommandeerd zijn, of te volbrengen de orders, ontvangen van dezulken, die boven hun gesteld zijn.

Art. 2. Ook maken zich daaraan schuldig alle de zoodanigen, die geene genoegzame vigilantie betoonen om zich, in cas van alarm, *direct* onder de Wapenen te begeven, alsmede die uit onachtzaamheid de Wachten, waartoe zij gecommandeerd zijn, verzuimen, mitsgaders de Onder-Officieren of Gemeenen, die, zonder in den dienst geëmploijeerd te zijn, nadat de Taptoe geslagen is, op straat gevonden worden.

Art. 3. Dezelve worden mede begaan door alle Militairen, die op hunne wachten, of in den dienst *beschonken* worden bevonden, alsmede, wanneer een Schildwacht in tijd van Vrede *niet* op zijnen post, of *daarop*

slapende, of beschonken bevonden wordt; mitsgaders, wanneer de Schildwacht in tijd van Vrede aan zijne *Consigne* niet mogt hebben voldaan, gelijk ook, in gevalle een Schildwacht op zijnen post door eenig Militair Persoon met woorden of gesten wordt geinsulteerd.

Art. 4. Inzonderheid moeten daaraan schuldig worden gerekend alle Officieren, Onder-Officieren en Gemeenen, die hunne meerderen oneerbiedig behandelen, kwalijk bejegenen, tegen dezelven morren, of zich over derzelver behandeling met woorden of gesten onvergenoegd toonen.

Art. 5. Ook moeten daaronder worden gebragt alle kijverijen, vechterijen tusschen de Militairen onderling, of tusschen de Militairen en Burgers, alsmede de geringe excessen, baldadigheden en insolentien door Militairen op Straat, mitsgaders aan of binnen iemands Huis begaan, tegen iemands Persoon of Goederen.

Art. 6. Aan overtreding der discipline maken zich mede schuldig alle degenen, die zich onderwinden het verkoopen, verpanden, ruïneren of verwaarloozen van de Wapenen, Monteringstukken, of andere Compagnies Goederen.

Art. 7. De overtredingen, in de vorenstaande Artikelen vermeld, en andere soortgelijke, zullen worden gestraft of gecorrigeerd met Arrest of Detentie, of in maniere, bij Art. 19 van het naast voorgaande Kapittel bepaald; zullende in het statuëren der Straffen of Correctien, reguard worden genomen op de meer of min verzwarende omstandigheden, alsmede op de qualiteiten der Personen.

Art. 8. Alle degenen, die door ongeregeldheden of insolentiën schade veroorzaakt hebben, zullen boven de hun opgelegd wordende straffe of correctie verpligt zijn, die schade te vergoeden, en zal zulks, indien de beledigden dat begeeren, bij dragelijke paijen van hunne Soldijen of Tractementen worden afgehouden.

Art. 9. Alle misbruik van sterken drank, en eene liederlijke conduite, zal in de Militairen ten krachtigsten moeten worden tegengegaan, en allen, die zich daaraan schuldig maken, zullen zonder onderscheid van Personen door hunne Superieuren deswegens gereprimandeerd, en tot verbetering vermaand worden.

Art. 10. Indien mondelinge vermaningen en reprimandes vruchteloos zijn, zal de schuldige bij voorkomende gelegenheden worden gestraft met arrest of detentie, respectivelijk naar exigentie van zaken en omstandigheden, en naarmate van de onderscheidene rangen of qualiteiten der Personen.

Art. 11. Doch, zoo alle pogingen tot verbetering van dezulken aangewend, onvoldoende zijn bevonden, zal men zoodanige Onder-Officieren of Gemeenen als onnutte en onwaardige voorwerpen met een briefje van ontslag wegzenden, en met betrekking tot de Officieren, zullen de Kommandanten der Battaillons of Corpsen verpligt zijn, derzelver conduites te brengen ter kennisse van het Ministerie van Oorlog, met verzoek, om te effectuëren, dat derzelver Commissie worde ingetrokken.

Art. 12. Datzelfde zal ook in alle opzigten plaats hebben, en geobserveerd moeten worden ten aanzien

van zulke Officieren en Onder-Officieren, die zich door grof spelen, onmatige of ongeoorloofde verteringen, of op eenige andere wijze in de noodzakelijkheid brengen, om meerdere schulden te maken, dan zij kunnen betalen, en zich daardoor aan de vervolging hunner Crediteuren en de verachting van allen, die onder hun dienen, blootstellen.

Art. 13. Elk Militair, welke zal bevonden worden, met overtreding der orders, omtrent het trouwen der Militairen reeds geëmaneerd, of door Zijne Majesteit den Koning nader te statuëren, zich tot den Huwelijken staat begeven te hebben, zal naar omstandigheden met arrest of detentie worden gestraft; wordende het wijders ter keuze van den Commanderenden Officier van 't Battaillon of Corps, waartoe hij behoort, overgelaten, om aan zoodanig Militair het Paspoort *al* of *niet* te geven, ten einde zich daarin naar omstandigheden, en meest overeenkomstig den dienst van zijn Corps te gedragen.

Art. 14. Wanneer van den zoodanigen, die zich aan de overtreding der voorschreven orders heeft schuldig gemaakt, de dienst volgens zijn engagement bij voortduring wordt gevorderd, zal hij des onaangezien verstoken zijn van alle avancement, alsmede van de voordeelen, aan langdurigen en getrouwen dienst in Eereteekens of Gagement bestaande, geattacheerd.

En zal zoodanig Militair, het Paspoort tusschentijds, of na het voleindigen zijner Dienstjaren bekomen hebbende, bij geene Corpsen der Armée wederom van nieuws mogen worden aangenomen, mitsgaders om zulks

voortekomen, in het Paspoort, hetwelk aan hem wordt uitgereikt, uitdrukkelijk worden vermeld:

« *Dat hij de Wet omtrent het Trouwen van Mili-*
« *tairen buiten Consent heeft overtreden.*"

Art. 15. De beoordeeling der fouten en misdrijven, in de zeven eerste Artikelen van dit Kapittel omschreven, mitsgaders de bepalingen der Straffen of Correctien, welke deswegens moeten worden geappliceerd, zooverre die niet specialijk zijn uitgedrukt, zullen worden overgelaten aan diegenen, aan welke *bij dit Wetboek* het toezigt over de Militaire discipline zal worden toegekend.

Art. 16. Alle commanderende Officieren der Corpsen zullen voor de conduites van hunne onderhebbende Officieren en Gemeenen verantwoordelijk zijn, zooverre zij zich daaromtrent aan eene te groote toegevendheid, ten nadeele van het algemeen, mogten schuldig maken.

VIERDE KAPITTEL.

Van de Misdaden tegen de Subordinatie.

Art. 1. De Subordinatie de ziel van den Militairen dienst zijnde, zoo behoort bij elk voor een generalen regel te worden gehouden, *dat ieder Militair moet beginnen met te obediëren, en zich eerst daarna mag beklagen.*

Art. 2. Elk Militair zal derhalve gehouden zijn, de ordres hem gegeven door degenen, welke in den dienst

boven hem zijn gesteld, direct en zonder daartegen te redeneren, te gehoorzamen, en getrouwelijk te volbrengen, behoudens zijn regt, om, wanneer hij zich daarover bezwaard vindt, daarna zijne klagten deswegens intebrengen.

Art. 3. Het zal echter aan eenen Officier, ingevalle hij ordres mogt ontvangen, waarvan de uitvoering hem bedenkelijk voorkomt, vrijstaan, om van zijnen Superieuren Officier dezelve ordres schriftelijk ter zijne eventuële decharge te verzoeken, welke Superieur dan ook gehouden zal zijn, om die schriftelijk te geven.

Art. 4. Een Officier, die opzettelijk verzuimt of uitdrukkelijk weigert, de ordres van degenen, die boven hem gesteld zijn, in dienstzaken naar te komen, of zich daartegen met woorden verzet, zal deswegens met Cassatie en infamie, en zelfs met den dood gestraft worden, naar exigentie van omstandigheden.

Art. 5. Zoo een Onder–Officier of gemeen Militair opzettelijk mogt verzuimen, of aan zijnen Superieuren Officier of Onder–Officier uitdrukkelijk mogt weigeren, den hem aanbevolen dienst waartenemen, of zich daartegen met woorden verzet, zal de zoodanige deswegens met arrest bij den geweldigen Provoost te Water en te Brood voor den tijd van acht dagen, waarvan hij de vier laatste aan de eene hand en voet zal zijn gesloten, in den vierden schakel, worden gestraft, en bovendien met een briefje van ontslag weggezonden, of voor schelm uit 's Konings dienst weggejaagd worden. — Zullende ook, naar exigentie van zaken en omstandigheden, de Delinquant kunnen gestraft worden met den dood.

Art. 6. Wanneer zoodanige opzettelijke disobedientie gebeurt in den tijd van Oorlog, in eene affaire tegen den vijand, of in eene plaats, welke dadelijk belegerd, of in staat van beleg gesteld is, zal de Delinquant zonder onderscheid van rang, in allen gevalle met den dood worden gestraft.

Art. 7. Een Officier, die zijnen meerderen dreigt of scheldt, zal van zijne Militaire Charge worden gecasseerd, met verklaring van te zijn inhabiel, om den Koning in eenige Militaire qualiteit te kunnen dienen.

Art. 8. Een Officier, die zich tegen zijnen meerderen met de daad verzet, denzelven aangrijpt, slaat, kwetst, of eenige andere daden van geweld tegen denzelven pleegt, zal van zijne Militaire Charge worden gecasseerd met infamie, en zelfs met den dood gestraft kunnen worden, naar exigentie van zaken.

Art. 9. Zoo eenig Onder-Officier of Gemeen Militair zijnen Officier dreigt of scheldt, zal de zoodanige deswegens met een arrest bij den geweldigen Provoost voor den tijd van acht dagen, in voege als bij Art. 5 is bepaald, gestraft worden, en zal bovendien de Delinquant naar exigentie van omstandigheden met een briefje van ontslag weggezonden, of voor schelm uit 's Konings dienst weggejaagd worden.

Art. 10. Een Onder-Officier of Gemeen Militair, die zich tegen zijnen meerderen, hetzij Officier of Onder-Officier met de daad verzet, het geweer tegen denzelven trekt, hem aangrijpt, slaat, kwetst of eenige andere daden van geweld tegen denzelven pleegt, zal

naar vereischte van zaken en omstandigheden, op het rigoureuste gestraft worden, zelfs met den dood.

Art. 11. Elk Militair Persoon, die eenen anderen van meerderen rang, dan hij zelve is, uitdaagt om met hem te vechten, ten einde langs dien weg satisfactie te bekomen van eenig ongelijk, hem naar zijne verbeelding in den dienst of dienstzaken aangedaan, zal met den dood gestraft worden.

Art. 12. Een Officier, die in tijd van Oorlog in eene plaats, welke dadelijk belegerd of in staat van beleg gesteld is, of in het Leger te Velde, in cas van alarm, zich met opzet niet dadelijk onder de Wapenen zal hebben begeven, zal uit 's Konings dienst worden gecasseerd met infamie, of zelfs met den dood gestraft worden, naar exigentie van zaken en omstandigheden.

Art. 13. Zoo een Onder-Officier of Gemeen Militair zich aan diezelfde misdaad mogt schuldig maken, zal de Delinquant met arrest bij den Geweldigen Provoost gestraft, en bovendien voor schelm uit 's Konings dienst weggejaagd worden: gelijk ook, wanneer de omstandigheden zulks vereischen, de Onder-Officieren en Gemeenen deswegens zullen kunnen gestraft worden met den dood.

Art. 14. Een Schildwacht, in tijd van Oorlog, in eene plaats, welke dadelijk belegerd of in staat van beleg gesteld is, of in het Leger te Velde op *zijnen post* slapende of beschonken gevonden zijnde, zal met den dood worden gestraft.

Art. 15. Een Schildwacht, die in tijd van Oorlog, in eene plaats, welke dadelijk belegerd of in staat van beleg gesteld is, of in het Leger te Velde aan zijne Orders of Consigne *niet* zal hebben voldaan, ofte van zijnen post zal zijn afgegaan, zonder dat hij bevorens is afgelost, zal met den dood worden gestraft.

Art. 16. Elk Militair, die bevonden zal worden, een Schildwacht op zijnen post geweldadig aangevallen, of denzelven op eenige andere wijze dadelijk mishandeld te hebben, zal deswegens, zonder onderscheid, of zulks in tijd van Vrede of van Oorlog gebeurd zij, met den dood worden gestraft.

Art. 17. Elk Militair, die in tijd van Oorlog zijnen post zal hebben verlaten, om voor zijne eigen veiligheid te zorgen, zal met den dood wordeu gestraft.

Art. 18. Elk Militair, die in eene plaats, welke stormenderhand is ingenomen, zijnen post zal hebben verlaten, om zich aan het plunderen te begeven, zal met den dood worden gestraft.

Art. 19. Elk Militair, die bevonden zal worden, in eene Actie met den Vijand zijne Wapenen lafhartig nedergeworpen of verlaten te hebben, zal met den dood worden gestraft.

Art. 20. Indien er een opstand van den minderen tegen den meerderen mogt plaats hebben, hetzij zulks in een tijd van Vrede of van Oorlog gebeurt, zullen de Aanleggers en Opstokers van dezelve zonder oogluiking met den dood, en de anderen naar gelang der omstandigheden rigoureuselijk gestraft worden.

Art. 21. In een geval van zamenrotting zullen de meerderen ordonneren, dat men zich scheide, en elk zijnen weg ga, en, indien zij daarin op staanden voet niet gehoorzaamd worden, zullen zij eenigen bij namen noemen, en, wanneer die genoemde niet direct hunnen pligt betrachten, zullen dezelve als Aanleggers van den opstand gerekend, en met den dood gestraft worden.

Art. 22. Indien de zamenrotting zich op het voorschreven bevel niet scheidt, zullen de meerderen bevoegd zijn, zulke middelen van geweld te gebruiken, als zij zullen noodig oordeelen, en zullen in dat geval alle de zaamgerotte Personen voor Aanleggers van den opstand gerekend, en als zoodanig in maniere voorschreven met den dood gestraft worden.

VIJFDE KAPITTEL.

Van de misdaad van Desertie.

Art. 1. Desertie is eene moedwillige verlating van 's Konings dienst, tot welken dienst de Militaire Personen zich, van den hoogsten tot den laagsten toe, in derzelver onderscheidene betrekkingen hebben verbonden.

Art. 2. Elk Militair, zonder onderscheid van rang, die na het eindigen van zijn Verlof afwezend blijft van zijn Corps, langer dan den tijd van Zes weken in tijd van Vrede, of van Veertien dagen in tijd van Oorlog, zal voor een Deserteur gehouden en als zoodanig gestraft worden, ten ware hij voldoende reden van zijne afwezigheid kan inbrengen: zullende het Land in Oorlog

worden gerekend, zoodra door of van wege den Koning de staat van Oorlog gepubliceerd zal zijn, zonder onderscheid, of de Oorlog te Lande of te Water wordt gevoerd.

Art. 3. Almede zal aan de misdaad van Desertie schuldig zijn elk Militair, die zich, zonder een behoorlijk Paspoort bekomen te hebben, in eene andere Compagnie of Corps, dan waarin hij werkelijk tot 's Konings dienst verbonden is, of ook in 's Konings Zeedienst zal engageren.

Art. 4. Een Militair, zonder onderscheid van rang, die in een tijd, wanneer het Rijk met eenige Mogendheid in Oorlog is, uit het Leger, uit een Kampement, uit een Kantonnement, of ook op marsch zijnde, om op eenigerhande wijze in een of ander der opgemelde gevallen, ten dienste van den Koning en het Rijk, of deszelfs Bondgenooten tegen den Vijand gebruikt te worden, deserteert, zal met den Kogel gestraft worden, dat 'er de dood na volgt.

Art. 5. Insgelijks zal met den Kogel worden gestraft, dat er de dood na volgt, een Militair, zonder onderscheid van rang, die uit eene Stad of Vesting, welke dadelijk belegerd of in staat van beleg gesteld is, of uit eene Vesting aan de Grenzen, daar het tooneel van den Oorlog is, deserteert.

Art. 6. Een Militair, zonder onderscheid van rang, die in tijd van Oorlog deserteert, en wiens desertie bovendien gepaard gaat met overloopen tot den Vijand, zal met de Koorde worden gestraft, dat er de dood na volgt.

11

Art. 7. Op gelijke wijze, als in het naastvoorgaande Artikel is bepaald, zal worden gestraft elk Militair, zonder onderscheid van rang, die in een tijd van Oorlog deserteert uit het Leger, uit een Kampement of Kantonnement, of ook op marsch zijnde, om op eenigerhande wijze in een of ander der opgemelde gevallen, ten dienste van den Koning en het Rijk of deszelfs Bondgenooten tegen den Vijand gebruikt te worden, of uit eenige Vesting, die dadelijk belegerd of in staat van beleg gesteld is, of welke is gelegen aan de Grenzen, daar het tooneel van den Oorlog is, wanneer deszelfs desertie gepaard is geweest met het plegen van eenig geweld, of ook met ontvreemding van eens anders goed, of een Kavallerist zijnde, met het medenemen van zijn Compagnies– of Kameraads paard.

Art. 8. Een Militair, zonder onderscheid van rang, die in tijd van Oorlog deserteert uit een Garnizoen, Kampement of Kantonnement binnen 's Lands, en van het tooneel des Oorlogs verwijderd, en wiens desertie gepaard gaat met ontvreemding van eens anders goed, of een Kavallerist zijnde, met het medenemen van zijn Compagnies– of Kameraads paard, zal in het openbaar door den Scherpregter met een strop om den hals zeer strengelijk gegeeseld, voorts geconfineerd worden gedurende den tijd van twaalf jaren, of zoo veel langer, als door den Regter naar omstandigheden zal worden bepaald, in een Tucht– of Werkhuis, om aldaar met zijner handen arbeid den kost te winnen, en na expiratie van dien tijd, voor altoos worden gebannen buiten het Rijk, en uit deszelfs buitenlandsche Volkplantingen of Bezittingen.

Art. 9. Een Officier, die in tijd van Oorlog uit een Garnizoen, Kampement of Kantonnement binnen 's Lands van het tooneel des Oorlogs verwijderd, deserteert, zonder dat zijne desertie gepaard gaat met eenige verzwarende omstandigheid, zal worden gecasseerd van zijne Militaire Charge, in dienst van den Koning bekleed, met infamie, en zal wijders voor altoos worden gebannen uit het Rijk, en deszelfs Buitenlandsche Volkplantingen en Bezittingen; doch, indien eenige aggraverende omstandigheid daarbij komt, zal alsdan den zoodanigen eene zwaarder straf naar exigentie van zaken worden opgelegd.

Art. 10. Een Onder-Officier of gemeen Militair, die in een tijd van Oorlog deserteert uit een Garnizoen, Kampement of Kantonnement binnen 's Lands en van het tooneel des Oorlogs verwijderd, zonder dat zijne desertie gepaard gaat met eenige verzwarende omstandigheid, zal worden geconfineerd voor den tijd van acht jaren, om binnen of buiten 's Lands geëmploijeerd te worden, zoodanig als door den Koning zal worden geordonneerd.

Art. 11. Een Onder-Officier of gemeen Militair, die in een tijd van Oorlog deserteert uit een Garnizoen, Kampement of Kantonnement binnen 's Lands, van het tooneel des Oorlogs verwijderd, zonder dat deszelfs desertie gepaard gaat met eenige verzwarende omstandigheid, doch zich vervolgens bij een ander Battaillon, Regiment of Corps van 's Konings Armée, of ook in 's Konings Zeedienst engageert, onder voorgeven van bevorens niet in 's Konings Militairen

dienst te zijn geweest, zal worden geconfineerd op zoodanige wijze, als bij Artikel 10 is bepaald, voor den tijd van twaalf jaren, en, wanneer hij zich meer dan eenmaal op zoodanige bedriegelijke wijze mogt hebben geengageerd, zal hij voor een grooter aantal van jaren geconfineerd, ja zelfs met den dood gestraft kunnen worden, naar exigentie van zaken en omstandigheden.

Art. 12. Wanneer in tijd van Oorlog een Onder-Officier de Wacht commanderende, van die Wacht, of een *gemeen* Militair op Schildwacht staande, van zijnen post, respectivelijk uit een Garnizoen, Kampement of Kantonnement binnen 's Lands, en van het tooneel des Oorlogs verwijderd, mogt deserteren, zonder dat die desertie gepaard gaat met eenige andere verzwarende omstandigheid, zal dusdanig Onder-Officier of gemeen Militair worden geconfineerd voor den tijd van twaalf jaren, mede invoege als bij Art. 10 is gestatueerd.

Art. 13. Zoo eenig Onder-Officier, de Wacht niet commanderende, of ook een *gemeen* Militair in tijd van Oorlog uit zoodanige plaats, als bij het voorgaande Artikel is vermeld, van de Wacht deserteert, zal de zoodanige in voege voorschreven, geconfineerd worden voor den tijd van tien jaren.

Art. 14. Elk Militair, zonder onderscheid van rang, die in een tijd van Oorlog uit een Garnizoen, Kampement of Kantonnement binnen 's Lands van het tooneel des Oorlogs verwijderd, of ook in tijd van Vrede

zich schuldig maakt aan desertie, welke met het plegen van eenig geweld gepaard gaat, zal gestraft worden met confinement en bannissement, of anders aan den lijve of zelfs met den dood, naar exigentie van zaken.

Art. 15. Een Militair, zonder onderscheid van rang, die zich schuldig maakt aan desertie uit het Leger, of van een Corps hetwelk kantonneert, kampeert, of op marsch is, om in een der opgemelde gevallen op eenigerhande wijze, ten dienste van den Koning en het Rijk of deszelfs Bondgenooten, tegen eenen Vijand te worden gebruikt, zal, ofschoon zoodanige Publicatie van den Staat van Oorlog, als bij den tweeden Artikel van dit Kapittel is gemeld, niet mogt gedaan zijn, gestraft worden als gedeserteerd zijnde in een tijd van dadelijken of verklaarden Oorlog; doch zullen de trappen en bepalingen, hiervoren bij Artikel 4, 6 en 7 gestatueerd, in het opleggen der Straffen alsdan mede moeten in acht genomen worden.

Art. 16. Een Militair zonder onderscheid van rang, die in tijd van Vrede deserteert, zal, wanneer deszelfs Desertie gepaard gaat met ontvreemding van eens anders Goed, in het openbaar door den Scherpregter gegeeseld en voorts geconfineerd worden voor een zeker getal van jaren, door den Regter naar omstandigheden te bepalen, in een Tucht- of Werkhuis, om aldaar met zijner handen arbeid den kost te winnen, en, na expiratie van het voorschreven confinement, voor den tijd van ten minsten twaalf jaren worden gebannen

buiten het Rijk, en deszelfs buitenlandsche Volkplantingen of Bezittingen.

Art. 17. Een Officier, die in tijd van Vrede deserteert, zonder dat zijne Desertie met eenige verzwarende omstandigheid gepaard gaat, zal worden gecasseerd van zijne Militaire Charge, in dienst van den Koning bekleed, met iufamie. Doch, indien eenige agraverende omstandigheid daarbij komt, zal den zoodanigen eene zwaarder straf naar exigentie van zaken worden opgelegd.

Art. 18. Een Onder-Officier of Gemeen Militair, die in tijd van Vrede deserteert, zonder dat dezelve Desertie met eenige verzwarende omstandigheid gepaard gaat, en vervolgens binnen den tijd van drie weken na de gepleegde Desertie wordt geapprehendeerd, zal worden geconfineerd voor den tijd van drie jaren, om binnen of buiten 's Lands te worden geëmploijeerd op zoodanige wijze, als door of van wege den Koning zal worden geordonneerd.

Art. 19. Een Onder-Officier of gemeen Militair, die in tijd van Vrede deserteert, zonder dat zijne Desertie met eenige verzwarende omstandigheid gepaard gaat, doch eerst na verloop van drie weken, sedert dat dezelve misdaad door hem begaan is, wordt ontdekt en geapprehendeerd, zal in voege als voren geconfineerd worden voor den tijd van vier jaren.

Art. 20. Een Onder-Officier of gemeen Militair, die in tijd van Vrede deserteert, en eenige zijner Compagnies Goederen tot zijn lijf behoorende, behalve

hetgene hij op dien tijd aan heeft, medeneemt, zal in voorgemelden voege worden geconfineerd voor den tijd van vijf jaren.

Art. 21. Een Onder–officier of Gemeen Militair, die in tijd van Vrede deserteert, gedurende hij de Wacht heeft, zal in maniere voorschreven worden geconfineerd voor den tijd van zes jaren; doch de Onder-Officier, Kommandant van de Wacht zijnde, zal in zoodanig geval deszelfs confinement twee jaren langer moeten plaats hebben.

Art. 22. Een Gemeen Militair, die in Vredestijd van zijnen post, of Schildwacht deserteert, zal in voege als voren worden geconfineerd voor den tijd van acht jaren.

Art. 23. Een Onder–Officier of Gemeen Militair, die in tijd van Vrede zal zijn gedeserteerd, zonder dat zijne Desertie met eenige verzwarende omstandigheid is verzeld geweest, doch na zijne Desertie zich wederom bij een ander Battaillon of Corps van 'sKonings Armée of 'sKonings Zeedienst, onder voorgeven van bevorens niet in 's Konings Militairen dienst té zijn geweest, heeft geëngageerd, zal in maniere als voren geconfineerd worden voor den tijd van acht jaren; maar, wanneer hij zich meer dan eenmaal op zoodanige bedriegelijke wijze mogt hebben geëngageerd, zoo zal alsdan dat confinement naar gelang der omstandigheden voor een meerder getal van jaren moeten plaats hebben.

Art. 24. Een Onder–Officier of gemeen Militair, die met Geweer en Wapenen deserteert, zal deswegens

in alle die gevallen, waarin de Desertie niet met den dood, maar met confinement wordt gestraft, nog twee jaren langer worden geconfineerd.

Art. 25. Een Onder-Officier of gemeen Militair, die met geladen Geweer deserteert, zal in alle de gevallen bij het naastvoorgaande Artikel gemeld, nog zes jaren langer worden geconfineerd.

Art. 26. Een Militair, die in tijd van Vrede deserteert, zonder dat zijne Desertie met eenige verzwarende omstandigheid is gepaard, doch zich vervolgens binnen den tijd van drie weken daarna in arrest begeeft, zal, zoo het een Officier is, uit 's Konings dienst worden gedimitteerd, en, zoo het een Onder-Officier of Gemeen is, met arrest bij den Geweldigen Provoost, naar omstandigheid gestraft worden; doch zal geene vrijwillige terugkomst baten, indien de tijd van drie weken na de Desertie verloopen is, en ook *niet*, ingevalle de Desertie met eenige verzwarende omstandigheid is gepaard geweest; ten ware zeer bijzondere redenen den Regter mogten moveren, om op de vrijwillige terugkomst van degenen, welke zich aan Desertie zonder verder bezwaar hebben schuldig gemaakt, ook na verloop van den gemelden tijd, een gunstig reguard te nemen.

Art. 27. Het gestatueerde bij den naastvoorgaanden Artikel zal ten aanzien van Onder-Officieren of *Gemeene Militairen* insgelijks plaats hebben, indien de desertie in tijd van Oorlog uit een Garnizoen, Kampement of Kantonnement binnen 's Lands, verwijderd van het tooneel des Oorlogs, is geschied,

en met geéne verzwarende omstandigheid verzeld geweest is.

Art. 28. Een Officier, die na het eindigen van zijn verlof afwezend is gebleven, doch in tijd van Vrede binnen zes weken, of in tijd van Oorlog, binnen veêrtien dagen na de expiratie van hetzelve, in zijn Garnizoen of bij zijn Corps is teruggekeerd, zal zoodanig worden gecorrigeerd, als door dengenen, die met de uitoefening der Militaire Discipline belast is, naar omstandigheden van zaken zal worden bepaald, mits de straf niet excedere eene detentie bij den geweldigen Provoost, ten kosten van den Delinquant, voor den tijd van zes maanden; doch zal een Officier, die andermaal boven verlof absent biijft, na behoorlijk onderzoek van zaken, van zijne Militaire Charge worden gecasseerd.

Art. 29. Een Onder-Officier of gemeen Militair, die boven verlof afwezend blijft, doch in tijd van Vrede binnen zes weken, of in tijd van Oorlog binnen veertien dagen in zijn Garnizoen of bij zijn Corps terugkomt, zal worden gecorrigeerd, invoege als door dengenen, die met de uitoefening der Militaire discipline belast is, zal worden bepaald, mits die straf niet zwaarder zij dan een arrest bij den Geweldigen Provoost gedurende veertien dagen.

Art. 30. Een Militair, zonder onderscheid van rang, die bevonden wordt, een ander Militair of Militairen tot de misdaad van desertie te hebben verleid, of te hebben getracht te verleiden, zal met den dood gestraft worden, en zulks, naar exigentie van omstandigheden, met de Koorde of met den Kogel, al ware het, dat de

verleiding geene uitwerking had gehad, en zonder onderscheid, of zulks in een tijd van Vrede, dan wel van Oorlog gebeurd zij.

Art. 31. Alle Militairen, zonder onderscheid van rang, die met andere Militairen complot of afspraak tot desertie zullen hebben gemaakt, zoodanig, dat zij, vier of meerderen in getal, met elkander zijn overeengekomen, om te gaan deserteren, zullen mede met den dood gestraft worden, en zulks, naar exigentie van omstandigheden, met de Koorde of met den Kogel; al ware het, dat ten gevolge van dat complot, of die afspraak, de desertie niet werkelijk was geschied, en zonder onderscheid tusschen tijd van Oorlog en Vrede.

Art. 32. Bijaldien een Complot of afspraak zal zijn gemaakt tusschen twee of drie Militairen tot desertie uit een Leger, uit een Kampement of Kantonnement of op marsch zijnde, in tijd van Oorlog, of om op eenigerhande wijze, in een der gemelde gevallen, ten dienste van den Koning en het Rijk of deszelfs Bondgenooten, tegen eenen Vijand gebruikt te worden, of ook uit eene Vesting, die dadelijk belegerd of in staat van beleg gesteld is, of welke is gelegen aan de Grenzen daar het tooneel des Oorlogs is, zullen alle degenen die daarin deel gehad hebben, mede zonder onderscheid van rang, met den dood gestraft worden, en zulks, naar exigentie van omstandigheden, met de Koorde of met den Kogel; maar, wanneer zulks mogt plaats gehad hebben tusschen twee of drie Militairen, hetzij Onder-Officieren of Gemeenen, in tijd van Vrede of in tijd van Oorlog, uit een Garnizoen, Kampement of Kantonnement binnen

's Lands, en van het tooneel van Oorlog verwijderd, zullen de zoodanigen worden geconfineerd voor den tijd van vijftien jaren, in dier voege, als hier voren bij Art. 10 is bepaald, en dat in alle de opgenoemde gevallen, zonder onderscheid, of ingevolge van dat complot of van die afspraak, de desertie al, of niet met de daad is geschied.

Art. 33. Wanneer echter een Officier aan het maken van een Complot tot desertie schuldig bevonden wordt, zal die in alle de gevallen, bij het naastvoorgaande Artikel gemeld, met den dood gestraft worden, en zulks, naar exigentie der omstandigheden, met de Koorde of met den Kogel.

Art. 34. Indien een medepligtige aan een van zoodanige Complotten of afspraken, als hiervoren bij de 30ste en 31ste Artikelen zijn vermeld, vóór en aleer die op eenigerhande wijze zijn ontdekt geworden, niet alleenlijk berouw heeft van zijne misdaad, maar ook het Complot, of de afspraak openbaart, zoo zal aan denzelven, naarmate der omstandigheden, eene mindere straf worden opgelegd, als bij de voorschreven Artikelen is bepaald, en zelfs dezulke van alle straffen mogen vrijgesteld worden, inzonderheid zoo een, of meerdere van de verdere Complices in handen der Justitie geraken, en van de misdaad overtuigd worden.

Art. 35. Alle Militairen, zonder onderscheid van rang, die andere Militairen zouden mogen behulpzaam zijn in het plegen van desertie, of ook eenige Deserteurs versteken of verbergen, gelijk mede de zoodanigen, die in gebreken mogten blijven, hetgeen hun van eene voorge–

nomene of volbragte desertie, en inzonderheid van de plaats daar zulke misdadigers zich onthouden, is bekend geworden, onverwijld aantegeven, zullen als medepligtigen van die Delinquanten gestraft worden, ofschoon *niet* zoude mogen blijken, dat zij zelven eenig voornemen hebben gehad, om te deserteren.

Art. 36. Ingeval eenig Officier of Gemeen Militair binnen een half uur van zijn Garnizoen of Kantonnement in zijne desertie verhinderd of gestoord wordt, zal het voor eene poging gehouden, maar, zoodra hij zich verder zal hebben verwijderd, zal het voor eene complete desertie worden gehouden.

Art. 37. Een Officièr, die in tijd van Vrede gepoogd heeft te deserteren, doch in de uitvoering van die misdaad is verhinderd geworden, zal worden gecasseerd van zijne Militaire Charge, door hem in dienst van den Koning bekleed wordende, met verklaring van inhabiel te zijn, om zijne Majesteit immer in eenige Militaire qualiteit wederom te kunnen dienen.

Art. 38. Een Onder-Officièr of Gemeen Militair, die in tijd van Vrede gepoogd heeft te deserteren, doch mede in de uitvoering der desertie is verhinderd, zal worden geconfineerd voor den tijd van twee jaren, in dier voege, als hiervoren bij Artikel 10 is bepaald.

Art. 39. Een Militair, zonder onderscheid van rang, die in tijd van Oorlog gepoogd heeft te deserteren, doch in de uitvoering der desertie is verhinderd, zal op dezelfde wijze worden gestraft, als of hij die misdaad ten vollen had bedreven. — En zullen alzoo, naarmate

van de plaats, waar hij heeft getracht te deserteren, en de omstandigheden welke die poging hebben verzeld, aan hem worden opgelegd de straffen, tegens de Deserteurs in tijd van Oorlog hiervoren gestatueerd, wanneer de desertie met de daad is volbragt.

Art. 40. Wanneer een Officier zich aan desertie heeft schuldig gemaakt, en zich binnen drie weken daarna niet sisteert, zal tegens denzelven als Deserteur bij openbare indaging moeten worden geprocedeerd, zoodanig als naar regt en praktijk behoort.

Art. 41. Wanneer een Militair, hetzij een Officier, Onder-Officier of Gemeene, gedeserteerd zijnde, naderhand met de Wapenen in de hand tegen den Koning of het Rijk op de daad zal worden gevat, of anders overtuigd zal worden, na zijne desertie de Wapenen tegen den Koning en het Rijk te hebben gevoerd, zal dezelve met den dood worden gestraft.

ZESDE KAPITTEL.

Van de Misdaad van verraad in den Oorlog.

Art. 1. Elk Militair of ander Persoon, tot de Armée van den Koning behoorende, van hoedanige conditie, rang of graad dezelve zijn mag, welke in tijd van Oorlog zich aan verraad schuldig maakt, zal met de Koorde worden gestraft, dat er de dood na volgt.

Art. 2. Aan verraad zal schuldig worden gerekend elk, die in tegenwoordigheid van den Vijand, om den-

zelven in de hand te werken, een geroep of geschreeuw gemaakt heeft, waardoor een schrik of desorde onder de Troepen veroorzaakt is, of zoude hebben kunnen veroorzaakt worden.

Art. 3. Insgelijks zal daaraan schuldig worden gehouden, elk Kommandant van een post, en elk Schildwacht, die een valsche order of consigne zal overgegeven, en daardoor de veiligheid van dien post in gevaar gebragt hebben.

Art. 4. Aan verraad maakt zich ook schuldig elk Kommandant van een Patrouille, ter recognoscering uitgezonden, die opzettelijk in gebreke blijft van te voldoen aan de orders hem gegeven, gelijk mede, die ontdekkingen, bij hem gedaan, verborgen gehouden, of verkeerdelijk gerapporteerd zal hebben.

Art. 5. Nog is aan die misdaad schuldig elk Kommandant van eenen post, die bij de aflossing aan den volgenden Kommandant niet zal hebben gecommuniceerd alle wezenlijke ontdekkingen, die er gedaan zijn, of bij hem zelven, of bij zijne Patrouilles, of bij iemand anders, zooverre deze ontdekkingen eenige betrekking hebben tot de defensie van dien post, en hij alzoo de veiligheid van denzelven door zijn stilzwijgen, aan gevaar zal hebben blootgesteld.

Art. 6. Elk Militair, die het geheim van den post of het orderwoord aan den Vijand zal geopenbaard hebben, zal insgelijks, als schuldig aan verraad, gestraft worden.

Art. 7. Elk Militair of ander Persoon, tot 's Konings

Armée behoorende, die eenige correspndentie, hoe of hoegenaamd, in de Vijandelijke Armée zal gehouden hebben, of doen houden, zondér daartoe het vereischte consent van de des bevoegde Magt schriftelijk te hebben bekomen, zal mede aan die misdaad schuldig zijn.

Art. 8. Insgelijks zullen alle degenen, die, hoezeer niet aan 's Konings Leger in voege voorschreven geattacheerd, zich in hetzelve ophoudende, bevonden zullen worden met den Vijand te hebben gecorrespondëerd; ofschoon anderzints tot den Militairen stand niet behoorende, als Verraders in maniere, bij Art. 1 gestatueerd, worden gestraft.

Art. 9. Nog zal aan verraad schuldig staan elk Militair, of ander Persoon tot de Armée behoorende, die zonder order of zonder wettige reden, een Kanon, Mortier, Affuit of ander werktuig van den Oorlog, vernageld ofte onbruikbaar gemaakt zal hebben.

Art. 10. Insgelijks zal daaraan schuldig worden gehouden elk Kommandant van eene belegerde plaats, die of zonder hoogere order, of zonder het advis in te nemen van den Krijgsraad dier plaatse (waarin de Chefs van de Artillerie en Genie altijd moeten geroepen zijn:) of ook tegens het advis der meerderheid van dien Krijgsraad, zich de overgave van zoodanige plaats zal hebbén veroorloofd.

Art. 11. Aan de misdaad van verraad zal al verder schuldig staan elk Generaal van de Armée, Kommandant van eene Divisie of Kommandant van eene gefortificeerde plaats, welke de noodwendigheden van

Vivres, Fourage, Krijgsbehoeften of Geld niet in tijds zal hebben te kennen gegeven, indien daardoor het behoud van de plaats of het geluk der Militaire operatien in gevaar zal gebragt zijn.

Art. 12. Nog zal daaraan schuldig gerekend worden elk Generaal of Kommandant van eene Divisie, welke gelegenheid zal hebben gegeven, dat eenige Magazijnen, Convoijen, of Krijgsbehoeften in 's Vijands handen gevallen zijn.

Art. 13. Alle de genen, van welken stand zij ook mogen zijn, die bevonden worden, den Vijand als Spions gediend te hebben, zullen met de Koorde gestraft worden, dat er de dood na volgt.

Art. 14. Elk en een iegelijk, daartoe onbevoegd zijnde, die bevonden wordt, bezig te zijn met afteekenen van Kampementen, Kantonnementen, Fortificatiën, Kanalen, Rivieren, en in het algemeen van iets, hetwelk ter bewaring of verdediging dient, zal als Spion gerekend en in voege voorschreven met de Koorde gestraft worden.

Art. 15. Op gelijke wijze zal als Spion gestraft worden een ieder, die eenige afteekeningen van Kampementen, Kantonnementen of van Fortificatien, hetzij van Vestingen of van andere plaatsen, mitsgaders van Kanalen, Rivieren en in 't algemeen van iets, hetwelk ter bewaring of verdediging dient, in 's Vijands handen zal hebben bezorgd, of daartoe pogingen zal gedaan hebben, al is het, dat dezelve geen effect hebben gehad.

Art. 16. Elk, die in een tijd van Oorlog uit of in een Leger, Kampement, Beleg, Stad, Vesting of eeni-

ge andere verschanste plaats, in de nabijheid van den Vijand gelegen, komen zal langs eenen anderen, dan den gewonen weg, Poorten of Barrières, zal mede aan verraad schuldig gehouden en met de Koorde gestraft worden, dat er de dood na volgt.

Art. 17. Nog zal aan verraad schuldig gerekend en als Spion met de Koorde gestraft worden, dat er de dood na volgt, een iegelijk, die in tijd van Oorlog uit of in een Kampement, Stad, Vesting of eenige andere verschanste plaats van den Vijand en het tooneel des Oorlogs verwijderd, komen zal langs eenen anderen, dan den gewonen Weg, Poorten of Barrières, wanneer zal blijken, dat zulks ten dienste van den Vijand geschied is.

Art. 18. Ook zal elk en een iegelijk, zonder onderscheid, of hij al, of niet tot den Militairen stand behoort, welke in een leger of Kampement tegens den Vijand of in eene plaats, welke in staat van Beleg verklaard is, zich bevindende, bewezen zal worden, geruchten of tijdingen verzonnen of verspreid te hebben, strekkende om het Volk van Oorlog te corrumperen, te misleiden of te ontmoedigen, naar exigentie van omstandigheden, aan den lijve, en zelfs met de Koorde worden gestraft, dat er de dood na volgt.

ZEVENDE KAPITTEL.

Van andere soorten van misdaden.

Art. 1. Allen die zich, in het Leger te Velde zijnde, aan plundering, verwoesting, brandstichting, het gaan

op maraude, het stropen van gekwetsten of gesneuvelden, of andere soortgelijke misdaden schuldig maken, zullen naar de omstandigheden aan lijf, of leven, rigoureuselijk gestraft worden.

Art. 2. Alle Militairen, die onder het voorwenden van een regt van *requisitie,* iets van de Burgers of Ingezetenen der plaatsen, daar zij zich bevinden, hetzij in de Steden, hetzij ten platten Lande, op marsch of wel in kwartier geplaatst zijnde, mogten eischen, waartoe zij geen regt hebben, of door onaangename behandelingen of bejegeningen, de Burgers of Ingezetenen noodzaken, om hun meer te geven, dan dezelven verpligt zijn, zullen deswegens strengelijk gestraft worden naar de omstandigheden.

Art. 3. Alle Militairen, die zich troepsgewijze aan geweld en plundering schuldig maken, zullen zoowel in tijd van Vrede, als in tijd van Oorlog, mitsgaders zoowel in de Garnizoenen en in de Kantonnementen, als in het Leger, rigoureuselijk aan den lijve, en diegenen, welke zullen bevonden worden, daarvan de aanleggers en voorname uitvoerders te zijn, zonder eenige oogluiking met den dood gestraft worden.

Art. 4. Alle Officieren en Onder-Officieren, van den hoogsten tot den laagsten rang, zullen gehouden zijn, zoodanige gewelddadigheden en plunderingen, zoodra zij dezelve bespeuren, of daarvan onderrigt worden, dadelijk tegen te gaan en te beletten, mitsgaders daartoe alzulke middelen, zelfs van geweld te gebruiken, als meest geschikt bevonden worden.

Zullende allen, die overtuigd kunnen worden, van daartoe hunne uiterste pogingen niet aangewend te hebben, als medepligtigen gerekend, en naar de omstandigheden rigoureuselijk moeten en zelfs met den dood kunnen gestraft worden, gelijk ook een zwaarder straf naar gelang van deu hoogeren rang, den schuldigen zal worden opgelegd.

Art. 5. Alle ongegronde, onware, en valsche klagten en beschuldigingen, zullen in de Militairen ten strengsten te keer gegaan, en naar de omstandigheden rigoureuselijk gestraft worden.

Art. 6. Een Militair, die in tijd van Vrede of ook in tijd van Oorlog uit, of in een Kampement, Stad, Vesting, of eenige andere verschanste plaats, van het tooneel des Oorlogs verwijderd, komen zal langs eenen anderen, dan den gewonen Weg, Poorten of Barrières, zal met gevangenis of arrest naar exigentie van zaken, gestraft worden; zullende bovendien nog de zoodanige, naar vereisch van omstandigheden, en naarmate van zijnen rang, met infamie kunnen gecasseerd, of als Schelm uit 's Konings dienst weggejaagd worden.

Art. 7. Elk Militair, die degenen, bij welke hij op Schildwacht gesteld, of op publiek gezag geïnkwartierd is, besteelt, zal met de Koorde gestraft worden, dat er de dood na volgt.

Art. 8. Op gelijke wijze, als bij het naastvoorgaande Artikel is bepaald, zal gestraft worden elk Militair, die geëmploijeerd zijnde bij eenig Detachement of Escorte, tot het overbrengen van Goederen of Penningen,

den Lande of anderen toebehoorende, zich aan eenige ontvreemding van dezelve Goederen of Gelden zal hebben schuldig gemaakt.

Art. 9. Een Militair, die geëmploijeerd zijnde tot het verrigten van eenig werk of dienst in een Magazijn of Verzamelplaats van Goederen, den Lande, of het een of ander Regiment, Battaillon of Corps van 's Konings Armée toebehoorende, zich aan ontvreemding van eenig goed, aldaar voorhanden zijnde, zal hebben schuldig gemaakt, zal in het openbaar door den Scherpregter zeer strengelijk gegeeseld, en voorts geconfineerd worden in een Tucht- of Werkhuis, om met zijner handen arbeid den kost te gewinnen, voor zoodanig aantal van jaren, als door den Regter naar de omstandigheden zal worden bepaald, en na expiratie van dien tijd uit het Rijk en deszelfs Buitenlandsche Volkplantingen en Buitenlandsche Bezittingen, voor altoos gebannen worden.

Art. 10. Elk Militair, die zijnen Kameraad in het Slaapkwartier, in de Chambrée of in de Stallingen besteelt, zal met openbare geeseling en daarboven met confinement en bannissement, of ten minsten met confinement en bannissement gestraft worden, in dier voege, als door den Regter naar de omstandigheden zal worden bepaald.

Art. 11. Elk Militair, die met eenige Militaire Directie, Administratie, Commissie of bewind van Penningen belast zijnde, (niets van welken aard en natuur dat ook moge zijn, daarvan uitgezonderd) zich aan eenig verzuim daaromtrent zal hebben schuldig gemaakt,

zal naar exigentie van omstandigheden gecorrigeerd of gestraft worden, terwijl hij bovendien de schade, die daardoor aan den Lande of eenig Corps zoude mogen toegebragt zijn, zal moeten vergoeden.

Art. 12. Bijaldien eenig Militair, gesteld zijnde in eene Militaire Directie, Administratie, Commissie of bewind van Penningen, eenige ontrouw of falsiteit daaromtrent mogt hebben begaan, zal dezelve, zoo het een Officier is, met infamie van zijne Militaire Charges gecasseerd worden, en, zoo het een Onder-Officier is, met arrest naar exigentie van zaken gestraft, en daar en boven voor Schelm weggejaagd worden, en zulks onverminderd de verpligting tot schadevergoeding.

Art. 13. Zoo eenige Militair in zaken voorschreven, ontrouw of falsiteit mogt hebben gepleegd, met oogmerk om zich te verrijken, zal de zoodanige gestraft worden aan den Lijve, met geeseling en voorts met confinement en bannissement, naar omstandigheden, en zulks wederom onverminderd de schadevergoeding, als voren.

Art. 14. Alle Militairen, welke met een briefje van ontslag uit 's Konings dienst weggezonden, of voor Schelm weggejaagd zijnde, zich wederom in denzelven mogten engageren, zullen met confinement, naar exigentie van zaken en omstandigheden te bepalen, gestraft worden.

Art. 15. Indien de misdaden, door de Militairen begaan, van dien aard zijn, dat dezelven niet volgens dit Wetboek, maar naar de Burgerlijke Wetten moeten gestraft worden, zal vooral moeten worden gezorgd, dat

de Militairen niet ligter, maar veeleer, uit hoofde van hunne meerdere verpligting, om de Wetten en de goede orde te helpen handhaven en na te komen, zwaarder, dan de Burgers gestraft worden.

ACHTSTE KAPITTEL.

Over de kracht der bewijzen.

Art. 1. In het beoordeelen van de validiteit en de kracht der bewijzen, zullen gevolgd worden de bepalingen, daaromtrent bij de Burgerlijke Wetten gemaakt, en zal bovendien in acht genomen moeten worden het hierna volgende.

Art. 2. Op getuigenissen, die betrekking hebben tot de schuld, of onschuld van eenen beklaagden of beschuldigden, zal door den Militairen Regter geen regt mogen gedaan worden dan alleenlijk, wanneer dezelve door de getuigen met solemnelen Eede of met ware woorden in plaats van Eede zijn bevestigd, tenzij den aangeboden Eed, om bijzondere redenen, naar regten zoude moeten worden gehouden voor gepresteerd.

Art. 3. Indien een Militair door eenen aan hem gesubordineerden in dienst-zaken gedesobedieerd, tegengesproken, gescholden, gedreigd, geslagen of anderzins mishandeld mogt zijn, zal dezelve daarin op zijn Eed moeten worden geloofd, en zijn getuigenis alleen in dat opzigt voor een volledig bewijs gehouden worden, ten

ware de Persoon van den Getuigen, om bijzondere redenen, naar regten reprochabel mogt zijn, of ook mogt blijken van omstandigheden, waardoor zoodanig getuigenis verzwakt, of tegengesproken wordt.

Art. 4. Onder dezelfde bepalingen, als bij het naastvoorgaande Artikel zijn gemaakt, zal insgelijks het relaas van een Geweldigen Provoost, Exploicteur of Bode, wegens hetgeen hun in officio wedervaren is, een volledig bewijs uitleveren.

Art. 5. Indien een Schildwacht op zijn post aangevallen of mishandeld zijnde, ter zijner verdediging, den aanvaller geslagen, gekwetst of zelfs gedood heeft, zal zijn beëedigd getuigenis, dat hij zulks tot zoodanig einde gedaan heeft, ter zijner ontlasting genoeg zijn, zonder dat daarvan verder bewijs zal vereischt worden; ten ware mogt blijken van redenen of omstandigheden, welke zoodanigen Persoon, of de door hem afgegevene verklaring naar regten reprochabel maken.

Art. 6. Indien den aanvaller ook een Militair geweest is, en dezelve daarover te regt gesteld wordt, zal insgelijks het getuigenis van den Schildwacht ten laste des beschuldigden, van een groot gewigt zijn, en, wanneer eenige bijkomende omstandigheden hetzelve mogten versterken, alsdan de beschuldiging worden gehouden voor bewezen; doch zullende men echter in dat opzigt met alle omzigtigheid moeten te werk gaan.

Art. 7. Ingevalle een, met verlof absent geweest zijnde Militair, is achtergebleven, en tegens hem als Deserteur wordt geprocedeerd, zal hij niet kunnen vol-

staan met voor te geven, dat hij door ziekte verhinderd, door vreemde Wervers weggenomen, of door eenig ander beletsel in de onmogelijkheid geweest is, om ter behoorlijker tijd terug te komen, maar gehouden zijn, om daarvan te doen blijken, zonder dat men echter in dat opzigt de kracht of de validiteit der bewijzen naar de strikte regels van het regt zal behoeven te beoordeelen, inzonderheid niet, zoo de achtergeblevene vrijwillig is opgekomen.

NEGENDE KAPITTEL.

Van de Militaire Regtspleging in het algemeen.

Art. 1. De Krijgstucht zal worden uitgeoefend door de Commanderende Officieren, doch de Militaire Justitie zal worden geadministreerd door de Krijgsraden en door de Hooge Militaire Vierschaar.

Art. 2. Tot de Krijgstucht of Discipline zullen worden gerekend te behooren alle de Overtredingen, in het derde Kapittel omschreven, en alle anderen, die in soort en natuur met de aldaar gemelde overeenkomen.

Art. 3. Alle Misdaden, door Militairen begaan, uitgezonderd de zoodanige, die betrekking hebben tot 's Lands Middelen te Water en te Lande, zullen staan ter Cognitie en Judicature van den Militairen Regter, volgens het hiervoren gestatueerde bij Kapittel 1, Art. 1 en 4.

Art. 4. Elk Officier en Onder-Officier zal in het algemeen het regt hebben, om dezulken, die van min-

deren rang zijn, dan die hij zelve is, het Arrest aantezeggen.

Art. 5. Elk Officier en Onder-Officier zal bovendien verpligt zijn, om van dat regt gebruik te maken, zoodra hem bekend is, of bij hem op waarschijnlijke gronden vermoed wordt, dat de mindere in rang zich aan eene notabele Fout, of aan eenige Misdaad heeft schuldig gemaakt.

Art. 6. Elk Militair, dien het Arrest door iemand van meerderen rang is aangezegd, zal gehouden zijn, direct te gehoorzamen, en zich onmiddelijk te begeven naar de Plaats, die hem door den meerderen in rang voor zijn Arrest zal zijn aangewezen; zullende hij, indien hij zulks mogt weigeren of nalaten, of ook daarna het Arrest mogt violeren, aan disobedientie schuldig gerekend, en deswegens naar omstandigheden gestraft worden.

Art. 7. Tot die gehoorzaamheid zal elk, dien hét arrest is aangezegd, verpligt zijn, zonder zelfs daarover eenige woorden te maken, al was het ook, dat hij vermeende geheel onschuldig te wezen, behoudens zijn regt, om naderhand daarover zijne klagten intebrengen.

Art. 8. Indien in het Leger te Velde of op Marsch, aan eenig Militair Arrest geordonneerd is, zal de Officier of Onder-Officier, die aan iemand van minderen rang hetzelve heeft aangezegd, daarvan direct rapport moeten doen aan den Commanderenden Officier van het Corps, waartoe de gearresteerde behoort, en zullen dan wijders daaromtrent de bepalingen, bij de volgende Ar-

tikelen gemaakt, in het geval, dat zulks in een der Garnizoenen plaats heeft, in zooverre die toepasselijk zijn, ook moeten geobserveerd worden.

Art. 9. Degene, die in een der Garnizoenen het Arrest geordonneerd heeft, zal mede daarvan direct rapport moeten doen aan den Commanderenden Officier van het Corps, waartoe de Gearresteerde behoort, en, ingevalle de aard der zake zulks vereischt, tevens overgeven eene schriftelijke klagte, behelzende de reden of redenen, waarom het Arrest geschied is, met bijvoeging der bewijzen, of aanwijzing der Getuigen, daartoe betrekkelijk.

Art. 10. De commanderende Officier van het Corps, waartoe de gearresteerde behoort, zal daarop de zaak onderzoeken, en zulks noodig oordeelende, van zijne bevinding rapport doen aan den commanderenden Officier van het Garnizoen.

Art. 11. Indien bij het voorschreven onderzoek gebleken is, dat de Gearresteerde onschuldig is, zal dezelve direct moeten ontslagen worden.

Art. 12. Indien daarentegen bij het gemelde onderzoek gebleken is, dat de Gearresteerde vermoedelijk aan de hem te laste gelegde Fout of Misdaad schuldig staat, zal door den Commanderenden Officier van het Corps daarvan dadelijk moeten kennis gegeven worden aan den Commanderenden Officier van het Garnizoen, door welken laatstgemelden zal bepaald worden, of de verdere Cognitie en Judicature aan den Krijgsraad behoort, dan of de zaak buiten den Krijgsraad zal kunnen worden afgedaan.

Art. 13. De Commanderende Officier van het Garnizoen zal echter daarin niet willekeurig mogen handelen, maar zich moeten reguleren naar de onderscheidene bepalingen, dienaangaande hiervoren in de 2de en 3de Artikelen van dit Kapittel gemaakt.

En zal in geval van twijfeling, daarop kunnen gevorderd worden het schriftelijk Advis van den Fiscaal, fungerende bij de Divisie, waaronder zoodanige Garni zoens-plaats behoort.

Art. 14. Indien de Commanderende Officier van het Garnizoen oordeelt, dat de zaak van dien aard is, dat dezelve door een Krijgsraad moet worden onderzocht en beoordeeld, zal hij den Gearresteerden provisioneel in verzekerde bewaring houden, ten einde tegens denzelven zal kunnen worden geprocedeerd, in maniere, bij de drie eerstvolgende Hoofdstukken nader bepaald.

Art. 15. Ingevalle de Commanderende Officier van het Garnizoen, daarentegen, de zaak bevindt van die natuur, dat dezelve buiten den Krijgsraad kan worden afgedaan, zal hij zelve, nadat hem van de schuld genoegzaam zal zijn gebleken, de straf kunnen en moeten bepalen, wanneer de Misdaad of Overtreding den Garnizoens-dienst betreft; maar, bijaldien de Misdaad of Overtreding den Regiments-dienst aangaat, zal hij de bepaling der straf aan den Commanderenden Officier van het Corps moeten overlaten.

Art. 16. Indien een gearresteerde zich over het Arrest, of over de hem opgelegde straf bezwaard vindt, zoo, dat hij meent ten onregte gearresteerd, of onschuldig, of te zwaar gestraft te zijn geworden, zal hij daarover zijne klagten alsdan kunnen inbrengen, invoege

als hem bij den vorenstaanden 7den Artikel is vrijgelaten, en zelfs mogen verzoeken, dat de zaak door den Krijgsraad van de Divisie, waartoe hij behoort, worde onderzocht.

Art. 17. Wanneer ten einde, als voren, het onderzoek van den Krijgsraad verzocht wordt, zal de Commanderende Officier van het Garnizoen zulks niet mogen weigeren, mits de Klager in Arrest blijve, of, zoo hij reeds mogt ontslagen zijn, zich alvorens weder in Arrest begeve.

Art. 18. De Krijgsraad zal vervolgens de zaak moeten onderzoeken, en indien dezelve des Klagers klagten wettig bevindt, zorgen, dat aan hem het gedaan ongelijk behoorlijk gebeterd worde.

Art. 19. Maar, wanneer de Krijgsraad de gedane klagte zoodanig ongegrond en ligtvaardig heeft bevonden, dat dezelve niet anders, dan aan eene verregaande irreverentie of disobedientie kan worden toegeschreven, zal de Klager deswegens worden gestraft, zoodanig als de Krijgsraad in goede Justitie zal verstaan te behooren.

Art. 20. Wanneer ook een Militair (buiten het voorschreven geval) vermeent, door iemand van gelijken of hoogeren rang met woorden of daden verongelijkt te zijn, zal hij deswegens zijne klagten aan den Commanderenden Officier van het Corps vrijelijk mogen inbrengen, des dat zulks met alle decentie geschiede.

Art. 21. De Commanderende Officier voornoemd zal in dat geval gehouden zijn, de zaak te onderzoeken, en langs geschikte middelen trachten te bewerken, dat het verschil in der minne worde bijgelegd, in het

oog houdende zijne verpligting, om boven alles zorg te dragen, dat de minderen door de meerderen niet onderdrukt of mishandeld worden.

Art. 22. Indien alle pogingen tot eene vriendelijke vereffening vruchteloos zijn bevonden, zal de Commanderende Officier van het Corps kunnen, en wanneer het door de eene, of de andere van de partijen verzocht wordt, zich moeten adresseren aan den Commanderenden Officier van het Garnizoen, ten einde te zorgen, dat de zaak worde onderzocht door den Krijgsraad, *welke daarin zal beslissen, in voege als dezelve in goede Justitie* zal verstaan te behooren.

Art. 23. Datzelfde zal ook in alle opzigten plaats hebben, wanneer iemand na het volbrengen van de eene of andere order, hem door zijnen meerderen in dienst-zaken gegeven, daarover vervolgens eenige klagten inbrengt, gelijk zulks bij het tweede Artikel van het vierde Kapittel aan ieder is vrijgelaten.

Art. 24. Indien de Klagers, in het een of ander geval, langs de voorschreven wegen geen regt kunnen bekomen, gelijk ook, wanneer zij mogten sustineren, door eenen Officier, die uithoofde van zijne qualiteit of rang niet voor den Krijgsraad der Divisie kan worden teregtgesteld, beledigd te zijn, zullen zij zich daarover kunnen adresseren aan de Hooge Militaire Vierschaar, die hun in dat geval regt zal verschaffen.

Art. 25. Alle oneerbiedige, ligtvaardige en ongegronde klagten zullen echter in alle opzigten zorgvuldig moeten vermijd, en volgens het gestatueerde bij het

5de Artikel van het 7de Kapittel van dit Wetboek naar omstandigheden rigoureuselijk gestraft worden.

Ar. 26. Wanneer de Beschuldigde ter verzekering van zijn Persoon, bij den Provoost of elders in Arrest gesteld is, zal deszelfs detentie zooveel mogelijk voor hem dragelijk moeten gemaakt, en vooral gezorgd worden, dat hij daardoor in zijne gezondheid geen het minste nadeel lijde.

Art. 27. Ten einde aan de eene zijde de Schuldige zoodra mogelijk de verdiende straf erlange, en aan den anderen kant niemand, en vooral de Onschuldige niet langer verstoken blijve van zijne vrijheid, dan volstrekt noodzakelijk is, zal de Regtspleging in het algemeen wel met eene bedaarde voorzigtigheid en zonder verhaasting, doch tevens met dien spoed, welken den aard der zake eenigzins gedoogt, worden uitgeoefend.

TIENDE KAPITTEL.

Van precedente Informatien.

Art. 1. Wanneer door den commanderenden Officier van het Garnizoen (nadat het onderzoek, bij Art. 10 van het voorgaande Kapittel vermeld, heeft plaats gehad,) zal zijn bepaald, dat over de Fout of Misdaad, aan den Beklaagden ten laste gelegd, door een Krijgsraad moet worden erkend, gelijk mede, bijaldien een Militair Persoon in flagranti door de Militaire of Burgerlijke Justitie, op het plegen van eenige Misdaad, staande ter Judicature van den Militairen Regter, is

geapprehendeerd, zal de voornoemde Kommandant ten spoedigste twee Officieren uit dat Garnizoen benoemen tot Commissarissen, om den Gearresteerden of Beklaagden te hooren, en zoodanige verdere precedente Informatien te nemen, als vereischt worden.

Art. 2. Bijaldien in eene Garnizoens–plaats door de Militaire Justitie informatien moeten genomen, of Getuigen gehoord worden, ter instantie van den Fiscaal bij den Krijgsraad van *die Divisie* fungerende, invoege bij Art. 25 van hetzelfde Kapittel vermeld, of wegens eenig Misdrijf, waarover ergens elders binnen dit Koningrijk, door den Militairen of Burgerlijken Regter des competent, moet worden erkend, zoo zullen ten dien einde ook Commissarissen *als voren,* op de daartoe gedane aanvrage, door den commanderenden Officier worden benoemd.

Art. 3. De Commissarissen zullen worden geadsisteerd door den Plaats-Majoor van het Garnizoen of door eenen anderen, daartoe geschikten Officier of Onder–Officier, ter benoeming van den commanderenden Officier van het Garnizoen, welke geadjungeerde Persoon de Artikelen examinatoir van het summier Verhoor voor den Beklaagden, en ook desnoods de Vraagpointen voor de Getuigen zal ontwerpen, mitsgaders bij alle dezelve Verhooren de functie van Secretaris zal waarnemen, en een behoorlijk Proces–Verbaal dresseren, overeenkomstig het voorschrift in deszelfs Instructie vervat, of als nog te vervatten.

Art. 4. Alle de zoodanige, die ter oorzake, dat zij

in de onderhavige zaak eenigzins betrokken zijn, of daaromtrent klagten hebben ingeleverd, of ook uithoofde, dat dezelven aan den beschuldigden hetzij in den bloede, hetzij door Huwelijk zijn vermaagschapt, volgens het gestatueerde bij Artikel 12 van het elfde Kapittel niet zouden mogen zijn Leden van een Krijgsraad over den beklaagden, zullen ook niet mogen worden benoemd als Commissarissen tot het nemen van precedente informatien, noch tot derzelver Adjunct.

Art. 5. Ook zullen diegenen, welke wegens Vermaagschapping aan elkander, of aan den Fiscaal, bij den Krijgsraad fungerende, volgens het gestatueerde bij Artikel 8 van het elfde Kapittel, niet te zamen in eenen Krijgsraad zitting zouden kunnen hebben, niet te gelijk als Commissarissen of derzelver Adjunct mogen fungeren.

Azt. 6. Wanneer een Officier moet worden te regt gesteld, zullen geene andere Officieren als Commissarissen mogen fungeren, dan die van een hoogeren, of althans van eenen gelijken rang zijn, als die door den beklaagden wordt bekleed.

Art. 7. De Commanderende Officieren der Garnizoenen zullen in het benoemen van Commissarissen tot het nemen van precedente informatien, zich, zoo verre zulks gevoegelijk zal kunnen geschieden, reguleren naar eenen tourbeurt of rooster, daartoe in de Garnizoenen te houden, opdat de eene Officier niet boven den anderen bezwaard, en te gelijk alle vermoeden van partijdigheid voorgekomen worde.

Art. 8. Nogtans zullen de Commanderende Officieren zooveel mogelijk zorgen, dat in elke zaak onder de benoemde Commissarissen een' gevonden wordt, die den rang heeft van ten minsten Kapitein in 's Konings Armée.

Art. 9. Bijaldien een aan de tourbeurt staande Officier, uithoofde van zoodanige, of soortgelijke redenen, als in de vorenstaande 4, 5, 6 en 8 Artikelen zijn gemeld, verhinderd wordt, als Commissaris te fungeren, of zich buiten het Garnizoen mogt bevinden, zal de volgende in deszelfs plaats gecommandeerd worden; gelijk ook, indien zulks mogt gebeuren omtrent den Adjunct, alsdan door den Commanderenden Officier een ander tot die functie zal worden aangesteld.

Art. 10. De Commanderende Officier van het Garnizoen zal de klagten, met de stukken daartoe behoorende, zoodra mogelijk stellen in handen van den benoemden Adjunct, ten einde deswegens het noodige te verrigten.

Art. 11. De Adjunct zal dadelijk de vereischte Artikelen examinatoir voor het summier verhoor van den Beklaagden in gereedheid moeten brengen, en dezelve vóór den aanvang van het Verhoor aan Commissarissen exhiberen, ten einde hen in de gelegenheid te stellen, om, zoo zij daarop eenige aanmerkingen mogten hebben, die te doen redresseren.

Art. 12. Binnen vier en twintig uren, nadat de klagten en de daartoe behoorende stukken in handen van den Adjunct zullen zijn gesteld, zal de beklaagde

summierlijk moeten worden gehoord op Artikelen omtrent alle faiten, in de klagten vermeld.

Art. 13. Insgelijks zullen door Commissarissen worden gehoord alle degenen, waaromtrent mogt blijken, dat dezelven wegens de onderhavige zaak hetzij tot belasting, hetzij tot ontlasting van den Beklaagden getuigenis kunnen geven, zooverre dezulke in de Garnizoensplaats of binnen den afstand van één uur van zoodanige plaats gevonden worden.

Art. 14. De Getuigen zullen hunne Verklaringen met Eede, of bijaldien zij in het afleggen van denzelven, uithoofde der gevoelens van het Godsdienstig Genootschap, waartoe zij behooren, zwarigheid mogten maken, met ware woorden in plaats van Eede moeten staven, tenzij aan Commissarissen bijzondere redenen mogten voorkomen, om welke de Deposanten niet tot de prestatie van den Eed zouden behooren toegelaten te worden.

Art. 15. Wijders zullen Commissarissen en derzel- Adjunct respectivelijk met opzigt tot het examineren der Beklaagden, alsmede nopens het requireren en hooren der Getuigen, en wijders ook omtrent het teekenen, of doen teekenen der Verhooren alles moeten observeren, hetgeen *bij de twee naastvolgende Kapittels, handelende van de Krijgsraden en de manier van Procederen bij dezelven*, zoo ten aanzien van den Regter, en den Fiscaal of Adjunct-Fiscaal, als wegens de Beschuldigden en Getuigen, elk in zijne betrekking, is bepaald, zooverre zulks op het summier

verhoor van den Beklaagden en het nemen van precedente informatiën eenigzins toepasselijk is.

Art. 16. Het zal ook aan den Beklaagden vrijstaan, om, indien hij mogt vermeenen, wettige redenen te hebben, ten einde de benoemde Commissarissen of derzelver Adjunct te recuseren als onbevoegd, om in de onderhavige zaak in de voorschreven respective qualiteiten te fungeren, zulks met behoorlijke decentie voor te dragen.

Art. 17. In dat geval zal daarvan dadelijk rapport worden gedaan aan den Commanderenden Officier van het Garnizoen, welke, indien hij de aangevoerde redenen gegrond mogt oordeelen, een ander tot Commissaris of Adjunct, in plaats van den gerecuseerden zal commanderen, maar, in het contrarie geval, de benoemden zal ordonneren, om met de zaak voorttegaan.

Art. 18. Wanneer de Beklaagde de misdaad of misdaden, hem te laste gelegd, bij het summier Verhoor geheel, of ten deele mogt hebben bekend, zal hij den volgenden dag op zijne Confessie worden gerecolleerd, en in gevalle hij daarbij persisteert, zal dat persistit onder het summier Verhoor gesteld worden.

Art. 19. Indien de Beschuldigde bij het voorschreven recollement zijne Confessie geheel, of ten deele mogt herroepen, zal daarvan mede onder het summier Verhoor behoorlijke aanteekening worden gehouden.

Art. 20. Ingevalle de Beklaagde bij het summier Verhoor niet heeft kunnen worden gebragt tot Confessie, zal hij door de Garnizoens-Commissarissen niet

verder worden gehoord, ten ware zulks om dringende redenen, tot ontdekking der waarheid, of ten dienste van de Justitie, door Commissarissen noodzakelijk mogt worden geoordeeld; zullende in zoodanige bijzondere gevallen, nog een tweede Verhoor mogen plaats hebben, maar verder, of meerder niet.

Art. 21. De Commissarissen met den Adjunct zullen alle dagen ten minsten *vier* uren moeten vaceren tot het hooren van den beklaagden, mitsgaders tot het nemen der verdere precedente informatiën, en zulks zoolange, tot dat derzelver werkzaamheden zullen zijn afgeloopen.

Art. 22. De Officieren, welke als Commissarissen in maniere voorschreven zijn benoemd, zullen niet met Verlof uit het Garnizoen mogen vertrekken, vóór en aleer de informatiën ten eenemale zullen afgeloopen zijn, ten ware zulks om allerdringendste redenen, staande ter beoordeeling van den Kommandant van het Garnizoen, mogt worden gepermitteerd; wanneer dezelven, gelijk mede ingeval van ziekte, of ander wettig belet, dadelijk door een ander zullen worden vervangen.

Art. 23. Zoodra de precedente informatien zullen zijn afgeloopen, zal het Proces-Verbaal bij den Adjunct, invoege voorschreven ontworpen, door Commissarissen worden geexamineerd, mitsgaders desnoods geredresseerd of goedgekeurd zijnde, door beiden dezelven, alsmede door den Adjunct geteekend, benevens alle de Stukken, daartoe behoorende, behoorlijk ver-

zegeld gezonden worden aan den commanderenden Officier van het Garnizoen.

Art. 24. De commanderende Officier van het Garnizoen voornoemd zal het, bij hem ontvangen Proces-Verbaal, met alle de stukken, daartoe betrekkelijk, zoodra mogelijk bij eene beslotene Missive doen toekomen aan den Generaal, commanderende de Militaire Divisie, waaronder de Garnizoens-plaats ressorteert.

Art. 25. Wanneer de beklaagde gearresteerd, en invoege voorschreven summier verhoord is in eene andere Garnizoens-plaats, als daar het Hoofdkwartier van den commanderenden Generaal der Divisie gevestigd is, zal de commanderende Officier van het Garnizoen ook dadelijk, na den afloop van hetzelve Verhoor, den beklaagde onder behoorlijke precautie doen transporteren naar het Hoofdkwartier, ten einde aldaar bij den Geweldigen Provoost in bewaring gebragt te worden.

Art. 26. Indien de beklaagde, vóór en aleer het summier Verhoor heeft plaats gehad, niet mogt gearresteerd zijn, en bij hetzelve examen ook geene redenen zijn voorgekomen, om hem, hangende het verder onderzoek, in verzekerde bewaring te doen stellen, zal mede in het voorschreven geval, dat dezelve zich bevindt in eene andere Garnizoens-plaats, als daar het Hoofdkwartier gevestigd is, de Commanderende Officier van het Garnizoen, nadat de precedente informatiën zullen zijn voltrokken, denzelven ordonnéren, om zich dadelijk te begeven naar het voorschreven Hoofdkwartier, en, bij zijn arrivement aldaar, daarvan behoorlijk ken-

nis te geven, zoo aan den Commanderenden Generaal der Divisie, als aan den Fiscaal, bij die Divisie fungerende.

Art. 27. Al zulke Officieren, welke uithoofde van hunnen hoogeren rang, niet behoeven te regt te staan voor den Krijgsraad der Divisie, zullen ook niet kunnen worden onderworpen aan eenig summier onderzoek van Commissarissen in de Garnizoens-plaatsen.

ELFDE KAPITTEL.

Van de gesteldheid der Krijgsraden bij de Militaire Divisien.

Art. 1. De Krijgsraden zullen voor des Konings Troepen, tot de respective Militaire Divisien behoorende, gehouden worden voor elke Divisie ter plaatse, daar het Hoofdkwartier van den Generaal, de Divisie commanderende, gevestigd is.

Art. 2. De Krijgsraden zullen bestaan uit *zeven* Leden. De President daaronder berekend.

Art. 3. De Commanderende Generaal bij elke Militaire Divisie zal vóór het einde van ieder jaar, onder approbatie van den Heer Minister van Oorlog, benoemen *zeven* Officieren, om voor het eerstvolgende jaar den Krijgsraad bij de Divisie uittemaken, en zullen die alzoo benoemde Leden gedurende dat geheele jaar in functie blijven.

Art. 4. De President van den Krijgsraad zal altijd

een Hoofd-Officier moeten zijn, en ook gedurende het geheele jaar in die qualiteit fungeren.

Art. 5. Geene van de verdere Leden zal een minderen rang mogen hebben, dan dien van Eersten Luitenant in 's Konings Armée.

Art. 6. De rang of orde, in welke de Leden van den Krijgsraad ter Vergadering zitting zullen hebben, wordt mede door den Commanderenden Generaal der Divisie bij het doen der aanstelling bepaald; doch zal dezelve zooveel mogelijk moeten gebaseerd zijn op derzelver effectiven Militairen rang of *ancienniteit* in dienst.

Art. 7. De President en Leden van den Krijgsraad zullen kunnen benoemd worden niet alleen uit de Officieren, Garnizoen houdende ter plaatse, daar het Hoofdkwartier van den Generaal gevestigd is, maar ook uit alle de overige Officieren der Troepen, tot zoodanige Divisie behoorende, en uit alle de Wapen-Corpsen door elkander genomen, mits bereikt hebbende den ouderdom van 25 jaren.

Art. 8. In den Krijgsraad kunnen echter niet gelijk zitting hebben dezulke, die aan elkander of aan den Fiscaal bestaan in de *opklimmende*, of *nederdalende* Linie, noch in de zijd-linie als *Broeders* of als *Oom* en *Neef* door Bloedverwantschap, of door Huwelijk.

Art. 9. De President en Leden van de Krijgsraden bij de respective Divisien zullen, alvorens hunne functien te aanvaarden, in handen van den commanderenden Generaal der Divisie, waartoe zij behooren, zich met plegtigen Eede moeten verbinden, om te zullen doen

goed, kort en onvertogen Regt, overeenkomstig de Wet, zonder daarvan aftewijken uit gunst, of ongunst, om lief of om leed, of om welke oorzaak het zoude mogen zijn, alsmede, dat zij gedurende hunne functien niet zullen ontvangen of genieten, noch gedoogen, dat door hunne Vrouwen, Kinderen of Huisbedienden worden ontvangen eenige giften of gaven (geringe geschenken van eetbare waren uitgezonderd) van Personen, welke zij weten, in eenige zaken of Procedures bij den Krijgsraad betrokken te zijn, of waarschijnlijk te zullen betrokken worden, ook niet na den uiteinde van de zaak.

Art. 10. De President en Leden van de Krijgsraden bij de respective Divisien, zullen, zoolang zij daarin sessie hebben, van de *Regiments-*, mitsgaders de *Garnizoens*–diensten gedispenseerd zijn, en de Chefs van de Corpsen of Regimenten, waartoe zij behooren, zorge moeten dragen, dat die diensten intusschen door anderen, voor zooveel zulks noodig zal zijn, voor hun worden waargenomen.

Art. 11. De Krijgsraden bij de respective Divisien zullen ter eerster instantie erkennen en regt spreken over alle misdaden, staande ter Judicature van den Militairen Regter, welke zouden mogen worden begaan door Officieren, niet hebbende den rang van Luitenant-Kolonel in 's Konings dienst; alsmede door alle Onder-Officieren en Gemeenen, tot 's Konings Troepen behoorende, mitsgaders ook door alle andere Personen, aan den Militairen dienst verbonden, zooverre die volgens het gestatueerde bij Artikel 1 *en* 2 *van het* 1ste *Kapittel van dit Wetboek* aan de Militaire Justitie onderwor–

pen, en naar de bepaling, vervat in *Art.* 32 *van het* 12[de] *Kapittel*, niet ter eerster instantie aan de Hooge Militaire Vierschaar gesubjecteerd zijn.

Art. 12. De Leden van den Krijgsraad, die in de betrekking van Bloedverwantschap of Zwagerschap, hiervoren onder *Art.* 8 gemeld, aan een beklaagden zouden mogen bestaan, gelijk mede de zoodanige, die in de zaak des beschuldigden eenigzins betrokken zijn, of schriftelijke klagten tegens denzelven hebben ingeleverd, zullen daarin niet mogen fungeren, maar zich van alle deliberatiën deswegens moeten onthouden.

Art. 13. Indien ook één beschuldigde mogt vermeenen, dat een der Leden van den Krijgsraad uithoofde van haat, vijandschap, of om eenige andere reden, geen bevoegde Regter in zijne zaak zoude kunnen zijn, zal hij die redenen van bezwaar met behoorlijk respect aan den Krijgsraad mogen voordragen, en verzoek doen tot *recusatie.*

Art. 14. In dat geval zal de gerecuseerde zich uit den Krijgsraad moeten absenteren, zoolang daarover gedelibereerd wordt, en de wettigheid der redenen van recusatie door de overige Leden beoordeeld worden.

Art. 15. Indien de redenen tot de recusatie onvoldoende mogten bevonden worden, zal de gerecuseerde wederom plaats nemen.

Art. 16. Maar, wanneer de redenen van recusatie gefundeerd worden bevonden, gelijk mede in alle die gevallen, waarin de President of een der Leden van den Krijgsraad door ziekte, afwezendheid of andere wet-

tige oorzaak, mogten worden belet, om in eene *aanhangige zaak* in de gemelde qualiteit te fungeren, zal de President van den Krijgsraad of het in rang volgende Lid, als den President vervangende, daarvan kennis geven aan den Commanderenden Generaal der Divisie, en inmiddels met de finale afdoening dier zaak worden gesupersedeerd.

Art. 17. De Commanderende Generaal der Divisie zal zoo spoedig mogelijk eenen anderen, daartoe geschikten Officier benoemen, om de plaats van dengenen, die wettiglijk verhinderd wordt in eene aanhangige zaak te fungeren, te vervullen, en den benoemden in zijne handen doen afleggen den Eed, hiervoren bij *Art.* 9 bepaald, mitsgaders daarvan kennis geven aan den Krijgsraad, met last, om den gesurrogeerden te doen plaats nemen conform zijnen rang, en benevens denzelven tot afdoening dier zaak te procederen.

Art. 18. Wanneer de President of een der Leden van den Krijgsraad mogt komen te overlijden, of door bijzondere redenen of omstandigheden verhinderd worden, om in de gemelde qualiteit langer te fungeren, alvorens het Jaar, voor hetwelk hij benoemd is, zal geëindigd wezen, zoo zal door den Krijgsraad daarvan kennis gegeven worden aan den Commanderenden Generaal der Divisie, die vervolgens tot suppletie der vacature voor den nog overigen tijd van het loopende jaar, op diezelfde wijze zal procederen, als hiervoren onder Art 3, 4, 5, 6, 7, 8 en 9, met opzigt tot de eerste aanstelling is bepaald.

Art. 19. De Krijgsraden bij de respective Divisien

worden in hunne werkzaamheden geadsisteerd door eenen Fiscaal en Adjunct–Fiscaal, voor elke Divisie.

Art. 20. De Fiscaal, als het regt des Konings bij de Divisie waarnemende, zal inzonderheid belast zijn met het geheele beleid en de Instructie der Procedures, op zoodanigen voet en wijze, als bij het eerstvolgende Kapittel is bepaald.

Art. 21. Ook zal de Fiscaal alle de Krijgsraads–Vergaderingen moeten bijwonen, en de Leden van den Krijgsraad, daar het eenigzins noodig is, voorlichten, ten einde de zaak in de vereischte form behandeld, en de Justitie overeenkomstig de Wetten geadministreerd worde, zich voorts gedragende volgens de Instructie, waarop hij tot die functie zal worden aangesteld.

Art. 22. De Adjunct–Fiscaal zal moeten ontwerpen alle Processen–Verbaal, mitsgaders de Notulen van het verhandelde in des Krijgsraads–Vergaderingen en Besognes, en voorts belast zijn met de teekening en expeditie van alle Judiciele Acten, Dispositien en Vonnissen *ter Ordonnantie van den Krijgsraad*, alsmede met het houden der Registers zoo van uitgaande Missives en Rapporten, als van de Vonnissen, door den Krijgsraad gewezen, respectivelijk op zoodanigen voet en wijze, als door den Krijgsraad zal geordonneerd, en, desnoods, nader bij eene, voor hem te formeren Instructie bepaald worden.

Art. 23. Ook zal de Adjunct–Fiscaal den Fiscaal, wanneer dezelve door ziekte, of wettig belet verhinderd mogt worden, zijne functie waar te nemen, daarin

vervangen, en denzelven almede (des verzocht zijnde) moeten assisteren in het houden van de noodige correspondentie ten dienste der Militaire Justitie, inzonderheid met opzigt tot het nemen van precedente informatiën in de respective Garnizoens-Plaatsen, onder de Divisie behoorende, en daar zulks verder zoude mogen worden vereischt.

Art. 24. De Commanderende Generaal van eene Divisie een Proces-Verbaal, met de daartoe behoorende stukken, van een Commanderend Officier van een der Garnizoenen onder zijn Ressort ontvangen hebbende, zal al hetzelve ten spoedigsten stellen in handen van den Fiscaal, met last, om in de onderhavige zaak te procederen *overeenkomstig de Wet.*

Art. 25. Indien echter de Fiscaal van elders klagten ten laste van een Militair Persoon, onder zijn Ressort behoorende, mogt hebben bekomen, zal hij ook zonder daartoe specialijk *gelast* of *geautoriseerd* te zijn, bevoegd wezen, om ter plaatse, daar zulks vereischt wordt, precedente informatiën te doen nemen, en aan den Commanderenden Officier van het Garnizoen, daar de beklaagde of verdachte Persoon zich onthoudt, de noodige aanschrijving mogen doen, ten einde den zoodanigen summier te hooren, en, indien zulks, uithoofde van den aard der zake, ten gevolge van zoodanig verzoek noodig mogt bevonden worden, in verzekerde bewaring stellen.

Art. 26. De Fiscaal zal insgelijks, wanneer hij vermeent, dat daartoe redenen voorhanden zijn, bij een schriftelijk verzoek, met overlegging der informatiën, door

hem bekomen, zich vervoegen aan den Commanderenden Generaal der Divisie, ten einde den Commanderenden Officier van het Garnizoen, alwaar de Beklaagde of Suspecte Persoon gevonden wordt, te gelasten, om denzelven (indien zulks nog niet geschied mogt zijn) te doen arresteren, en vervolgens onder behoorlijke precautiën te doen overbrengen naar het Provoosthuis bij het Hoofdkwartier der Divisie, om aldaar gecustodieerd, en voor den Krijgsraad teregt gesteld te worden; op welk verzoek alsdan door den Commanderenden Generaal, naar bevind van zaken, zal worden gedisponeerd.

Art. 27. De respective Krijgsraden zullen ten hunnen dienste hebben den geweldigen Provoost, om de Gevangenen op requisitie binnen te leiden, en weder weg te brengen, mitsgaders om als Deurwaarder de citatiën, insinuatiën en andere geregtelijke exploicten te verrigten, ingevolge de Instructiën, voor denzelven Provoost gearresteerd, of alnog te arresteren.

TWAALFDE KAPITTEL.

Van de manier van Procederen bij de Krijgsraden en de Militaire Divisien, mitsgaders van de raadplegingen der Krijgsraads-Vergaderingen; item van de Vonnissen, door de Krijgsraden te wijzen, en derzelver executie, enz.

Art. 1. De Fiscaal van den commanderenden Generaal der Divisie, waartoe hij behoort, ontvangen heb-

bende het Proces-Verbaal met de stukken, betreffende de ingebragte klagten of beschuldigingen ten laste van een Militair Persoon, welke voor den Krijgsraad bij die Divisie moet worden teregtgesteld, zullen de Procedures dadelijk een aanvang nemen.

Art. 2. Tot dat einde zal de Fiscaal daarvan ten spoedigsten moeten kennis geven aan den President van den Krijgsraad, ten einde de zaak in deliberatie te brengen.

Art. 3. Zoodra eenigzins mogelijk is, en uiterlijk binnen vier en twintig uren daarna, zal de zaak bij de Krijgsraads-Vergadering in overweging gebragt worden.

Art. 4. Wanneer de Beklaagde een Onder-Officier of Gemeene is, zal hij gedurende het onderzoek der zake bij den geweldigen Provoost in bewaring moeten blijven; maar, bijaldien de Beschuldigde den rang van Officier heeft, zal, op Voordragt van den Fiscaal, door den Krijgsraad, zoodra de klagte ter kennis van die Vergadering zal zijn gebragt, worden bepaald, of de aard en omstandigheden der zake AL of NIET vorderen, dat zoodanige Beklaagde gedurende het Proces wordt gecustodieerd, en, in het eerstgemelde geval, of het noodzakelijk zij, dat hij in het Provoosthuis gedetineerd worde of blijve, dan of een *Huis*, *Kamer*, of plaatselijk arrest kan volstaan.

Art. 5. De dispositie van den Krijgsraad in het vorenstaande Artikel vermeld, zal ter kennis van den Beklaagden gebragt, en dadelijk ter executie gelegd worden door den Provoost geweldige, welke ook verpligt

zal wezen, om van zijne verrigting en wedervaren een schriftelijk relaas te formeren, mitsgaders aan den Fiscaal ter hand te stellen.

Art. 6. Indien een Beklaagde ten tijde, wanneer de zaak ter kennis van den Krijgsraad wordt gebragt, zich in vrijheid bevindt, of wel gearresteerd, maar *niet* bij den geweldigen Provoost gedetineerd is, en de Krijgsraad, na lecture en overweging der klagten, mitsgaders van de precedente informatien, niet noodzakelijk oordeelt, hem gedurende het onderzoek der zake in hechtenis te stellen, zoo zal alsdan (ofschoon ook aan den Beklaagden een Huis, Kamer, of plaatselijk arrest zoude mogen opgelegd zijn) eene schriftelijke autorisatie door den Krijgsraad op den Provoost geweldige verleend, en uitgevaardigd worden, om zoodanigen Beschuldigden tegens zekeren dag en uur, welke zoo kort, als mogelijk is, zullen bepaald worden, te requireren voor Officieren-Commissarissen in het Provoosthuis, ten einde ter zake van de, tegen hem ingekomene klagten te antwoorden op zoodanige Artikelen, als door, of van wege den Fiscaal aan hem zullen worden voorgehouden.

En zal de Provoost-geweldige kopij van de voorschreven Citatie of requisitie, met praefixie van den tijd der Comparitie, aan den Beklaagden ter hand stellen, mitsgaders van zijn exploiçt een relaas formeren, en aan den Fiscaal doen geworden.

Art. 7. Wanneer een Beklaagde zich in vrijheid bevindt, of alleenlijk in zijn Huis of Kamer, of plaatselijk gearresteerd is, doch gedurende den loop van het Proces redenen of omstandigheden voorkomen, welke eenig

arrest of wel eene detentie bij den Geweldigen Provoost noodzakelijk maken, zal de Fiscaal daartoe de noodige voordragt doen aan den Krijgsraad, die alsdan daaromtrent naar bevind van zaken zal disponeren.

Art. 8. Indien de Fiscaal vermeent, dat 'er redenen of omstandigheden zijn voorgekomen, om een Gearresteerden of Gedetineerden nog vóór het uiteinde der Procedures, uit het arrest of de detentie, door den Krijgsraad bepaald, te ontslaan, zal hij zulks aan die Vergadering insgelijks moeten voordragen, ten einde naar behooren daarop worde gedisponeerd.

Art. 9. Ingevalle een Beklaagde vóór het uiteinde van het Proces door den Krijgsraad, op voordragt van den Fiscaal, of wel anders *ex officio*, na verhoor van den Fiscaal voornoemd, uit zijn arrest of detentie mogt worden ontslagen, gelijk mede, wanneer aan een Beklaagden, die zich buiten arrest of detentie bevindt, na den afloop van een Verhoor, wordt vergund, om zich wederom te absenteren, en op vrije voeten te blijven, zal de zoodanige bij handtasting, te doen aan den oudsten Commissaris, tot de verhooren vacerende, ofte aan den President van den Krijgsraad moeten beloven, dat hij zich ten allen tijde (des vereischt wordende) wederom in persoon zal sisteren, op pœne van, daarvan in gebreke blijvende, te worden gehouden, als de misdaad, hem ten laste gelegd, bekend hebbende, of van dezelve overtuigd zijnde: en zal daarvan bij het Verhoor ofte in de Notulen van den Krijgsraad behoorlijke aanteekening worden gehouden.

Art. 10. Zoo dikwijls als een Beklaagde, welke niet

in het Provoosthuis is gearresteerd, voor den Krijgsraad of deszelfs Commissarissen zal moeten verschijnen, zal hij daartoe gerequireerd worden door den Provoost-Geweldige, welke van zijne verrigting een schriftelijk relaas aan den Fiscaal zal ter hand stellen.

Art. 11. Een Gedetineerde bij den Geweldigen-Provoost zal altijd binnen tweemaal viër en twintig uren, nadat de zaak bij den Krijgsraad in overweging zal zijn gebragt, moeten verhoord worden, of, zoo hij uit eene andere Garnizoens-plaats, dan daar het Hoofdkwartier gevestigd is, derwaarts is getransporteerd, en de Krijgsraad heeft geoordeeld, dat hij in detentie behoort te blijven, zal het verhoor moeten plaats hebben binnen vier en twintig uren na zijn arrivement, ten ware uit de geexhibeerde Stukken mogt blijken, dat er eené volledige Confessie van den Beklaagden wegens de misdaad of misdaden, hem ten laste gelegd, voorhanden is, in welk geval zal worden geprocedeerd in voege, bij Artikel 28 bepaald.

Art. 12. Ten einde aan het gestatueerde bij het naastvoorgaande Artikel zal kunnen worden voldaan, zullen ook, met uitzondering van het geval, bij Artikel 28 vermeld, zoodra de zaak van een Beklaagden ter kennis van den Krijgsraad zal zijn gebragt, door den President twee Leden der Vergadering benoemd worden, om als Commissarissen te vaceren tot het hooren zoo van den Beschuldigden, als van de Getuigen, die in de zaak zouden mogen geconcerneerd zijn.

Art. 13. De President zal zooveel mogelijk moeten

zorgen, dat de Leden bij tourbeurten tot het doen der verhooren gecommitteerd worden, ten einde de een niet boven den anderen worde bezwaard; doch zal de President zelve daarvan zijn geexcuseerd.

Art. 14. Bij het eerste verhoor voor Officieren–Commissarissen van den Krijgsraad, zullen aan den Beklaagden nogmaals worden voorgelezen het summier Verhoor of de Verhooren, aan hem ten overstaan van de Garnizoens–Commissarissen gehouden, alsmede de stukken, aan hem alstoen geëxhibeerd, en voorts worden afgevraagd, of hij bij zijne, destijds gegeven antwoorden persisteert, dan of hij daarin eenige verandering wil hebben gemaakt.

Art. 15. Het persistit van den Beklaagden bij zijne antwoorden, op het voorschreven Verhoor of Verhooren gegeven, gelijk mede de veranderingen, die hij daarin zoude mogen begeeren gemaakt te hebben, zullen door den *Adjunct–Fiscaal* onder dezelve Verhooren genoteerd, en vervolgens, zoo door den Beklaagden, als door de beide Officieren–Commissarissen, en door den *Adjunct–Fiscaal*, respectivelijk geteekend worden.

Art. 16. Indien een Beklaagde zich in hechtenis bevindt wegens beschuldiging van desertie, of van soortgelijke Misdaad, waarvan het onderzoek uit deszelfs aard en natuur niet opereus of omslagtig is, en het echter noodig mogt zijn, dat 'er twee of meerdere Verhooren bij den Krijgsraad plaats hebben, zoo zal tusschen de onderscheidene Verhooren geen langer tijd, dan van tweemaal vierentwintig uren mogen verloopen.

Art. 17. Wanneer de zaken van meerder omslag zijn, gelijk mede, ingevalle de Beklaagde niet is gedetineerd, zal geene langere intermissie, dan van acht dagen tusschen de respective Verhooren mogen plaats hebben.

Art. 18. Indien het echter noodig mogt zijn, nadere informatiën in te winnen, of Getuigen van elders te requireren, om dezelven te hooren, of met den Beklaagden te confronteren, en de Fiscaal daardoor, of door eenig ander wettig belet mogt verhinderd worden, respectivelijk binnen den tijd, bij de twee naastvoorgaande Artikelen bepaald, de Verhooren voorttezetten, zal hij zulks aan den Krijgsraad moeten voordragen, welke, na daarop ingenomen te hebben de consideratiën van Officieren-Commissarissen, in die zaak benoemd, zoodanig uitstel zal verleenen, als, naar exigentie van omstandigheden, volstrekt noodzakelijk zal worden bevonden, en verder of langer niet.

Zullende de President en Leden van den Krijgsraad voor alle onnoodige dilaijen, door hun geaccordeerd, personeel verantwoordelijk zijn.

Art. 19. De Fiscaal zal een Beklaagden niet anders mogen hooren, dan op Artikelen of Vraagpointen, welke hij, zoo het eenigzins mogelijk is, aan Officieren-Commissarissen vooraf zal moeten exhiberen, ten einde hun in de gelegenheid te stellen, om, zoo zij daarop eenige aanmerkingen mogten hebben, die Artikelen te doen redresseren.

Art. 20. De Artikelen examinatoir zullen met alle

mogelijke omzigtigheid en klaarheid moeten gesteld worden, in dier voegen, dat een Artikel niet meer dan één fait, of ééne zaak of omstandigheid zal bevatten.

Art. 21. Ook zullen die Artikelen geene Strikvragen behelzen, en even weinig zoodanig mogen ingerigt worden, dat men den Beschuldigden in den mond geeft, wat hij moet antwoorden.

Art. 22. De Officieren–Commissarissen, mitsgaders de Fiscaal, zullen in de Verhooren met alle opregtheid en naauwkeurigheid te werk gaan, en zullen dienvolgende de antwoorden van den Beschuldigden, zoo veel mogelijk in dezelfde bewoordingen, als door hem gebezigd zijn, door den Adjunct–Fiscaal, in dezen als Secretaris fungerende, in geschrifte doen stellen, en zulks bij omschrijving, zonder dat de Adjunct zal kunnen volstaan met te stellen *ja* of *neen*, tenzij de Beschuldigde zelve zich alzoo mogt hebben geuit, en zal ook hetgeen de Beschuldigde ter zijner verschooning of verontschuldiging bijbrengt, moeten opgeteekend worden, al is het, dat de Officieren–Commissarissen of de Fiscaal respectivelijk mogten oordeelen, dat zulks van geen gewigt was, en ofschoon men mogt weten, dat de gezegden van den Beschuldigden met de waarheid strijdig zijn.

Art. 23. De Officieren–Commissarissen en de Fiscaal zullen wijders zich zorgvuldig wachten van alle pogingen, om den Beschuldigden door beloften of bedreigingen tot Confessie te brengen.

Art. 24. Indien de Beschuldigde ter zijner verschooning of verontschuldiging tegens hetgeen hem wordt

te laste gelegd, eenige faiten allegeert, zal de Fiscaal hem afvragen, door welke Stukken of Getuigen, boven en behalve degenen, die hij reeds bij zijn summier Verhoor zoude mogen geëxhibeerd of opgegeven hebben, die faiten zouden kunnen worden bewezen, en hetgeen hij daaromtrent te kennen geeft, insgelijks moeten doen aanteekenen.

Art. 25. Het Verhoor alzoo in geschrifte gesteld zijnde, zal de Adjunct–Fiscaal hetzelve langzaam en duidelijk aan den Beschuldigden moeten voorlezen, en, ingevalle dezelve bij zijne gezegden persisteert, zal de Adjunct–Fiscaal bij het slot ook daarvan melding maken.

Art. 26. Wanneer de Beschuldigde bij de voorlezing iets herroept of verandert, zal de Adjunct–Fiscaal zulks achter, of onder het, daartoe betrekkelijk antwoord aanteekenen, en daar voor stellen: *zegt nader bij voorlezing,* zonder in het geschrevene, door roijering of bijvoeging, iets te veranderen.

Art. 27. De Verhooren zullen altijd, zoo door den Beschuldigden, als door de beide Officieren–Commissarissen van den Krijgsraad, tot de informatie vacerende, en wijders nog door den Adjunct–Fiscaal geteekend worden.

Art. 28. Indien de Beklaagden de faiten, aan hem te laste gelegd, mitsgaders het misdadige van dezelve aan de Garnizoens–Commissarissen volledig mogt hebben bekend, en tevens van het *Corpus delicti* blijkt, zal de Fiscaal op die Confessie regt kunnen verzoeken tegen den Beklaagden, en alzoo worden geprocedeerd in voege, bij Artikel 55 bepaald.

Art. 29. Indien geene zoodanige behoorlijke en volledige Confessie, als bij het vorenstaande Artikel vermeld, door den Beklaagden aan de Garnizoens-Commissarissen mogt zijn gedaan, zullen ook in dien gevalle Commissarissen uit den Krijgsraad worden benoemd, in voege, als bij Artikel 12 is gestatueerd, door welke de Beklaagde nader zal worden gehoord.

Art. 30. Indien de Beschuldigde wel mogt zijn gebragt tot Confessie van de, hem te laste gelegde misdaad, maar niet genoeg blijkt van het *Corpus delicti*, zal de Fiscaal zich bevlijtigen, om ten spoedigsten daarvan te doen consteren. — En zal vervolgens bij den Krijgsraad gevonnisd worden, naar bevind van zaken en omstandigheden.

Art. 31. Indien des Beschuldigden Confessie van de, hem te laste gelegde faiten mogt zijn gepaard geweest met de allegatie van zulke omstandigheden, die, zoo dezelve waarachtig waren, het misdadige van het geconfesseerde zouden wegnemen of verminderen, zal de Fiscaal, zooverre zulks door de Garnizoens-Commissarissen of derzelver Adjunct niet is geschied, daarop moeten inquireren.

Art. 32. Wanneer een Beschuldigde hetgeen hem wordt te laste gelegd, geheel of ten deele blijft ontkennen, zal de Fiscaal mede, zooverre door de Garnizoens-Commissarissen of derzelver Adjunct geene genoegzame informatien mogten zijn ingewonnen, met den meest mogelijken spoed al zulke nadere bewijzen inwinnen, als zouden mogen vereischt worden, om de waarheid aan den dag te brengen.

Art. 33. De Fiscaal zal degenen, van wier getuigenis hij in de zaak voorhanden, eenig gebruik zoude willen maken, zooverre die door de Garnizoens-Commissarissen niet gehoord zijn, moeten hooren of doen hooren ten overstaan van Officieren–Commissarissen uit den Krijgsraad, in maniere voorschreven ter informatie benoemd, en de getuigenissen altijd in geschrift doen stellen.

Art. 34. Indien echter die Getuigen zijn Burgerlijke Personen, welke niet mogten verkiezen, of verhinderd worden, om voor Officieren–Commissarissen uit den Krijgsraad te verschijnen, zal de Fiscaal aan de Krijgsraads–Vergadering moeten exhiberen de vereischte interrogatoriën of vraag-pointen, met verzoek, om dezelven bij letteren requisitoir te verzenden aan de Burgerlijke Regtbanken, waaronder zulke Personen ressorteren, in dier voege en tot zoodanige einden, als bij het 12 Art. van het 1° Kapittel van dit Wetboek is gestatueerd.

Art. 35. Op diezelfde wijze zal door den Fiscaal worden gehandeld, indien die Getuigen wel Militairen zijn, maar zich onthouden op de eene, of andere plaats binnen 's Lands, daar geen Garnizoen gevonden wordt, ten ware derzelver persoonlijke comparitie voor Officieren–Commissarissen uit den Krijgsraad, ter informatie benoemd, nuttig of noodzakelijk geoordeeld wierd, in welk geval de, daartoe vereischte requisitie zal geschieden aan de Commanderende Officieren der Corpsen, waartoe zulke Militairen behooren.

Art. 36. Wanneer eenige Militaire Personen, wier getuigenissen vereischt worden, zich bevinden in eenige andere Garnizoens–plaatsen, dan daar de Krijgsraad

gehouden wordt, zal de Fiscaal de vraagpointen exhiberen aan de Krijgsraads-Vergadering, om die bij Missive te verzenden aan den Commanderenden Officier van het Garnizoen, ten einde dezelve daarop te hooren, of om bij den voornoemden Kommandant aanvrage (te doen ?), ten dien einde de bedoelde Personen te gelasten, om op zekeren dag en uur voor Commissarissen, ter informatie benoemd, te verschijnen.

Art. 37. Zoo een Beklaagde tot zijne verschoning of verontschuldiging, zich op eenige Getuigen mogt hebben beroepen, zullen die, naar derzelver aard en woonplaats, en op gelijke wijze worden gehoord, als de Getuigen, van welke de Fiscaal vermeent zich te moeten bedienen, zooverre zulks door de Garnizoens-Commissarissen en derzelver Adjunct niet bereids mogt geschied zijn.

Art. 38. Wanneer een Beklaagde de misdaad, waarvan hij wordt geaccuseerd, geheel of ten deele blijft ontkennen, zal de Fiscaal aan den zoodanigen, ten overstaan van Officieren-Commissarissen, de informatien of verklaringen der Getuigen, welke deswegens ten dienste der Justitie zullen zijn ingewonnen, distinctelijk doen voorlezen, mitsgaders doen vertoonen alle andere bewijsstukken, waarvan hij Fiscaal emploi zoude willen maken; en wijders den Beklaagden over alles, wat tot de zaak voorhanden, eenige betrekking heeft, nader moeten hooren op Artikelen, zoo dikwijls als tot een volledig onderzoek der waarheid noodig zal zijn.

Art. 39. Nogtans zal de Fiscaal, zoo veel mogelijk,

zorgen, dat buiten de confrontatiën, in *eene* zaak niet meerder dan vier of uiterlijk vijf Verhooren (het summier Verhoor bij de Garnizoens-Commissarissen gehouden, daaronder begrepen) plaats hebben, ten ware hij om bijzondere redenen door den Krijgsraad tot het doen van meerdere verhooren mogt worden gequalificeerd.

Art. 40. Aan den Beschuldigden zal ook distinctelijk worden afgevraagd, of hij tegens de Getuigen of Getuigenissen, aan hem voorgehouden, mitsgaders tegens de geëxhibeerde Bewijs-stukken iets heeft in te brengen, en zal zulks almede bij het Verhoor naauwkeuriglijk worden aangeteekend.

Art. 41. Indien zich gedurende het nader onderzoek bij den Krijgsraad, nog eenige nieuwe faiten mogten opdoen, of door den Beklaagden met betrekking tot de Getuigen of Getuigenissen ietwes mogt worden geallegeerd, hetwelk, zoo zulks overeenkomstig der waarheid mogt zijn, de kracht of geloofwaardigheid der depositiën zoude verminderen, zoo zal de Fiscaal ook daaromtrent informatien moeten nemen, en daarvan vervolgens het noodig gebruik maken.

Art. 42. Ingevalle twee of meerdere medepligtigen bij hunne Confessiën merkelijk verschillen, of ook de depositiën van de Getuigen, en de responsiven van den Beschuldigden in gewigtige pointen met elkander niet overeenkomen, zoo zullen alsdan tot nader onderzoek der waarheid confrontatiën moeten plaats hebben.

Art. 43. Wanneer alzoo Militaire Beschuldigden met elkanderen, of ook Militaire Getuigen met den Beschul-

digden moeten geconfronteerd worden, en zoodanige Personen zich allen bevinden ter plaatse, daar de Krijgsraad gehouden wordt, zoo zal de Fiscaal aan de Krijgsraads-Vergadering moeten overleggen de noodige Interrogatorien of Vraag-Artikelen met verzoek, dat hij moge worden gequalificeerd, om tot dat einde de vereischte citatiën te laten doen door den geweldigen Provoost, welke van zijne verrigtingen zal geven een schriftelijk relaas, invoege, als hier voren bij Art. 10 is bepaald.

Art. 44. Doch, ingevalle Militaire Personen, welke zich in eene andere plaats, als daar de Krijgsraad gehouden wordt, bevinden, met den Beschuldigden moeten geconfronteerd worden, zoo zullen alsdan, op verzoek of aanschrijving van den Krijgsraad, de commanderende Officieren van de Garnizoenen, daar zoodanige Militairen zich bevinden, of van de Corpsen, waartoe zij behooren, dezelven gelasten, om zich op den, daartoe te bepalen tijd en plaatse te sisteren, of desnoods, onder de vereischte precautiën, hen derwaarts doen overbrengen.

Art. 45. Indien Burgerlijke Personen tegens de Beschuldigden moeten geconfronteerd worden, en tot dat einde noodig is, dat zoodanige Personen voor den Militairen Regter compareren, zal de Fiscaal almede in voege voorschreven de vereischte Vraag-Artikelen aan den Krijgsraad overleggen, en alsdan verder moeten gehandeld worden in maniere, als bij Art. 13 van het eerste Kapittel van dit Wetboek is bepaald.

Art. 46. Ingevalle bij den Militairen Regter eenige confrontatiën plaats hebben, zullen dezelven mede ten

overstaan van Officieren-Commissarissen uit den Krijgsraad moeten geschieden, en zal door den Adjunct-Fiscaal duidelijk en onderscheiden worden aangeteekend, wat door ieder der geconfronteerde Personen afzonderlijk op de hem voorgehoudene Artikelen of Vraagpointen is gezegd of geantwoord; en wijders moeten geobserveerd worden alles, wat hiervoren bij Art. 19 en volgende met opzigt tot de verhooren der Beschuldigden is gestatueerd.

Art. 47. Wanneer eenige Getuigen voor Officieren-Commissarissen, ter informatie vacerende, verschijnen, om eene verklaring te passeren, of om op Artikelen gehoord of geconfronteerd te worden, zal men hun, alvorens daarmede een aanvang wordt gemaakt, moeten voorhouden, dat zij verpligt zullen zijn, de door hun afgegeven verklaringen of responsiven, met Eede te bevestigen, en hun tevens het gewigt van dien Eed, mitsgaders de straffe des meineeds nadrukkelijk onder het oog brengen.

Art. 48. Nadat zij hierop derzelver getuigenissen hebben afgelegd, zullen die hun duidelijk voorgelezen worden met afvraging, of zij daarbij persisteren, en zoo ja, de Eed worden gepresteerd, overeenkomstig de Godsdienstige gevoelens der Getuigen, of, zoo zij den Eed naar de begrippen van het Godsdienstig Genootschap, waartoe zij behooren, ongeoorloofd achten, met ware woorden in plaats van Eede, en zullen dan eindelijk nog de verklaringen of responsiven door de Officieren-Commissarissen en den Adjunct-Fiscaal, alsmede door de Getuigen onderteekend worden.

Art. 49. Wanneer een Beklaagde, welke het hem te laste gelegde fait of faiten, of wel het misdadige, hetwelk daarin zoude mogen gelegen zijn, eerst heeft ontkend, bij een der volgende Verhooren, door Commissarissen uit den Krijgsraad gehouden, is gekomen tot confessie, in zooverre, dat de Fiscaal vermeent, dat er termen voorhanden zijn, om op dezelve confessie regt te verzoeken, zal alsdan mede worden geprocedeerd invoege, bij Art. 55 bepaald.

Art. 50. Wanneer de Beklaagde niet heeft kunnen worden gebragt tot eene volledige confessie, maar de Fiscaal niettemin vermeent, dat hij de Verhooren van zoodanigen Beklaagden kan houden voor voltrokken, zal hij daarvan aan Officieren-Commissarissen uit den Krijgsraad, tot het nemen der informatien benoemd, mitsgaders aan den President van den Krijgsraad kennis geven, en zal vervolgens de Krijgsraad ten spoedigsten, immers binnen den tijd van vier-en-twintig uren daarna, de zaak wederom in deliberatie nemen.

Art. 51. Alsdan zullen door den Adjunct-Fiscaal alle de stukken, tot de onderhavige zaak betrekking hebbende, voorgelezen worden; hetwelk geschied zijnde, zal door den Krijgsraad worden geoordeeld of de procedures zullen kunnen gehouden worden voor voldongen of in staat van wijzen gebragt, dan of de Beschuldigde nog nader moet gehoord of geconfronteerd worden, of wel het een of ander point nog nader zoude kunnen, of behooren te worden onderzocht.

Art. 52. Ingevalle de Krijgsraad vermeent, dat de

Beklaagde nog nader moet worden gehoord, of op eenig point nog nader onderzoek moet geschieden, zal de Fiscaal daartoe het noodige met den meest mogelijken spoed in het werk stellen.

Art. 53. Wanneer de Krijgsraad van oordeel mogt zijn, dat er nog confrontatien moeten plaats hebben, zal in dier voege worden geprocedeerd, als naar mate der onderscheidene gevallen, hiervoren bij Art. 42 en volgende is bepaald.

Art. 54. Bijaldien de Krijgsraad verstaat, dat de zaak kan worden gehouden voor voldongen, zal de Fiscaal zijne conclusie van eisch, of schrifture van declaratoir formeren, naarmate hij Ambtshalve zal oordeelen te behooren.

Art. 55. Ingevalle de Fiscaal vermeent, dat den Regter genoegzaam blijkt, dat de Beklaagde schuldig is aan de hem te laste gelegde Misdaad, immers in zooverre, dat hij tot eenige straffe zoude behooren te worden gecondemneerd, zal dezelve dienen van eenen Criminelen eisch en conclusie.

Art. 56. De middelen der schrifture van eisch zullen moeten bestaan in een eenvoudig, doch duidelijk en onderscheiden verhaal van het geval, of van de zaak voorhanden, zoodanig als daarvan uit de Confessie of andere stukken en bewijzen gebleken is, mitsgaders in een betoog van des Beklaagdens schuld, bij gevolgtrekking uit hetgeen geconfesseerd, geallegeerd of bewezen is, afgeleid, en eindelijk in de allegatie van de

Wet of Wetten, welke op het subjecte cas toepasselijk zijn.

Art. 57. Bij het dispositif of het slot der schrifture van eisch, zal de Fiscaal concluderen tot zoodanige bepaalde straf, of straffen, als hij oordeelt, dat op de bewezen misdaad of misdaden, bij de Wet gesteld of met de merites der zaak overeenkomstig zijn, met bijvoeging der salutaire Clausule: *of tot zulke andere straf, als de Krijgsraad, in goede Justitie, zal verstaan te behooren*, en zullende hij Fiscaal eindelijk nog concluderen tot condemnatie van den Beklaagden in de kosten en misen der Justitie, alsmede in de kosten van den processe, desnoods ter tauxatie en moderatie van den Krijgsraad.

Art. 58. Ingevalle de Fiscaal van oordeel is, dat van des Beklaagdens onschuld blijkt, of wel, dat de bewijzen niet voldoende zijn, om den Beklaagden schuldig te verklaren, zal hij aan den Krijgsraad inleveren eene Memorie of schrifture van Declaratoir, waarbij dezelve Fiscaal verklaart, wel te mogen lijden, dat de Beklaagde bij Vonnis van den Krijgsraad van de hem te laste gelegde beschuldiging worde geabsolveerd, nogtans onder referte tot zoodanige andere dispositie, als de Krijgsraad, ingoede Justitie, zal oordeelen, in de onderhavige zaak het meest gepast te zijn.

Art. 59. De Fiscaal zal binnen drie dagen, nadat de zaak in staat van wijzen zal zijn gebragt, deszelfs con clusie van eisch, of schrifture van Declaratoir, aan den Krijgsraad moeten ter hand stellen, met bijvoeging van

alle de Verhooren, Bewijzen en verdere Stukken, welke tot de zaak in questie slechts eenige betrekking hebben, en hetzij tot belasting, hetzij tot ontlasting van den Beklaagden zouden kunnen dienen, zooverre die hem Fiscaal ter hand gekomen zijn, en zulks onder eenen behoorlijken Inventaris.

Art. 60. Op den Inventaris zullen alle de door den Fiscaal geproduceerde Stukken of Bewijzen, kortelijk beschreven, en met hunne letters en nummers vermeld worden, in diervoege, dat de Inventaris zelve onder Litt. A, de conclusie van eisch of schrifture van Declaratoir, onder de Letter B, en voorts de verdere Stukken onder de daaropvolgende letters overgelegd zullen worden, en zulks zoovele Stukken onder eene en dezelfde letter, als gevoegelijk bij malkander kunnen getrokken worden, met aanwijzing achter ieder letter, welke Artikelen der Conclusie van eisch door die productie voor bewezen gehouden worden, of tot wat einde de productie geschiedt; en zullende voorts nog ten slotte, de Fiscaal aan zich reserveren, om eene deductie tot nadere justificatie van zijn gesustineerde overteleggen, hetwelk hij, des te rade wordende, zal moeten doen binnen acht dagen, nadat hij zijne Conclusie van eisch met de daartoe behoorende Stukken zal hebben ingediend.

Art. 61. Een Beschuldigde of Beklaagde, welke niet bij den geweldigen Provoost is gedetineerd geworden, zal bij de Conclusie van eisch, alsmede bij het Vonnis, *gerequireerde* genaamd worden.

Art. 62. Indien een Beschuldigde voortvlugtig mogt

zijn, zal, wanneer hij den rang heeft van Officier, in alle gevallen zonder onderscheid, maar zoo hij dien rang *niet* bekleedt, alsdan alleen ingevalle dezelve wordt geaccuseerd van eene Misdaad, waartegens zwaarder straffen zijn gestatueerd, of waarschijnlijk zullen vallen, als confinement en bannissement, bij indaging tegens den zoodanige moeten worden geprocedeerd.

Art. 63. Tot dat einde zal de Fiscaal, zoodra hij de daartoe vereischte Stukken van den commanderen-Generaal der Divisie, of van elders zal hebben bekomen, bij eene Memorie of Request den Krijgsraad van het geval voorhanden informeren, en daarbij met overlegging van de, onder hem berustende informatiën, verzoeken autorisatie, om den voortvlugtigen, ingevalle hij mogt worden ontdekt, te doen apprehenderen, en overbrengen in het daartoe geschikte Provoost-Huis, mitsgaders dien onverminderd denzelven te doen dagvaarden, ten einde tegen zekeren bekwamen dag en uur, daartoe te prefigeren, in Persoon te verschijnen voor den Krijgsraad ter Plaatse, daarbij almede te bepalen, om te aanhooren zoodanigen eisch en conclusie, mitsgaders al zulke praeliminaire of andere verzoeken, als hij Fiscaal tegen hem zal willen doen en nemen.

Art. 64. Het voorschreven verzoek bij den Krijgsraad geaccordeerd zijnde, zal daarvan Acte verleend, en bij dezelve Acte de dag in Regten zes weken na het exploict bepaald worden. En zullen van deze Acte worden geformeerd twee gelijk luidende, zoo om te dienen voor de Affixie, als om te voegen bij de stukken van den Processe respective.

Art. 65. Vervolgens zal de gemelde Acte bij Tromslag of Trompetten-geschal, en met affixie van Kopij, ter plaatse, daar zulks te geschieden gebruikelijk is, worden gepubliceerd door den Provoost-Geweldige des Garnizoens van de plaats, alwaar het Hoofdkwartier gevestigd is, of eenig ander Persoon magt hebbende, om Militairen exploicten te doen, welke van zijn verrigting een behoorlijk relaas zal formeren, en aan den Fiscaal ter hand stellen.

Art. 66. Wanneer de gedaagde ten geprefigeerden dage niet verschijnt, zal ten verzoeke van den Fiscaal, eene andere Acte bij den Krijgsraad verleend, en in voege voorschreven gepubliceerd worden, met beteekening van eenen naderen dag in regten, na verloop van gelijke zes weken na dato van dat exploict.

Art. 67. Deze indaging zal, bij non-comparitie van den gedaagden en herdaagden, voor de derdemaal en eindelijk nog eens, ten allen overvloede, voor de vierdemaal, telken reize op gelijke termijnen van zes tot zes weken, op de respectivelijk daartoe door den Fiscaal verzochte, en bij den Krijgsraad verleende Acten, moeten herhaald worden.

Art. 68. Indien de gedaagde intusschen verschijnt, of ontdekt wordt, zal hij dadelijk in verzekerde bewaring gesteld, en tegens hem geprocedeerd worden, zoo als hiervoren omtrent de Beklaagden, die zich in handen der Justitie bevinden, en bij den Krijgsraad worden teregt gesteld, is bepaald.

Art. 69. Doch, indien de gedaagde voortvlugtig blijft, en niet te bekomen is, zal door den Fiscaal,

nadat de laatste termijn van comparitie zal verstreken zijn, worden gediend van Intendith, met alle de Stukken, daartoe behoorende, onder eenen gelibelleerden Inventaris, invoege bij Art. 60 vermeld; zullende bij denzelven Intendith door hem Fiscaal worden genomen zoodanige conclusie, als, uithoofde van des gedaagdens contumacie, en voorts overeenkomstig den aard der zake zal worden bevonden te behooren.

Art. 70. Op gelijke wijze, als bij Art. 62 en volgende is gestatueerd, zal ook worden geprocedeerd, wanneer een beklaagde vóór en aleer het onderzoek der zake is afgeloopen, zich mogt voortvlugtig maken.

Art. 71. Binnen drie dagen, nadat de Fiscaal zijne conclusie van eisch of van declaratoir, of ook zijne schrifture van Intendith, in eene aanhangige zaak zal hebben ingediend, zal de Krijgsraad de zaak nader in overweging nemen, om tot afdoening van dezelve te procederen.

Art. 72. Wanneer het Proces bevonden wordt, in dien staat te zijn, dat daarin Vonnis kan worden geveld, zullen de Leden van den Krijgsraad daarover besoigneren, eert delibererender en dan adviserender wijze.

Art. 73. In het delibereren zullen zij over de zaak, welke voorhanden is, en derzelver verligtende en verzwarende omstandigheden, hunne bedenkingen of consideratien aan elkander mededeelen, om in het decideren óp alles wat er voor en tegen is, te beter gevat te zijn.

Art. 74. In het decideren zal elk zijne Stem uitbrengen, hetzij tot absolutie of condemnatie, zoo als

hij in gemoede en naar zijn beste kennis, overeenkomstig de Wet zal vermeenen te behooren.

Art. 75. De Stemmen der Leden van den Krijgsraad zullen opgenomen worden door den President, welke van onderen af zal moeten beginnen, zoodanig, dat de eerste Stem zal worden uitgebragt door het jongste, of het laatste in rang zijnde Lid, en met de opneming der Stemmen in diervoege zal worden voortgegaan, tot dat door het, op den President volgend Lid, zijne opinie zal zijn gezegd: waarna de President zelve zijn eigen advis zal uitbrengen.

Art 76. De President zal *na* zulks de Conclusie opmaken bij eenparigheid of volstrekte meerderheid, of naar hetgeen de aard der zake en de voorschriften van het regt vereischen.

En zal dienvolgende, wanneer de Stemmen zoodanig uit elkander loopen, dat er geene blijkbare meerderheid voor eene bepaalde straf gevonden wordt, de meerderheid moeten worden gezocht door de zamenvoeging van Stemmen, naar den regel: die het meerdere wil, die wil ook het mindere.

Art. 77. Het Vonnis of de Dispositie zal vervolgens, overeenkomstig de Conclusie, bij den President genomen, door den Adjunct-Fiscaal opgesteld, en alsdan door de Leden van den Krijgsraad geresumeerd en gearresteerd worden.

Art. 78. In de Notulen der besoignes van den Krijgsraad zal naauwkeuriglijk worden vermeld alles, wat door den Krijgsraad in het behandelen der Procedures van dag tot dag is gedaan, en ook in het

bijzonder, hoedanig door elk der Leden gestemd is, ten einde er duidelijk blijke, welk advis door elk Lid zal zijn gegeven.

Art. 79. Geene Vonnissen, door de Krijgsraden bij de respective Militaire Divisien, in dit Rijk zich bevindende, gewezen, zullen worden ter executie gelegd, vóór en aleer dezelve door de Hooge Militaire Vierschaar van het Koningrijk Holland zullen zijn geapprobeerd of geconfirmeerd geworden, in maniere bij het eerstvolgend Kapittel breeder vermeld.

Art. 80. Ook zullen geene Vonnissen, door Krijgsraden in de Buitenlandsche Volkplantingen en Bezittingen van het Rijk geveld, mogen geëxecuteerd worden, vóór en aleer daarop de approbatie van den tijdelijken Gouverneur zal zijn verleend, of wel dezelven door eenen Hoogen Krijgsraad zullen zijn geconfirmeerd, invoege bij het 14de Kapittel nader is bepaald.

Art. 81. Van alle zoodanige Vonnissen, waarbij door de Krijgsraden binnen dit Rijk niet alleen op confessie, maar ook op getuigen of andere bewijzen, of buiten eenige confessie alleen op getuigen of andere bewijzen zal zijn regt gedaan, zal door den gecondemneerden kunnen worden geappelleerd aan de Hooge Militaire Vierschaar voornoemd, en daaromtrent verder worden geobserveerd alles, wat bij de 77ste en volgende Artikelen van het 13de Kapittel is gestatueerd.

Art. 82. Wanneer eenige Vonnissen, door de Krijgsraden binnen of buiten 's Lands gewezen, worden gepronuncieerd, zal zulks geschieden met opene deuren, in de volle Vergadering van den Krijgsraad, door den

Adjunct–Fiscaal of dengenen, die daarbij de functie van Secretaris buiten 's Lands waarneemt.

Art. 83. Ingevalle een Vonnis op een Garnizoens–Parade, of op eene openbare plaats zal moeten worden geëxecuteerd, zal hetzelve aldaar door den Adjunct–Fiscaal, of dengenen, welke als Secretaris buiten 's Lands fungeert, andermaal worden voorgelezen.

Art. 84. De tweede voorlezing zal echter geen plaats hebben, wanneer de Gecondemneerde ter executie van het vonnis, ten zijnen laste gewezen, aan den Scherpregter moet worden overgegeven.

Art. 85. Alle Vonnissen, door de Krijgsraden binnen het Rijk of in deszelfs Volkplantingen of Buitenlandsche Bezittingen gewezen, invoege voorschreven geapprobeerd of geconfirmeerd zijnde, zullen ten spoedigsten gepronuncieerd, en zonder dat daarvan eenig appel of provocatie zal worden toegelaten, zoodra mogelijk geexecuteerd worden ten overstaan van Officieren–Commissarissen, daartoe door den President van den Krijgsraad benoemd, geadsisteerd met den Fiscaal en Adjunct–Fiscaal, welke respectivelijk zullen moeten zorgen, dat aan de Letter van het Vonnis stiptelijk worde voldaan, en daarvan rapport zullen doen aan de Krijgsraads–Vergadering.

Art. 86. De executie zal gewoonlijk plaats hebben daar de Krijgsraad zitting houdt.

Art. 87. Indien echter, uithoofde van den aard der Misdaad, als Muiterij, verregaande Insubordinatie of dergelijken, door den Krijgsraad noodig mogt worden

geoordeeld, dat de executie ter plaatse, daar de Gedetineerde Garnizoen gehouden heeft, of daar het Corps of Regiment, waartoe hij behoord heeft, zich bevindt, of ook daar het delict geperpetreerd is, worde verrigt, zal zulks bij het Vonnis bepaald worden.

Art. 88. Ingevalle eene condemnatie tot de straffe des doods, door den Krijgsraad geveld, moet worden geexecuteerd, zal tweemaal vier en twintig uren voor de executie, de dood aan den Gecondemneerden worden aangezegd door den Fiscaal, of dengenen die deszelfs functie waarneemt, ten overstaan van Commissarissen uit den Krijgsraad, daartoe door den President benoemd, en den Adjunct-Fiscaal.

Art. 89. Van dien tijd af aan zal bij den Gecondemneerden worden toegelaten een Leeraar van het Kerkgenootschap, waartoe hij behoort, ten ware hij vrijwillig eenen Leeraar van een ander Kerkgenootschap mogt verkiezen.

Art. 90. Wanneer iemand is onder het vermoeden van een Misdaad, waarop waarschijnlijk de doodstraf zal moeten volgen, zal, indien hij zulks mogt verzoeken, insgelijks een Leeraar van een Kerkgenootschap, naar zijne verkiezing, bij denzelven geadmitteerd worden.

Art. 91. Zoodra een Vonnis zal zijn gepronuncieerd en geëxecuteerd, zal zulks op het originele dictum van hetzelve Vonnis, met bijvoeging van den datum, worden aangeteekend.

Art. 92. Bijaldien door den Fiscaal of Adjunct-Fiscaal, aan eenen Gecondemneerden in de kosten en

misen der Justitie of van den Processe, of wel aan dengenen, welke den Gecondemneerden representeert, opgave van die kosten is gedaan, doch de zoodanige zich daarover bezwaard acht, of van de voldoening in gebreke blijft, zullen door den Krijgsraad, welke in die zaak heeft gevonnisd, de respective Declaratiën van kosten in originali, benevens eene Kopij authentiek van dezelve worden ingediend met verzoek, dat die mogen worden gesteld in handen van den Gecondemneerden en Gedeclareerden, om daarop te dienen van diminutie.

Art. 93. De Krijgsraad zal vervolgens bij een appointement of Resolutie de voorschreven Kopij authentiek van dezelve Declaratiën stellen in handen van den Gedeclareerden, of dengenen, die denzelven zoude mogen representeren, ten einde binnen den tijd van acht of veertien dagen tegens elken post, welken men vermeent te kunnen debatteren, de gronden van bezwaar, of van diminutie schriftelijk optegeven.

Art. 94. Nadat de voorschreven diminutie zal zijn ingeleverd, of ook, ingevalle de Gedeclareerde in gebreke mogt blijven, van aan het appointement van den Krijgsraad te voldoen, zal de Krijgsraad, na verloop van den, invoege voorschreven bepaalden termijn, de Declaratiën tauxeren, en daarvan eene Acte doen formeren, waarbij de gevalideerde posten worden uitgetrokken, en welke Acte van tauxatie vervolgens zal worden ter executie gelegd, zonder dat daartegen eenig appèl of provocatie zal mogen plaats hebben.

Art. 95. Zooverre door den Krijgsraad tot het dirigeren van de voorschreven executie, letteren requisitoir

aan eenige Regters binnen het Rijk mogten worden verleend, zullen dezelve gehouden zijn, daaraan naar behooren te defereren.

Art. 96. De Fiscaal en Adjunct-Fiscaal zullen respectivelijk niet mogen adsisteren bij eenige besoignes, welke bij den Krijgsraad, wegens de, door dezelve ingeleverde Declaratiën van kosten zouden mogen plaats hebben.

Art. 97. De Commanderende Generaals der Militaire Divisiën, alsmede de Commanderende Officieren der Garnizoenen, mitsgaders de respective Krijgsraden en de Fiscaals bij dezelve fungerende, en alle degenen, dien het verder aangaat, zullen, zooveel mogelijk, zorg dragen, dat de hiervoren vastgestelde manier van procederen exactelijk worde geobserveerd.

Art. 98. In de maanden Januarij, April, Julij en October van ieder jaar, zullen de Fiscaals van de respective Militaire Divisien, zoo aan het Ministerie van Oorlog, als aan de Hooge Militaire Vierschaar en den Advocaat Fiscaal over de Landmagt, moeten inzenden eene lijst van alle zaken, welke respectivelijk in de drie maanden te voren, bij elke Divisie afgedaan, en aanhangig gebleven zijn; zullende die lijsten moeten inhouden de namen en rangen der beschuldigden, benevens eene korte opgave der beschuldiging; of de beschuldigden in arrest zijn, en, zoo ja, wanneer zij daarin zijn gekomen; wanneer de procedures zijn begonnen, alsmede wanneer de geaccuseerden verhoord zijn, en in welken staat de onafgedane zaken geweest zijn op den laatsten dag der drie maanden, waartoe die lijsten betrekkelijk zijn.

DERTIENDE KAPITTEL.

Van de gesteldheid der Hooge Militaire Vierschaar en hare wijze van raadplegen, alsmede van de wijze van Regtspleging bij dezelve, zoo ter eerster instantie, als in Appel.

Art. 1. De Hooge Militaire Vierschaar houdt hare gewone zitting in den Haag, en bestaat uit een permanenten President en elf Leden, te weten vier gegradueerde Regtsgeleerden, van welke de eerstbenoemde als President fungeert, vier Officieren uit de Zeemagt, en vier Officieren uit de Landmagt.

Art. 2. Zoowel de Militaire, als de Regtsgeleerde Leden van de Hooge Militaire Vierschaar, zullen ter Vergadering zitting hebben volgens den tijd, waarop zij als Leden van dat Collegie den Eed, daartoe staande, hebben afgelegd, zonder dat ten aanzien van de Militaire Leden derzelver ancienniteit in dienst, of de rang, welken zij bevorens in 's Konings dienst ter Zee of te Land bekleed hebben, in aanmerking zal kunnen komen.

Art. 3. De President en Leden van de Hooge Militaire Vierschaar mogen aan elkander niet vermaagschapt zijn in den derden of naderen graad van Bloedverwantschap of Zwagerschap.

Art. 4. De President en Leden van deze Vierschaar zullen gedurende hunne functiën geene giften of gaven (geringe geschenken van eetbare waren uitgezonderd) mogen ontvangen of genieten van Personen, welke zij

weten, eenige zaken of procedures bij de Vierschaar te hebben, of waarschijnlijk te zullen krijgen, noch gedoogen, dat die door hunne Huisvrouwen, Kinderen of Huisgenooten worden genoten, ook niet na den uiteinde der zake of procedures, waaromtrent zij zich jaarlijks in de eerste zitting van elk jaar tegen elkander bij Eede zullen zuiveren.

Art. 5. Alle Requesten zullen aan den President worden ingeleverd.

Art. 6. De Hooge Militaire Vierschaar zal op geene andere Adressen disponeren, noch op eenige andere Stukken reguard nemen, dan op dezulke, die voorzien zijn van een behoorlijk zegel, uitgezonderd op zoodanige Requesten of Stukken, welke door, of van wege het Officie-Fiscaal, of door Personen, die alvorens op bewijs hunner armoede zijn geadmitteerd geworden, om *voor niet* en zonder gebruik van Zegels te mogen Requesteren of procederen, zijn overgeleverd.

Art. 7. De Vierschaar zal geene definitive Sententiën mogen wijzen, dan waarover ten minsten zeven Leden hebben gevoteerd.

Art. 8. Geene zaken, de Landmagt aangaande, zullen mogen worden afgedaan, dan in presentie van twee Leden, Officieren van 'sKonings Armée te Lande.

Art. 9. Geen der Leden van de Vierschaar zal eenige Stukken of Memoriën mogen ontvangen of aannemen, maar alle dezelven zullen aan de Vierschaar, aan den President of aan Commissarissen in de zaak fungerende, moeten worden overgegeven.

Art. 10. De Vierschaar zal ten minsten vijfmaal 's weeks, te weten des maandags, dingsdags, woensdags, donderdags en vrijdags vergaderen, gedurende drie uren in den voormiddag.

Art. 11. De President zal nogtans de Vierschaar buitengewoon kunnen convoceren, zoo menigmalen als hij zulks noodig zal oordeelen.

Art. 12. Bij indispositie, afwezendheid of ander belet van den President, zal deszelfs functie worden waargenomen door het oudste aanwezend zijnde Lid der Regtsgeleerde Leden.

Art. 13. De Hooge Militaire Vierschaar zal geene andere vacantiën mogen nemen, dan gedurende de drie eerste weken in de maand April, en gedurende de drie eerste weken in de maand Augustus van elk jaar.

Art. 14. Gedurende de Vacantiën zullen drie Leden van de Vierschaar, de President daaronder niet begrepen, te weten:

Een van de Regtsgeleerden,

Een van de Zee-Officieren, en

Een van de Officieren der Landmagt, in de plaats van hare Residentie verblijven, om ordres op voorkomende zaken te stellen, en de Vierschaar buitengewoon te convoceren, indien zulks noodig zijn mogt.

Art. 15. De President en Leden van de Hooge Militaire Vierschaar zullen niet mogen worden toegelaten tot eenige deliberatien over zaken, waarin geconcerneerd zijn Personen, aan welke zij bestaan in den zesden of naderen graad van Maagschap, tegenwoordige

of voormalige affiniteit, de Advocaten-Fiscaal echter daaronder niet begrepen.

Van de Rolle en Commissarissen.

Art. 16. De Rolle zal gehouden worden in het openbaar, des Dingsdags middags ten één uur.

Art. 17. Op de Rol zullen zitting hebben drie Commissarissen, te weten:

Een Regtsgeleerde.
Een Zee–Officier, en
Een Officier van de Landmagt.

Art. 18. Ten overstaan van Commissarissen van de Rol zullen gehouden worden alle de Notulen en Dingtalen, behoorende tot het voldingen, en het in staat van wijzen brengen der zaken.

Art. 19. Commissarissen van de Rolle zullen alle verschillen over het houden der Dingtalen, het geven van Visie of Kopij der Stukken, het verleenen en doen opmaken van verstekken, en wat des meer is, beslissen.

Art. 20. Tot het hooren van Beschuldigden of van Getuigen, zullen altijd drie Commissarissen worden benoemd, te weten:

Een Regtsgeleerde.
Een Zee–Officier, en
Een Officier van de Landmagt.

Art. 21. Zoowel ter Rolle, als bij het Verhoor van Beschuldigden of Getuigen, zal het Presidium worden waargenomen door den Commissaris uit de Regtsgeleerde Leden.

Art. 22. De Verhooren van de Beschuldigden en van de Getuigen zullen altijd geschieden in tegenwoordigheid van den Advocaat–Fiscaal, uitgezonderd, wanneer de Getuigen, door den Advocaat–Fiscaal gesisteerd, van wege den Beschuldigden worden gehoord op contra–vragen.

Van den Advocaat–Fiscaal, Ministers, Geëmploijeerden en Practizijns bij de Hooge Militaire Vierschaar.

Art. 23. Het regt des Konings zal, zooveel de Landmagt aangaat, bij deze Vierschaar wordeu waargenomen door eenen Advocaat–Fiscaal.

Art. 24. De Vierschaar zal worden geadsisteerd door eenen Secretaris, aan wien de noodige Klerken tot deszelfs adsistentie zullen worden toegevoegd.

Art. 25. De Secretaris is verpligt tot het bijwonen der Vergaderingen van deze Vierschaar, mitsgaders het verrigten van alle ministeriële functien, dezelve Vergaderingen betreffende, alsmede tot het waarnemeu der Rolle, en eindelijk om te adsisteren bij de Verhooren van Beschuldigden en Getuigen.

Art. 26. Voorts zal de Hooge Militaire Vierschaar tot hare adsistentie hebben eenen Kamerbewaarder, alsmede twee Boden, zoo tot het doen der exploicten, als ter bewaring van Gearresteerden óf Gecustodieerden, en tot het verrigten van zoodanige verdere diensten, als dezelve Vierschaar zal bevelen.

Art. 27. De Provoost–Generaal, welke bij de Militie

te Lande fungeert, zal staan onder de ordres van de Hooge Militaire Vierschaar, mitsgaders van den Advocaat-Fiscaal, respectivelijk, en zal vier Hellebaardiers of Trawanten onder zich hebben.

Art. 28. De Advocaten, die bij het Nationaal Geregtshof zijn geadmitteerd, zullen voor deze Vierschaar kunnen postuleren.

Art. 29. Niemand zal als Procureur bij deze Vierschaar mogen fungeren, dan die daartoe door dezelve speciaal zal zijn geadmitteerd, en in handen van den President zich onder Eede zal hebben verbonden, dat hij zich jegens deze Vierschaar reverentelijk zal gedragen; dat hij de zaken, aan hem opgedragen, naarstiglijk en getrouwelijk zal waarnemen, en zich in alles zal gedragen, zoo als een goed en getrouw Procureur behoort te doen.

Art. 30. Wanneer een Beschuldigde, die zich door een Advocaat of Procureur mag doen defenderen, denzelven niet vrijwillig kan bekomen, zal deze Vierschaar aan zoodanigen Beschuldigden een Advocaat of Procureur, of beiden toevoegen, om denzelven daarin te dienen, hetzij tegen genot van salaris, hetzij gratis, indien de Beschuldigde van zijn onvermogen doet blijken.

Van de Regtsoefening en manier van Procederen bij de Vierschaar, zooveel het Volk van Oorlog te Lande betreft.

Art. 31. Deze Vierschaar zal, zooveel 's Konings Landmagt betreft, hebben het oppertoezigt over alles, wat eenige betrekking heeft tot de administratie der

Militaire Justitie, en alle mogelijke zorg dragen, dat de Wetten en Ordonnantiën dienaangaande worden naargekomen en achtervolgd, mitsgaders dat de schuldigen naar verdiensten gestraft, en de onschuldigen geabsolveerd, als ook in derzelver functiën, indien zij daarin eenigzins gesurcheerd of gesuspendeerd zijn, ten spoedigsten hersteld worden.

Art. 32. Voor deze Vierschaar zullen in de eerste instantie te regt gesteld worden alle Officieren in 's Konings Landdienst, den rang hebbende van Luitenant-Kolonel en daarboven, gelijk mede de Fiscaals en Adjunct-Fiscaals bij de respective Militaire Divisiën, mitsgaders de Commissarissen van Oorlog, Commisen van 's Lands Magazijnen, en Provoosten-Generaal van het Volk van Oorlog te Lande.

Art. 33. Over geene andere Personen, dan die in het laatstvoorgaande Artikel zijn vermeld, zal de Hooge Militaire Vierschaar ter eerster instantie hare Judicature mogen uitoefenen, dan alleenlijk, bijaldien zij door eene bijzondere Wet daartoe uitdrukkelijk mogt worden gequalificeerd, of wanneer bij het onderzoek van beschuldiging, concernerende de Officieren en Ambtenaren, bij het laatstvoorgaand Artikel gementioneerd, mogt bevonden worden, dat daarin andere Militairen van minderen rang betrokken zijn, en dat alzoo de dienst der Justitie vereischt, dat de zoodanigen, uithoofde van de connexiteit der zake, ook worden te regt gesteld voor deze Vierschaar: zullende alle degenen, welke uit dien hoofde door dezelve Vierschaar mogten begrepen worden, ter eerster instantie aldaar te moeten te regt

staan, verpligt zijn, om zich aan hare Judicature te onderwerpen.

Art. 34. Alle Vonnissen, gewezen door de Krijgsraden bij de respective Militaire Divisiën, binnen dit Rijk zich bevindende, zullen aan deze Vierschaar ter approbatie worden gezonden.

Art. 35. Ten opzigte van de Vonnissen, welke alzoo ter approbatie worden gezonden, zal de Vierschaar onderzoeken:

Vooreerst: of in de zaak behoorlijk is geprocedeerd geworden.

Ten tweede: of 'er eene volledige criminele confessie ten opzigte van de misdaad of misdaden, waarover de delinquant is gecondemneerd, voorhanden zij.

Ten derde: of de straf, waartoe de delinquant is veroordeeld, overeenkomstig zij met het voorschrift van de Wet.

Art. 36. Wanneer aan de Vierschaar blijkt, dat in eene zaak niet behoorlijk is geprocedeerd geworden, zal dezelve het Vonnis met de Stukken aan den Krijgsraad terugzenden, met opgave der abuizen, verzuimen of informaliteiten, in de behandeling der zaak begaan, en met aanschrijving, om dezelve abuizen, omissiën, of informaliteiten naar behooren te redresseren, en vervolgens het Vonnis met de Stukken aan de Vierschaar wederom ter approbatie te doen geworden.

Art. 37. Bovendien zal de Vierschaar, wanneer aan haar zal zijn gebleken, dat door onoplettendheid, verzuim of nalatigheid van de Fiscaals of Adjunct-Fiscaals,

abuizen of informaliteiten in de Instructie der Procedures zijn begaan, de zoodanigen naar bevind van omstandigheden deswegens corrigeren, en voor eenigen tijd in de waarneming hunner Officiën, mitsgaders in het genot der Tractementen daartoe staande, kunnen suspenderen; of wel, de zaak hiertoe gedisponeerd zijnde, dezelven kunnen straffen met privatie hunner Officiën.

Art. 38. Ingevalle de Vierschaar bevindt, dat onaangezien 'er op eene behoorlijke wijze is geprocedeerd geworden, de confessie van den beschuldigden echter *niet* volledig is, zal zij het Vonnis met de stukken aan den Krijgsraad terugzenden, en denzelven aanschrijven, om aan den Gecondemneerden den weg van appèl aan deze Vierschaar vrij te laten.

Art. 39. Indien de Vierschaar oordeelt, dat de bij het Vonnis bepaalde straf niet overeenkomstig is met de Wet, zal zoodanig Vonnis aan den Krijgsraad worden teruggezonden, met opgave van de daaromtrent voorgekomene bedenkingen, ten einde zulks naar behooren te redresseren; maar, indien de Krijgsraad niettemin bij deszelfs opinie mogt persisteren, zal, naar bevind van zaken, de Advocaat-Fiscaal worden geautoriseerd, om van dat Vonnis te appèlleren aan deze Vierschaar, of wel de weg van appèl aan den Gecondemneerden worden vrijgelaten.

Art. 40. Ten aanzien der zaken, welke ter eerster instantie voor deze Vierschaar zullen moeten worden geventileerd, zal de Advocaat-Fiscaal, zooverre ten overstaan van Commissarissen uit dezelve Vierschaar

precedente informatiën moeten worden genomen, bij Requeste aan het Collegie verzoeken, dat ten dien einde Commissarissen mogen worden benoemd.

Art. 41. Indien de Advocaat-Fiscaal in zaken voorschreven vermeent, dat 'er termen voorhanden zijn, om eene provisie van Justitie ten laste van den beschuldigden te verzoeken, zal hij zich mede bij Requeste aan het Collegie vervoegen, ten einde aan hem, naar exigentie van zaken en omstandigheden, respectivelijk worde verleend Mandament Crimineel ten fine van apprehensie met de clausule, om zoo de beklaagde niet mogt te bekomen zijn, hem bij openbare edicte tegens zekeren bekwamen tijd te doen indagen, of wel anderzins eene dagvaarding in persoon, hetzij bij opene Mandamente, hetzij bij beslotene brieven.

Art. 42. De Advocaat-Fiscaal zal nevens de Requeste, door hem om eenige provisie van Justitie gepresenteerd wordende, moeten overleggen zoodanige precedente informatiën of bescheiden, als waarop hij vermeent zijn verzoek te kunnen funderen, ten einde vervolgens door het Collegie deswegens gedisponeerd worde, invoege als zal worden bevonden te behooren.

Art. 43. Wanneer aan den Advocaat-Fiscaal eenige provisie van Justitie verleend is, zal die ten spoedigsten moeten worden geëxploicteerd, doch zal aan den geaccuseerden, tegen wien dezelve disponeert, daarvan geene Kopij of lecture behoeven verleend te worden.

Art. 44. Ingeval van dagvaarding in persoon, zal de dag moeten worden beteekend tegens veertien dagen,

of, uithoofde van den verderen afstand of moeijelijkheid der reize, tegens drie weken na het exploict, en tegens zes weken daarna, indien de gedaagde zich niet binnen het Rijk onthoudt.

Art. 45. Wanneer opene brieven van Mandament van dagvaarding in persoon zijn verleend, gelijk mede, ingeval de geaccuseerde bij openbare edicte moet worden gedagvaard, zal de gedaagde worden geciteerd, om op den hem te beteekenen dag, in eigen persoon te comparereu ter rolle van de Vierschaar, ten einde te aanhooren zoodanigen eisch en conclusie, of zoodanige verzoeken, als de Advocaat-Fiscaal R. O. zal willen doen of nemen.

Art. 46. Maar, indien alleenlijk eene dagvaarding in persoon bij beslotene brieven, is verleend, zal den gedaagden daarbij eenen preciesen dag worden beteekend, om in eigen persoon te compareren in de Vertrek-kamer van de Hooge Militaire Vierschaar, voor Commissarissen, in der tijd ter audientie van de Rolle gecommitteerd, ten einde door dezelve, in presentie van den Advocaat-Fiscaal, te worden gehoord op Artikelen, van wege het Officie-Fiscaal te exhiberen.

Art. 47. Een gedaagde in persoon bij beslotene brieven als voren, zal ten processe: *beschreven in persoon* genaamd worden.

Art. 48. De gevangenen zullen binnen vier-en-twintig uren na de apprehensie, of na de overbrenging in den Haag, en de gedaagden of beschrevenen in persoon, ten beteekenden dage, respectivelijk gehoord worden.

Art. 49. De Artikelen, waarop de Advocaat-Fiscaal de beschuldigden zal willen doen hooren, zullen vooraf aan Commissarissen geëxhibeerd worden, ten einde, indien zij daarop eenige aanmerkingen mogten hebben, dezelve Artikelen kunnen worden geredresseerd.

Art. 50. Wijders zullen de procedures tegen de gevangenen en gedaagden of beschrevenen in persoon, mët den meest mogelijken spoed worden voortgezet, zoodanig, dat tusschen de respective verhooren geen meerder tijd zal mogen verloopen, dan van drie dagen, ten waré om wettige redenen, staande ter beoordeeling van Commissarissen van de Hooge Militaire Vierschaar, in zoodanige zaak fungerende, een langer termijn mogt worden verleend.

Art. 51. De Hooge Militaire Vierschaar en derzelver Commissarissen zullen, ingevalle zij noodig oordeelen, aan den Advocaat-Fiscaal te moeten accorderen eene prolongatie van den termijn, tot het nader verhoor van den gevangenen of gedaagden, bij het naastvoorgaande Artikel bepaald, op hunne verantwoordelijkheid moeten zorgen, dat het voorschréven uitstel niet voor langeren tijd, dan ten dienste der Justitie volstrekt noodzakelijk is, worde geaccordeerd.

Art. 52. In geene zaak zullen meer dan vier verhooren, de confrontatiën echter daaronder niet berekend, mogen plaats hebben, ten ware om zeer bijzondere redenen aan den Advocaat-Fiscaal nog het doen van een verhoor daar te boven mogt worden geaccordeerd: zullende hij, in dien gevalle, daartoe admissie moeten

verzoeken aan het Collegie van deze Hooge Militaire Vierschaar, hetwelk deswegens, na verhoor van Commissarissen, in die zaak fungerende, zal disponeren.

Art. 53. Zoodra de Advocaat-Fiscaal aan Commissarissen zal hebben verklaard, dat hij de verhooren houdt voor voltrokken, zal dezelve binnen den tijd van acht dagen na die verklaring, bij Memorie aan de Hooge Militaire Vierschaar moeten verzoeken admissie, om eisch te doen op confessie of op convictie; of wel, indien hij oordeelt, dat de gevangene of gedaagde onschuldig is, of dat de bewijzen niet genoegzaam zijn, om hem schuldig te verklaren, alsdan verzoeken, dat de gevangene of gedaagde moge geabsolveerd, en dienvolgende ontslagen worden, of desnoods, dat de gevangene of gedaagde provisioneel ontslagen worde onder handtasting, respectivelijk naarmate van de omstandigheden.

Art. 54. Indien de Advocaat-Fiscaal geadmitteerd wordt, om op confessie regt te verzoeken, zal hij gehouden zijn, om binnen acht dagen na die bekomene admissie, te dienen van eene schriftelijke conclusie van eisch met de daartoe betrekkelijke stukken, onder behoorlijken Inventaris geproduceerd: waarop deze Vierschaar dan, zonder verdere form van proces, en uiterlijk binnen veertien dagen, regt zal doen.

Art. 55. Ingeval de Advocaat-Fiscaal geadmitteerd wordt, om regt te verzoeken op convictie, zal de Vierschaar van die dispositie mede aanstonds kennis doen geven aan den gevangenen of gedaagden, en denzelven de vrijheid geven, om een of meer Practizijns te ver-

kiezen, ten einde summierlijk en buiten figuur van proces, zoodanige defensie voor hem te doen, als hij zal te rade worden; of, indien hij geen Practizijn kan bekomen, zal deze Vierschaar een of meerdere Practizijns ten dien einde aan den gevangenen of gedaagden toevoegen, aan welke verkozene of toegevoegde Practizijns dadelijk vrij acces tot den gevangenen zal worden verleend.

Art. 56. Binnen den tijd van acht dagen na de admissie van den Advocaat-Fiscaal, om regt op convictie te vragen, zal dezelve gehouden zijn, om zijne conclusie van eisch met de daartoe betrekkelijke stukken, onder eenen behoorlijken Inventaris ter Secretarij van deze Hooge Vierschaar in te leveren, en ter gelijker tijd zoo van dezelve conclusie, als van den Inventaris eene Kopij doen ter hand stellen aan den gevangenen of gedaagden, of deszelfs Practizijn.

Art. 57. Binnen tweemaal vier-en-twintig uren na de overlevering der Kopijen van de conclusie van eisch en den Inventaris, door den Advocaat-Fiscaal ingediend, zal de gevangene of gedaagde, of deszelfs Practizijn schriftelijk ter Secretarij van de Hooge Militaire Vierschaar opgeven, of hij gevangene of gedaagde van eenige stukken, op dien Inventaris geproduceerd, *al* of *niet* Kopijen verlangt, en in het eerstgemelde geval die stukken tevens moeten specificeren; zullende vervolgens binnen zes dagen daarna, door den Advocaat-Fiscaal aan dat verzoek van den gevangenen of gedaagden, of deszelfs Practizijn moeten worden voldaan.

Art. 58. De Klerken van de Hooge Militaire Vier-

schaar zullen gehouden zijn, te vervaardigen de Kopijen van alle de stukken, door den Advocaa-tFiscaal op den voorschreven Inventaris geproduceerd, welke door den gevangenen of gedaagden, of deszelfs Practizijns zullen worden gerequireerd, tegens genot van zoodanige schrijflonen, door den gevangenen of gedaagden te betalen, als bij het Reglement daaromtrent gemaakt, of nog te maken, is bepaald, of alsnog zal bepaald worden; ten ware de gavangene of gedaagde mogt geadmitteerd zijn, om *gratis* en zonder gebruik van Zegels te worden bediend, in welk geval daarvan niets hoegenaamd ten laste van den gevangenen of gedaagden, noch ook van den Advocaat-Fiscaal, of van den Lande door de voornoemde Klerken zal mogen worden gedeclareerd.

Art. 59. Indien des gevangenen of gedaagdens Practizijns vermeenen, visie te moeten hebben van de originele bewijzen, door den Advocaat-Fiscaal geproduceerd, zullen dezelven zich daartoe aan de Vierschaar kunnen adresseren, welke daarop naar omstandigheden zal disponeren.

Art. 60. Het zal den gevangenen of gedaagden vrijstaan, om de getuigen van den Advocaat–Fiscaal op contra–vragen te hooren: zullende dezelve getuigen ten dien einde door den Advocaat–Fiscaal, daartoe door of van wege den gevangen of gedaagden geinsinueerd zijnde, voor Commissarissen uit de Vierschaar moeten worden gesisteerd.

Art. 61. Wijders zal de gevangene of gedaagde alle zoodanige stukken, als hij vermeent, tot zijne defensie

te dienen, aan de Vierschaar onder eene behoorlijke Notitie of Inventaris suppediteren, en daarbij kunnen voegen eené deductie of memorie van regten, mits van denzelven Inventaris en de stukken daarbij vermeld, te gelijk Kopijen aan den Advocaat-Fiscaal worden overgegeven.

Art. 62. De Gevangene of Gedaagde zal insgelijks, des te rade wordende, (na daartoe permissie verzocht te hebben) zijne Getuigen voor Commissarissen uit deze Vierschaar mogen sisteren; wanneer hij zulks vooraf aan den Advocaat-Fiscaal, met overlevering van Kopijen als voren, zal moeten insinuëren, ten einde dezelve getuigen ook te kunnen hooren op contra-vragen.

Art. 63. De Vierschaar zal den tijd, binnen welken de Gevangene of Gedaagde defensie zal kunnen doen, moeten bepalen, zoodra de Advocaat-Fiscaal gediend heeft van zijne conclusie, met de daartoe behoorende stukken, en zal zich in het maken van die bepaling regelen naar de meerdere, of mindére omslagtigheid en andére omstandigheden der zaak; doch zal die tijd nooit korter dan veertien dagen, en nooit langer dan vier weken, mogen zijn, en vervolgens niet mogen worden verlengd, dan om de dringendste redenen, en voor geen langer tijd, dan volstrekt noodzakelijk zal worden bevonden.

Art. 64. Binnen denzelfden tijd zal ook de Advocaat-Fiscaal eene secrete memorie, tot adstructie van zijnen crimineelen eisch, aan de Vierschaar kunnen overgeven.

Art. 65. De tijd, aan den Gevangen of Gedaagden,

tot het doen zijner defensie verleend, verstreken zijnde, hetzij hij al, of niet defensie gedaan hebbe, zal de Vierschaar binnen veertien dagen daarna, de zaak in overweging nemen, en in dezelve zoo spoedig mogelijk ten definitive Vonnissen, even als wanneer er regt op confessie is verzocht.

Art. 66. Indien de Hooge Militaire Vierschaar, hetzij wanneer den Fiscaal admissie verzocht heeft, om regt te vragen op confessie of op convictie, hetzij na examen van des Gevangenen of des Gedaagdens defensie, mogt bevinden, dat de zaak duister en twijfelachtig ware, zal dezelve Vierschaar den Gevangenen of Gedaagden mogen ontvangen in een ordinair proces, of denzelven, de zaak daartoe gedisponeerd vindende, kunnen absolveren, of ook onder handtasting ontslaan; maar zal het ontvangen in een ordinair proces geen plaats mogen hebben, dan alleenlijk in zoodanige zeldzame gevallen, waarin de Vierschaar vermeent, dat de zaak buitendien niet zoude kunnen worden afgedaan.

Art. 67. Indien deze Vierschaar een Gevangenen of Gedaagden in persoon mogt ontvangen in een ordinair proces, zal dezelve daarvan aanstonds bij Resolutie kennis geven aan den Advocaat-Fiscaal, mitsgaders aan den Gevangenen of Gedaagden, en tevens aan des Gevangenen Practizijns alsnog vrij acces tot denzelven Gevangenen verleenen.

Art. 68. In dat geval zal de Advocaat-Fiscaal gehouden zijn, om binnen acht dagen na het bekomen dier Resolutie, ter rolle te dienen van zijne conclusie

van eisch, en aan de Practizijns van den Gevangen of Gedaagden (zoo zij zulks alsdan ter rolle mogten verzoeken) binnen de eerstvolgende acht dagen doen ter hand stellen Kopijen van alle zoodanige stukken, als waarop hij Advocaat-Fiscaal zijnen eisch zal willen funderen; zullende de kosten, vallende op het formeren der voorschreven Kopijën, door den Gevangen of Gedaagden moeten worden betaald, of, zoo hij onvermogend is, aan den Procureur van den Advocaat-Fiscaal in zijne declaratie ten laste van den Lande gevalideerd worden.

Art. 69. Binnen den tijd van acht dagen, nadat de Advocaat-Fiscaal van zijne conclusie van eisch gediend, of wel aan de verzoeken van Kopij voldaan zal hebben, zal den Gevangenen of Gedaagden moeten dienen van zijne conclusie van antwoord.

Art. 70. Binnen drie eerstvolgende dagen zal de Advocaat-Fiscaal dienen van zijne conclusie van Repliek, of voor Repliek persisteren, in welk laatste geval, van wege den Gevangenen of Gedaagden aanstonds zal moeten worden gepersisteërd voor Dupliek; doch, wanneer door den Advocaat-Fiscaal gediend wordt van eene conclusie van Repliek met middelen, zal aan de zijde van den Gevangenen of Gedaagden, binnen drie dagen daarna moeten worden gedupliceerd.

Art. 71. De zaak dus voldongen zijnde, zal zoo door den Advocaat-Fiscaal, als door of van wege den Gevangenen of Gedaagden, binnen acht dagen na het voldingen ter rolle van deze Vierschaar moeten worden gediend en gewisseld van Inventarissen en Stukken.

Art. 72. Indien, hetzij aan de zijde van den Advocaat–Fiscaal, hetzij aan de zijde van den Gevangenen of Gedaagden, eenige verklaringen zijn geproduceerd, zal tot de vereischte beëediging zoowel, als tot het hooren van Getuigen op contra–vragen, bij Requeste aan deze Hooge Militaire Vierschaar permissie moeten worden verzocht, en de tijd daartoe door dezelve naar omstandigheden, doch altijd zoo kort als doenlijk is, worden bepaald, hetwelk ook zal plaats hebben, ingeval men aan eene van beide zijden ampliatie–productie zoude willen doen.

Art. 73. De kosten, welke aan de Getuigen van den Advocaat-Fiscaal wegens gedane reizen, verteringen, of verzuimden tijd, zullen moeten worden voldaan, zullen door den Procureur van den Advocaat-Fiscaal voorgeschoten, en in zijne rekening ten laste van den Lande gebragt worden, indien hij die van den Gevangenen of Gedaagden, wanneer dezelve in de kosten en misen van Justitie wordt gecondemneerd, niet mogt kunnen terug bekomen; zullende de Gevangene of Gedaagde moeten voldoen de kosten der Getuigen, die door hem gesisteerd worden, tenzij een Gevangene of Gedaagde daartoe onvermogend mogt zijn: in welk geval de kosten mede door den Procureur van den Advocaat–Fiscaal zullen moeten betaald, en door hem aan den Lande in rekening gebragt worden.

Art. 74. Nadat de zaak invoege, als voren zal zijn geinstrueerd, zal dezelve worden bepleit binnen den tijd, door de Vierschaar, naarmate van de omstandigheden te bepalen, doch welke tijd nooit langer dan vier weken daarna zal mogen worden bepaald.

Art. 75. Indien een Gedaagde of beschrevene in Persoon in gebreke blijft te compareren, zal dezelve geapprehendeerd, en in besloten hechtenis gebragt worden.

Art. 76. Alle Geaccuseerden, welke zich voortvlugtig maken, zullen, nadat daartoe autorisatie van deze Vierschaar zal verzocht en verkregen zijn, *openbaarlijk* worden ingedaagd, invoege bij Artikel 63 en volgende van het 12de Kapittel vermeld.

Art. 77. Alle de termijnen, welke bij de voorgaande Artikelen zijn bepaald, zullen zijn peremptoir en op absolut verstek; welke verstekken, zoodra dezelve zijn verleend, aanstonds zullen moeten opgemaakt worden.

Art. 78. Alle zoodanige Vonnissen, door de Krijgsraden bij de respective Militaire Divisien, zich binnen het Rijk bevindende, gewezen, van welke volgens het gestatueerde bij Art. 81 van het naastvoorgaande Kapittel, kan worden geappelleerd aan de Hooge Militaire Vierschaar, zullen aanstonds, na het resumeren en arresteren van dezelven, door twee Commissarissen van den Krijgsraad, geadsisteerd met den Fiscaal en Adjunct-Fiscaal, aan den gecondemneerden worden gecommuniceerd, en aan denzelven toegestaan de tijd van drie dagen, om te overleggen, of hij al, dan niet zal willen appelleren: ten welken einde ook, ingevalle de gecondemneerde in hechtenis buiten acces geplaatst is, aan degenen, die hij zal vermeenen, noodig te hebben, om daarover met hem te spreken, daartoe gelegenheid zal worden verleend.

Art. 79. Hetzelfde zal plaats hebben ten reguarde van de Vonnissen, waarvan de Hooge Militaire Vier-

schaar den weg van appèl aan den gecondemneerden heeft vrijgelaten.

Art. 80. Na verloop van drie dagen, zullen Commissarissen den gecondemneerden voor zich requireren, of, indien hij in hechtenis is, zich bij denzelven vervoegen, en hem afvragen, of hij van het Vonnis, ten zijnen laste gewezen, begeert te appelleren aan de Hooge Militaire Vierschaar.

Art. 81. De gecondemneerde zich binnen den voorschreven tijd van drie dagen geexpliceerd hebbende, dat hij in het gewijsde wil berusten, of wel denzelven tijd hebbende laten verloopen, zonder zich geexpliceerd te hebben, zal alsdan, ingevalle de Krijgsraad uit eigen beweging het appèl van den gecondemneérden heeft vrijgelaten, het origineel Vonnis met de stukken daartoe behoorende, aan de Hooge Militaire Vierschaar ter approbatie worden toegezonden.

Art. 82. In dat geval zal de Hooge Militaire Vierschaar onderzoeken, of de straf, bij de Wet tegens het misdrijf van den gecondemneerden bepaald, aan denzelven is opgelegd geworden, en zulks alzoo bevindende, het Vonnis met hare approbatie terugzenden; doch, indien de Vierschaar mogt oordeelen, dat het bedenkelijk is, of de straf conform zij aan de Wet, zal dezelve het Vonnis aan den Krijgsraad terugzenden, om dat te doen pronuntieren, en tevens den Advocaat-Fiscaal autoriseren, om daarvan, hetzij ter handhaving van het regt des Konings, hetzij ten behoeve van den gecondemneerden, te provoceren aan deze Vierschaar, naar exigentie van omstandigheden.

Art. 83. Op gelijke wijze zal moeten worden geprocedeerd, wanneer de weg van appèl door deze Vierschaar aan den gecondemneerde is vrijgelaten, doch dezelve niet verkiest, daarvan gebruik te maken.

Art. 84. Wanneer een gecondemneerde declareert, dat hij voornemens is, om van het Vonnis van den Krijgsraad te appelleren, hetzij hem de weg van appèl door den Krijgsraad zelve, of wel door de Hooge Militaire Vierschaar zal zijn vrijgelaten, zal hiervan onverwijld door de Commissarissen, bij Art 78 gemeld, rapport aan den Krijgsraad gedaan, en vervolgens het Vonnis in den vollen Krijgsraad, in presentie van den gecondemneerden, gepronuntieerd worden; zullende den gecondemneerden daarvan aanstonds de interjectie van het appèl aan deze Vierschaar moeten doen, hetwelk mede terstond zal worden aangeteekend.

Art. 85. Na het interjecteren van het appèl, zal ten spoedigsten eene Kopij autentiek van het Vonnis aan den gecondemneerden, ten zijnen kosten op behoorlijk Zegel, of, indien hij onvermogend is, *voor niet* en zonder Zegel worden afgegeven; en zal wijders door den gecondemneerden voor Commissarissen van den Krijgsraad worden gepasseerd eene Procuratie op zoodanigen Practizijn, als hij tot het vervolgen van zijn appèl zal willen gebruiken, en aan denzelven Practizijn de voorschreven Procuratie met de Kopij autentiek van het Vonnis, en de noodige instructie onverwijld gezonden worden.

Art. 86. De Krijgsraad, door welken het Vonnis is

gewezen, zal ook terstond na de interjectie van het appèl, eene Kopij autentiek van hetzelve Vonnis, benevens de originele stukken van het Proces, doen toekomen aan deze Hooge Militaire Vierschaar; en, indien den gecondemneerden geen Practizijn tot het voortzetten der zaak in appèl mogt kunnen bekomen, zal dezelve Krijgsraad daarvan tevens kennis geven aan de voorschreven Vierschaar, om daarin naar behooren te voorzien.

Art. 87. De gecondemneerde zal binnen den tijd van dertig dagen na de interjectie, niet alleenlijk van de Hooge Militaire Vierschaar moeten verzoeken een Mandament van appèl van het Vonnis, te zijnen nadeele gewezen, maar ook het bij hem geïmpetreerde Mandament binnen den gemelden tijd doen exploicteren aan dengenen, die als publieken Aanklager bij den Krijgsraad heeft gefungeerd, door welken laatstgemelden hetzelve Mandament wederom bij Missive zal worden gezonden aan deze Vierschaar, met verzoek, dat de Advocaat-Fiscaal moge worden gequalificeerd, om voor hem publieken Aanklager in die zaak, het regt des Konings in cas d'appèl waartenemen.

Art. 88. Zoodra de Vierschaar het verzoek van den publieken Aanklager zal hebben geaccordeerd, zullen alle de Stukken, tot die zaak behoorende, worden gesteld in handen van den Advocaat-Fiscaal, welke, ingevalle de Practizijns van den Gecondemneerden zulks op den beteekenden Regtdag ter Rolle mogten verzoeken, aan dezelven daarvan Kopijen zal doen ter hand stellen; en zullende omtrent de kosten, daarop vallende,

gevolgd worden de bepaling, hiervoren bij Art. 68 gemaakt.

Art. 89. De tijd van dertig dagen geëxpireerd zijnde, zonder dat inmiddels een Mandament van Appèl aan dengenen, die de functie van publieken Aanklager bij den Krijgsraad waarneemt, zal wezen geëxploicteerd, zal alsdan worden gehandeld in diervoege, als hiervoren bij Artikel 81 en 82 is bepaald; ten ware nogtans de Gecondemneerde zich binnen den behoorlijken tijd aan deze Vierschaar had geadresseerd, en door dezelve op het verzoek, bij dat adres gedaan, om redenen niet aanstonds mogt zijn gedisponeerd: als wanneer daarvan aan dengenen, die de functie van publieken Aanklager bij den Krijgsraad waarneemt, kennis zal worden gegeven.

Art. 90. Ingeval de Advocaat–Fiscaal door de Vierschaar mogt zijn geautoriseerd, om van een Vonnis, door eenen Krijgsraad gewezen, te appelleren, zal dezelve binnen tien dagen, na de, op hem verleende autorisatie, de vereischte provisie van Justitie aan deze Vierschaar moeten verzoeken, en die doen exploicteren binnen acht dagen na de impetràtie, zoo aan dengenen, die de functie van publieken Aanklager in die zaak bij den Krijgsraad heeft waargenomen, ten einde hij, des te rade wordende, zich partij zoude kunnen stellen, als aan den Gecondemneerden, zooverre niet ten behoeve van denzelven mogt worden geprovoceerd; en wijders aan beide dezelven doen beteekenen een Regtdag voor deze Vierschaar op den tweeden Dingsdag na de gedane insinuatie, om eisch in Appèl te aanhooren, en voorts te procederen, als naar stijle.

Art. 91. Wanneer de Advocaat-Fiscaal tot handhaving van het Regt des Konings zal hebben geappelleerd, zal aan den Gecondemneerden, ofschoon hij van het vermogen, om van het Vonnis, door den Krijgsraad ten zijnen nadeele gewezen, te konnen provoceren aan de Hooge Militaire Vierschaar, bevorens geen gebruik heeft willen maken, alsnog vrijheid worden gegeven, om door een Practizijn zijne belangen te doen allegeren, en zelfs hem ten dien einde, des verkiezende, iemand door deze Vierschaar worden toegevoegd.

Art. 92. De Hooge Militaire Vierschaar zal het vermogen hebben, om, wanneer daartoe wettige redenen exteren, den Gecondemneerden, of ook den Advocaat-Fiscaal te releveren tegens zoodanige omissien of verzuimenissen, als ten aanzien van de interjectie of prosecutie van het Appèl mogten gepleegd zijn, en dezelven respectivelijk alzoo wederom in staat stellen, om van het middel van Appèl alsnog gebruik te mogen maken.

Art. 93. In cas d'Appèl zal wijders voor deze Vierschaar worden voortgeprocedeerd op dezelfde wijze, en op dezelfde termijnen, als hiervoren ten aanzien van het ordinair Proces is bepaald.

Art. 94. Indien de Gecondemneerde zich in een der Garnizoens-Provoosthuizen in detentie bevindt, zal hij daarin moeten blijven tot den uiteinde der zaak, ten ware door deze Vierschaar, op voordragt van den Advocaat-Fiscaal of van den Gecondemneer-

den zelven, noodig mogt geoordeeld worden, hem te doen overbrengen in verzekerde bewaring ter plaatse der Residentie van deze Vierschaar.

Art. 95. Alle de Sententiën, door deze Vierschaar ten definitive gewezen; zullen, alvorens te worden gepronuntieerd en geëxecuteerd, moeten worden verzonden aan Zijne Majesteit den Koning, en niet mogen worden gepronuntieerd of geëxecuteerd, alvorens Hoogstdezelve daarop zal hebben doen apostilleren *fiat executie*, en alzoo aan de Vierschaar doen retourneren.

Art. 96. Alle Sententiën van deze Hooge Militaire Vierschaar, welke met het voorsz. *fiat executie* van wege den Koning zullen zijn teruggezonden, zullen kracht hebben van arrest, en zoodra mogelijk gepronuntieerd en geëxecuteerd worden.

Art. 97. De pronuntiatie dier Sententiën zal moeten geschieden ten overstaan van het volle Collegie der Hooge Militaire Vierschaar, in tegenwoordigheid van de Personen, daarin geconcerneerd, ten ware dezelve bij speciale Resolutie door de Vierschaar van de comparitie bij die pronunciatie worden geëxcuseerd.

Art. 98. Deze Hooge Militaire Vierschaar zal hare Sententiën door den Provoost-Generaal, onder het opzigt van den Advocaat-Fiscaal, doen ter executie leggen.

Art. 99. Ingeval de Vierschaar eene Sententie tot de straffe des doods heeft gewezen, zal tweemaal vier-en-twintig uren vóór de executie, de dood aan den Gecondemneerden worden aangezegd door den Advocaat-Fiscaal, geadsisteerd met den Secretaris van deze Vier-

schaar, en wijders, omtrent de admissie van eenen Leeraar van een Godsdienstig Genootschap bij den Gevangenen, worden geobserveerd, het gestatueerde bij Art. 89 van het naastvoorgaande Kapittel.

Art. 100. Wanneer uit krachte van eene Sententie, door de Hooge Militaire Vierschaar gewezen, eene executie aan den Persoon van den teregtgestelden Militair behoort te geschieden, zal de Vierschaar naar gelang der omstandigheden bepalen, of zoodanige executie in hare Residentie, dan wel ter plaatse, alwaar de Krijgsraad gehouden is, of daar de Gecondemneerde het laatst in garnizoen geweest is, of ook daar het delict gepleegd is, zal moeten geschieden.

Art. 101. Wanneer ten gevolge eener condemnatie van deze Hooge Militaire Vierschaar, eene tauxatie van de kosten en misen van Justitie of van Proces-kosten moet plaats hebben, zoo zal alsdan worden geprocedeerd, overeenkomstig het ten dien opzigte gestatueerde bij het naastvoorgaande Kapittel.

Art. 102. Alle de Exploicten, van wege deze Hooge Militaire Vierschaar verrigt wordende, waartoe geene aantasting of apprehensie van Personen vereischt wordt, zullen door den Kamerbewaarder, of door eenen der Boden van dezelve Vierschaar, naar vereisch der omstandigheden, bij mondelinge of schriftelijke insinuatie, bij beslotene Missives, en ook wanneer het noodig is, bij aanplakking of affixie aan de muren van het Gebouw, waarin het Collegie zal vergaderen, moeten geschieden, en zal de Kamerbewaarder of Bode, die

de Exploicten doet, bij de verzending van beslotene Missives, daarvan behoorlijke Recepissen op de Postkantoren requireren.

Art. 103. De Hooge Militaire Vierschaar zal het Oppertoezigt hebben over het Provoost–huis, waarin de Gevangenen, bij dezelve teregt gesteld wordende, zullen worden gecustodieerd, mitsgaders over de verdere Militaire Gevangen–huizen binnen het Rijk, ten einde zoowel voor de goede behandeling van de Gevangenen de meest mogelijke zorge worde gedragen.

VEERTIENDE KAPITTEL.

Van de Krijgsraden in de Koloniën en Buitenlandsche Bezittingen van het Rijk.

Art. 1. De Krijgsraden van 's Lands Volk van Oorlog te Lande, in de Volkplantingen en Buitenlandsche Bezittingen van het Rijk Garnizoen houdende, of gecantonneerd zijnde, zullen bestaan uit zeven Leden, of, bijaldien zoovele, daartoe geschikte personen niet mogten te bekomen zijn, ten minste uit vijf Leden.

Art. 2. De gemelde Krijgsraden zullen telkens door de respective Gouverneurs of Opperhoofden der respective Koloniën of Bezittingen worden geordonneerd, wanneer dezelve, na het ontvangen der klagten, oordeelen, dat de zaak door den Militairen Regter moet worden onderzocht.

Art. 3. Deze Krijgsraden zullen zooveel mogelijk

worden geformeerd op zoodanigen voet en wijze, als nopens de Krijgsraden bij de Militaire Divisiën binnen dit Rijk, bij het elfde Kapittel is vastgesteld.

Art. 4. De Vonnissen, door zoodanige Krijgsraden gewezen, zullen zoodra mogelijk aan de respective Gouverneurs of Opperhoofden daar te Lande, ter approbatie worden gezonden.

Art. 5. De voornoemde Gouverneurs of Opperhoofden zullen zich in de approbatie of improbatie van deze Vonnissen, punctuëlijk moeten gedragen naar hetgeen met relatie tot de Vonnissen, door de Krijgsraden bij de Militaire Divisiën binnen het Rijk gewezen, en aan de Hooge Militaire Vierschaar ter herziening gezonden wordende, hiervoren bij het dertiende Kapittel is gestatueerd.

Art. 6. Alle Vonnissen, door de Krijgsraden in de voorschrevene Koloniën en Bezittingen op confessie gewezen, en door derzelver respective Gouverneurs of Opperhoofden geapprobeerd zijnde, zullen zoodra mogelijk ter executie worden gelegd, zonder dat de Gecondemneerden daarvan in eenigerlei maniere zullen kunnen appelleren of provoceren.

Art. 7. In alle die gevallen, waarin aan Gecondemneerden bij Vonnissen, door de Krijgsraden van de Militaire Divisiën binnen dit Rijk gewezen, het middel van Appèl aan de Hooge Militaire Vierschaar moet worden vrijgelaten, zal hetzelve mede worden vergund aan de Gecondemneerden bij Vonnissen, door

de Krijgsraden in dé Buitenlandsche Kolonien of Bezittingen van het Rijk geveld.

Art. 8. Ook zullen de Gouverneurs of Opperhoofden van dusdanige Koloniën en Bezittingen, redenen daartoe dienende, den publieken Aanklager mogen autoriseren, om van de Vonnissen, door de Krijgsraden daar te Lande gewezen, aan een hoogeren Militairen Regter te provoceren.

Art. 9. Zoodra een Gecondemneerde, aan wien de weg van Appèl in eene der voorsz. Koloniën of Bezittingen door den Krijgsraad, of wel door den Gouverneur of het Opperhoofd van dezelve, is vrijgelaten, zal hebben verklaard, daarvan te willen gebruik maken, of eene autorisatie tot het interjecteren van Appèl, door den Gouverneur aan den publieken Aanklager zal zijn verleend, zal door den Gouverneur of het Opperhoofd benoemd worden een Hoogen Krijgsraad, welke zal moeten gecomponeerd zijn uit zeven, of ten minsten uit vijf Personen, waaronder zich zullen bevinden twee Regtsgeleerden of Regtskundigen, en welke voor het overige zullen bestaan uit de Officieren, behoorende tot de Landmagt, van den hoogsten rang die aldaar gevonden worden, mits niet geweest zijnde Leden van den vorigen Krijgsraad, en aan den Beschuldigden niet bestaande in den zesden, of naderen graad van Maagschap, tegenwoordige of voormalige affiniteit: zullende de oudste van die Officieren als President fungeren, en de Krijgsraad geadsisteerd worden door eenen Secretaris of Amanuensis, waartoe de Gou-

verneur of het Opperhoofd een geschikt Persoon zal benoemen.

Art. 10. Wanneer in dezelve Volkplantingen of buitenlandsche Bezittingen in voege voorschreven, eenig Appèl plaats heeft, of vrijgelaten is, zal over het algemeen zoo door den Regter, als door Partijen, daarin geconcerneerd, en derzelver Practizijns moeten gehandeld en geprocedeerd worden op gelijke wijze, als bij de Hooge Militaire Vierschaar binnen dit Rijk in dat cas, volgens het gestatueerde bij het dertiende Kapittel, naar den aard der zake behoort te geschieden, zooverre zulks aldaar eenigzints van applicatie kan gemaakt worden: met deze bepaling nogtans, dat degene, welke ter eerster instantie als publieke Aanklager bij den Krijgsraad buiten 's Lands heeft gefungeerd, ook bij den Hoogen Krijgsraad het Officie–Fiscaal zal waarnemen.

Art. 11. De Sententiën, door zoodanigen Hoogen Krijgsraad gewezen, zullen aan den Gouverneur of het Opperhoofd worden gepresenteerd, welke dezelve binnen driemaal vier–en–twintig uren na de receptie, zal moeten terugzenden met een appoinctement: *fiat executie;* ten ware hij om bijzondere redenen zoude mogen vermeenen, dat de executie behoorde te worden uitgesteld; in welk geval hij zich deswegens bij Zijne Majesteit den Koning zal moeten verantwoorden, en daarvan met de eerstvertrekkende Schepen rapport inzenden daar het behoort.

Art. 12. Wanneer de Hooge Krijgsraad de Sententie

met het appoinctement: *fiat executie* van den Gouverneur of het Opperhoofd zal hebben terugbekomen, zal dezelve binnen acht dagen daarna moeten gepronuntieerd en geëxecuteerd worden.

Art. 13. De executie van zoodanige Sententie zal geschieden onder het opzigt van dengenen, welke het Officie–Fiscaal bij den Hoogen Krijgsraad zal hebben waargenomen, en wijders ter plaatse, in voege als men gewoon is, de Vonnissen der Krijgsraden daar te Lande ter executie te leggen.

Art. 14. Zoodra de Sententie zal gepronuntieerd en geëxecuteerd zijn, zal de Hooge Krijgsraad dadelijk worden ontbonden.

Art. 15. Wanneer eene Buitenlandsche Kolonie of Bezitting van het Rijk, met eenen Vijandelijken aanval bedreigd, of in staat van Beleg gesteld, of ook dadelijk door buiten– of binnenlandsche Vijanden geattacqueerd mogt zijn, zullen alsdan de Vonnissen, door de Krijgsraden gewezen, zoodra die door den Gouverneur of het Opperhoofd in der tijd zullen zijn geapprobeerd, of door den commanderenden Officier der Troepen te Velde daarop *fiat executie* zal verleend zijn, dadelijk worden ter executie gelegd, zonder dat alsdan aan de gecondemneerden de weg van Appèl aan een Hoogen Krijgsraad zal worden vrijgelaten, al ware het, dat dezelven anderzins daartoe zouden zijn bevoegd geweest.

Art. 16. Ingevalle in de voorsz. Koloniën of Bezittingen eenige Officieren, niet subject zijnde aan eenen Krijgsraad, zouden moeten worden teregtgesteld, zoo

zal alsdan mede door den Gouverneur of het Opperhoofd eenen Hoogen Krijgsraad worden benoemd, welke op gelijke wijze zal zijn tezamengesteld, als hiervoren is bepaald, en waarbij het regt des Konings zal worden waargenomen door een deskundig Persoon, bij den Gouverneur of het Opperhoofd daartoe mede te qualificeren.

Art. 17. Bij zoodanigen Hoogen Krijgsraad, als in het geval, bij het naastvoorgaande Artikel gemeld, zal worden benoemd, zal wijders door den Regter en door Partijen worden geobserveerd diezelfde wijze van procederen, als welke bij de Hooge Militaire Vierschaar van dit Koningrijk in zaken, waarvan zij ter eerster instantie kennis neemt, moet worden agtervolgd, zooverre zulks eenigzins toepasselijk is: met deze bepaling echter, dat de Sententie, bij denzelven Hoogen Krijgsraad gewezen, geene approbatie zal noodig hebben, maar aan den Gouverneur of het Opperhoofd der Kolonie zal worden gepresenteerd, in dier voege en tot zoodanig einde, als in de voorschreven Koloniën en Bezittingen van het Rijk, in cas d'Appèl gewezen, hiervoren bij Art. 11 is gestatueerd; gelijk ook de executie dier Sententiën zal worden gedirigeerd conform het gestatueerde bij de vorenstaande Artikelen 12 en 13 respective.

Art. 18. Alle Sententiën, door eenige Hooge of andere Krijgsraden in de Koloniën en Buitenlandsche Bezittingen van het Rijk gewezen, zullen, met de daartoe behoorende stukken, aan de Hooge Militaire Vierschaar van dit Koningrijk zoo spoedig mogelijk bezorgd, en ter Secretarij van dezelve bewaard worden.

VIJFTIENDE KAPITTEL.

Van de Krijgsraden te Velde.

Art. 1. Wanneer de Troepen van den Koning zich te Velde bevinden, zal met voorkennis en approbatie van den Minister van Oorlog van Zijne Majesteit, *voor* of *bij* het openen van den Veldtogt, een Krijgsraad te Velde voor elke Divisie benoemd worden, welks Leden, zooveel zulks met het belang van 'sKonings dienst kan bestaan, gedurende die Veldtogt zullen zijn permanent.

Art. 2. De Krijgsraden te Velde zullen worden te zamengesteld uit eenen President en zes Leden.

Art. 3. De President zal altijd een Hoofd-Officier moeten zijn, en de Leden geenen minderen rang mogen hebben, dan dien van eersten Luitenant in 's Konings Armée.

Art. 4. De President en Leden van den Krijgsraad te Velde zullen kunnen worden gekozen uit alle de Troepen of Corpsen van de Divisie; doch, zooverre zulks gevoegelijk zal kunnen geschieden, zullen geene anderen benoemd worden, dan die den ouderdom van 25 jaren hebben bereikt.

Art. 5. De Krijgsraden te Velde zullen zich, zoo-veel mogelijk, bevinden ter plaatse, daar de Komman-dant en Chef van de Divisie zijn Hoofdkwartier zal hebben opgerigt, ofte, naar vereisch van omstandigheden, ter plaatse, daar het Hoofdkwartier van den Generaal en Chef der Armée gevestigd is.

Art. 6. De President en Leden van de Krijgsraden te Velde zullen zich van de, voor hun bestemde plaats niet mogen verwijderen, zonder voorkennis van den Kommandant en Chef van het Corps d'Armée, of van den Generaal en Chef, en zich van geene Vergaderingen mogen absenteren, dan uithoofde van ziekte, of ander wettig belet.

Art. 7. Het gestatueerde bij het 11de Kapittel van dit Wetboek, handelende van de formatie der Krijgsraden bij de Militaire Divisien, binnen het Rijk zich bevindende, speciaal bij Art. 6, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 17 en 18, zal, zooverre zulks eénigzins doenlijk is, mede omtrent de formatie der Krijgsraden te Velde moeten worden geobserveerd.

Art. 8. De Krijgsradên te Velde zullen in hunne werkzaamheden geadsisteerd worden door eenen Fiscaal en Substitut-Fiscaal bij elke Divisie.

Art. 9. De Krijgsraden te Velde zullen erkennen en regtspreken over alle Misdaden, begaan wordende door zoodanige Personen, welke, ingevolge de 10de en 18de Artikelen van het eerste Kapittel van dit Wetboek, wanneer zich in tijd van Oorlog een Veld-leger in of buiten het Koningrijk bevindt, aan de Militaire Justitie onderworpen zijn, met uitzondering van zulke Officieren, die, uithoofde van hunnen rang, alleenlijk aan de Judicature van de Hooge Militaire Vierschaar onderworpen zijn.

Art. 10. De commanderende Officieren van de respective Corpsen, tot de Armée of Divisiën behoorende,

zullen, elk in zijn Ressort, beoordeelen, of de zaak door den Krijgsraad te Velde behoort te worden onderzocht, en in dien gevalle zullen alle de klagten, bij hun ontvangen, met de Stukken daartoe behoorende, doen geworden aan den Fiscaal bij de Divisie fungerende, met last, om daaromtrent te procederen overeenkomstig de Wet.

Art. 11. De Krijgsraden te Velde, mitsgaders de Fiscaals en Adjunct-Fiscaals bij dezelve fungerende, zullen zich voorts, met opzigt tot de manier van procederen, wijze van raadplegen en vonnissen, respectivelijk moeten gedragen overeenkomstig het gestatueerde bij Art. 20, 21, 22, 23, 25 en 26 van het 11de Kapittel, en wijders bij het 12de Kapittel van dit Wetboek, zooverre al hetzelve bij de Armée of een Corps d'Armée te Velde van eenige applicatie kan worden gemaakt.

Art. 12. De Krijgsraden te Velde zullen geene definitive Vonnissen mogen vellen, dan in tegenwoordigheid van ten minste vijf Leden.

Art. 13. Alle Vonnissen, door de Krijgsraden te Velde gewezen, zullen, alvorens te worden geëxecuteerd, aan den commanderenden Generaal van de Divisie worden gepresenteerd, ten einde daarop te verleenen *fiat executie.*

Art. 14. Zoodra het *fiat executie*, bij het vorenstaande Artikel vermeld, zal zijn verleend, zullen de Vonnissen, door de Krijgsraden te Velde gewezen, worden gepronuntieerd en ter executie gelegd, zonder dat dezelve Vonnissen alvorens aan de Hooge Militaire Vier-

schaar van dit Koningrijk ter approbatie zullen behoeven gezonden te worden, gelijk ook daarvan geenerlei provocatie zal worden toegelaten.

Art. 15. Nogtans zullen de originele Vonnissen, met alle de Stukken, daartoe behoorende, aan de gemelde Hooge Militaire Vierschaar zoo spoedig mogelijk moeten bezorgd, en ter Secretarij van dezelve bewaard worden.

Art. 16. Wanneer de commanderende Generaal der Divisie mogt vermeenen, redenen te hebben, om op de door den Krijgsraad gewezen Vonnissen het vereischte *fiat executie* niet te verleenen, uithoofde de uitoefening der bepaalde straf van eenige nadeeligen invloed zoude kunnen zijn voor 's Konings dienst, of het geluk der Wapenen, zal hij de executie van dezelve op zijne verantwoordelijkheid mogen schorsen, doch zulks ten spoedigsten moeten brengen ter kennis van den Koning, ten einde door Hoogstdenzelven deswegens zal kunnen worden gedisponeerd naar behooren.

Art. 17. De Vonnissen, door den Krijgsraad te Velde gewezen, worden ter executie gelegd daar het Hoofdkwartier der Divisie gevestigd is, ten ware het noodig mogt worden bevonden, de executie elders te verrigten, wanneer zulks bij het Vonnis zal worden bepaald.

Art. 18. Tot het executeren van Vonnissen en andere Justitiële verrigtingen, zullen door den Kommandant en Chef de noodige Detachementen, tot dekking van den Krijgsraad te Velde, worden verleend.

Art. 19. De Krijgsraden te Velde zullen verpligt

zijn, toetezien, dat door den Fiscaal en Adjunct-Fiscaal hunnen pligt behoorlijk betracht worde, en zoo dezelve daarvan mogten in gebreke blijven, zulks zoo spoedig mogelijk te brengen ter kennis van den Minister van Oorlog, ten einde daarin te voorzien.

Art. 20. De Krijgsraden te Velde zullen het regt hebben, om een Provoost te Velde, met zijnen Stokkenknecht, aantestellen.

Art. 21. De Provoost te Velde zal de Krijgsraden moeten ten dienste staan in het binnenleiden en weder wegbrengen der Gevangenen, ter hunner requisitie, en in het verrigten van alle andere Geregtelijke exploicten.

Art. 22. De Krijgsraden te Velde zullen ook moeten zorgen, dat de gedetineerden secuur bewaard, doch tevens wel behandeld, en van het noodige voorzien worden.

Art. 23. Zij hebben ook de magt, om, zulks noodig oordeelende, den Provoost en zijnen Stokkenknecht wederom te dimitteren, en andere Personen, tot onmiddelijke vervulling dier posten, te benoemen.

